

ABP RYŚ: BIERZMOWANIE
NICZEGO NIE KOŃCZY s. 10

WIĘCEJ NATO
U GRANIC ROSJI s. 20

TAK ZACZEŁO SIĘ MOJE
NAWRÓCENIE s. 18

05.06.2022

nr 23 (866)

cena 5 zł
(w tym 8% VAT)

NR INDEKSU 205 109

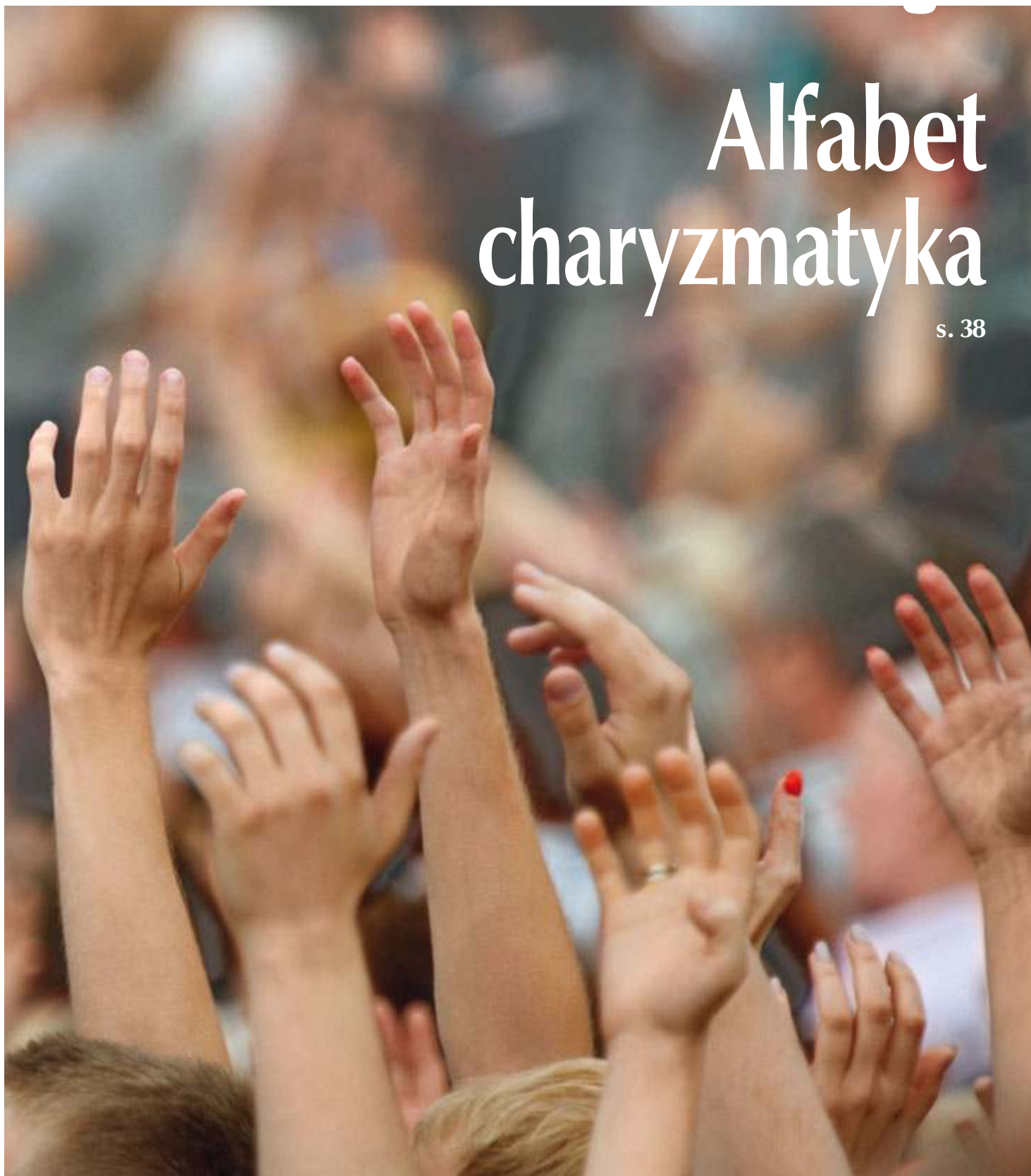
ISSN 1734-9079

www.idziemy.pl

idziemy

Alfabet charyzmatyka

s. 38

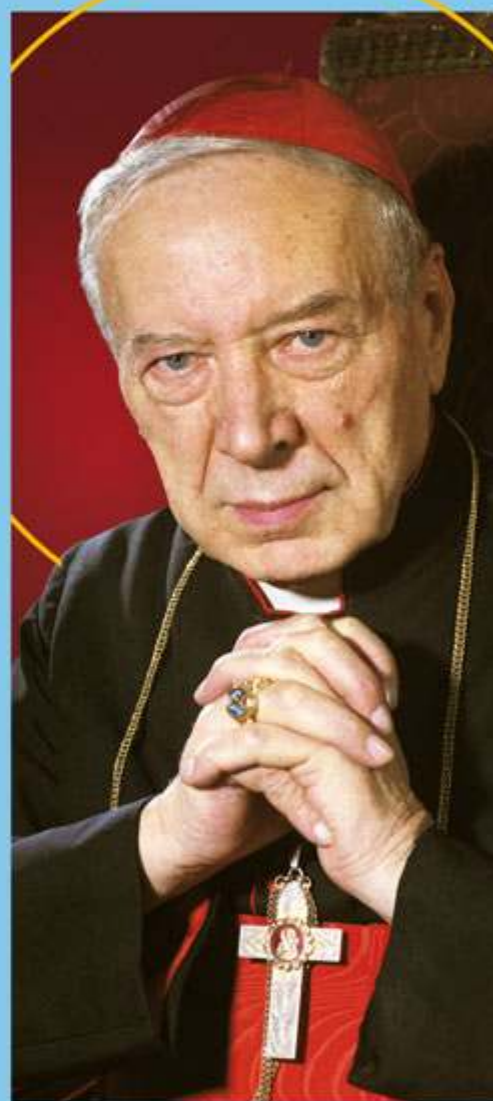

Święto Dziękczynienia

DZIĘKUJEMY ZA BŁOGOSŁAWIONYCH KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO I MATKĘ ELŻBIETĘ RÓŻĘ CZACKĄ

OGÓLNOPOLSKIE DZIĘKCZYNIE NIE ZA BEATYFIKACJĘ
5 CZERWCA 2022

07.40 - 12.00 Pielgrzymka dziękczynna z relikwiami
bł. Stefana Wyszyńskiego i bł. Elżbiety Róży Czackiej

10.00 - 12.00 Przygotowanie duchowe przed przybyciem pielgrzymki

10.15 - 11.45 Uroczyste zakończenie Nowenny Pompejańskiej

12.00 - 14.00 Msza Święta dziękczynna, uroczyste wprowadzenie relikwii
bł. Stefana Wyszyńskiego i bł. Elżbiety Róży Czackiej
do Świątyni Opatrzności Bożej

14.00 - 19.00 Otwarcie Miasteczka dla Dzieci i gry rodzinnej
i Ruchomego Teatru XXI Wieku dla Dzieci

14.00 - 19.00 Zwiedzanie Świątyni, Panteonu Wielkich Polaków
i Mt 5,14 | Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego

15.00 Wypuszczenie baloników „Dziękuję” do nieba,
Koronka do Miłosierdzia Bożego

15.30 Pokaz filmów

16.00 - 19.00 Józef Skrzek, Artyści z Ukrainy

19.00 Msza Święta, wieczór uwielbienia w Świątyni z udziałem
Darka Maleo Malejonka, nabożeństwo czerwcowe

21.37 Iluminacja Świątyni, wspólne śpiewanie Barki

ks. Henryk Zieliński

Bierzmowanie i bar micwa

Zazdroszczę Żydom obrzędu bar micwy. Najbardziej uroczyste odbywa się on w poniedziałki i czwartki pod Ścianą Płacu w Jeruzalem. Ci, którzy nie mogą sobie na coś takiego pozwolić, organizują obrzęd w swojej synagodze, w najbliższy szabas po trzynastych urodzinach syna. W żydowskich gminach reformowanych do analogicznego obrzędu, zwanego bat micwa, dopuszczane są także dziewczęta. Żydowscy ortodoksi jednak rezerwują ten obrzęd tylko dla chłopców.

Bar micwa znaczy tyle, co „syn przykazania”. Oznacza, że młody mężczyzna zostaje uznany za wystarczająco dojrzałego, żeby być religijnie i moralnie odpowiedzialnym za swoje postępowanie. Wcześniej odpowiedzialność przed Bogiem i gminą żydowską ponosił za niego ojciec. W sensie liturgicznym bar micwa jest uroczystym obrzędem wprowadzenia żydowskiego chłopca w religijną i moralną dorosłość.

Obrzęd dokonuje się w czasie żydowskiej liturgii, podczas której trzynastolatek po raz pierwszy zostaje zaproszony przez rabina, aby ze specjalnego podwyższenia (bima) w synagodze uroczyste odczytał fragment Tory przeznaczony na dany dzień i wygłosił do niej krótki komentarz, zaczynający się od stwierdzenia: „Dzisiaj jestem mężczyzną”. Od tej pory będzie się liczył do tzw. minjanu (minimalnej liczby dziesięciu mężczyzn koniecznych do odprawienia nabożeństwa w synagodze), będzie zobligowany do codziennej modlitwy, przestrzegania 613 żydowskich przykazań i zachowywania postów. Będzie mógł także występować przed religijnym sądem, podejmować zobowiązania religijne i moralne, a w przyszłości zawrzeć małżeństwo.

Na znak przyjęcia zaszczytnych praw i obowiązków nastolatek otrzymuje własne tefilin, czyli filakterie (mocowane rzemieniami do czoła i lewego ramienia szkatułki z fragmentem Tory), oraz tałas (szal modlitewny), których będzie używał w synagodze i podczas codziennej modlitwy. Ojciec odmawia nad synem specjalne błogosławieństwo, w którym zawarte jest dziękczynienie Bogu, że właśnie zdjął z ojca brzemię odpowiedzialności za grzechy syna.

Uroczystość bar micwy jest wielkim świętem w żydowskich rodzinach. Odświętnie ubrany trzynastolatek w otoczeniu krewnych

i przyjaciół, nierzadko pod białym baldachimem, prowadzony jest pod Ścianę Płacu. Roztańczoną i rozśpiewaną procesję prowadzi mistrz ceremonii. Na czele idą muzycanci. Uczestnicy niosą białe i niebieskie baloniki (w barwach Izraela), które przed Ścianą Płacu wypuszczane są w niebo.

W samym obrzędzie uczestniczą tylko mężczyźni, kobiety obserwują go przez

ogrodzenie z wydzielonego miejsca. Po liturgii świętowanie z nowym „synem przykazania” w roli głównej trwa na ulicach, w restauracjach i w domach. Jest czas na życzenia, upominki, tańce, przemówienia gości i bohatera dnia. Coś takiego zapada w świadomość młodego człowieka na całe życie, staje się wydarzeniem fundamentalnym, punktem odniesienia na zawsze.

Jak na tym tle wygląda nasze bierzmowanie? Mówi o tym abp Grzegorz Ryś w wywiadzie na s. 10. Píše Monika Odrobińska na s. 12. Kiedyś mieliśmy bierzmowanie zaraz po Pierwszej Komunii, potem przekładaliśmy je na czas bliski pełnoletności kandydatów, by znowu wracać do momentu, kiedy jeszcze ich mamy na religii – w szkole podstawowej. Najwyraźniej nie wiemy, co z tym zrobić. Zmarginalizowaliśmy i duszpastersko straciliśmy ten jakże ważny sakrament, będący wprowadzeniem człowieka w chrześcijańską dojrzałość. A potem dziwimy się, że nie mamy dojrzałych chrześcijan, w tym szczególnie kapłanów, biskupów, zakonników, małżonków i rodziców. Ale czy samo przygotowanie do bierzmowania jest wychowaniem ich do religijnej i moralnej dojrzałości?

Bierzmowanie stało się u nas czymś w rodzaju lotnej premii na Wyścigu Pokoju, tyle że bez publiczności i bez punktów. Czymś do zaliczenia. Nawet rodzice nie są tak zainteresowani bierzmowaniem swoich dzieci, jak ich chrztem czy Pierwszą Komunią! Nasz niezapomniany abp Henryk Hoser SAC z bólem zwracał uwagę, że nierzadko po bierzmowaniu młody człowiek nie może liczyć w domu nawet na uroczystą kolację, która by podkreślała znaczenie tego wydarzenia w jego życiu. W czasie której to on odczytałby fragment Pisma Świętego i poprowadził modlitwę. A w parafiach – czy młodzież po bierzmowaniu czuje, że odtąd może się cieszyć większym zaufaniem i powagą?

Dlatego zazdroszczę Żydom bar micwy. Do przyjrzenia się temu obrzędowi, jego powadze i opowieści zachęcam wszystkich katechetów, rodziców i proboszczów. Szafarzom bierzmowania też by to chyba nie zaszkodziło.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

5.06.2022 **idziemy** w numerze:

TEMAT TYGODNIA

foto: ks. Paweł Krys

Bierzmowanie niczego nie kończy – rozmowa z abp. Grzegorzem Rysiem s. 10

Świadomi swojej wiary s. 12

NA CZASIE

Najważniejsze dziękczynienie – rozmowa z kard. Kazimierzem Nyczem s. 4

Tak zaczęło się moje nawrócenie – rozmowa z por. rez. Karolem Cierpicą s. 18

Więcej NATO u granic Rosji s. 20

Zmierzch Davos s. 34

NASZE SPRAWY

Postaw na stół! s. 23

Porażenie piorunem s. 43

MOJA WIARA

Matka Kościoła s. 36

Alfabet charyzmatyka s. 38

Żołnierki Chrystusa s. 42

Apostołka kobiet ulicy s. 54

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl.
E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

Już po raz piętnasty obchodzimy w Polsce Święto Dziękczynienia. Inicjatywa się sprawdziła?

Odpowiedź podzieliłbym na dwie części. Kiedy podejmowaliśmy tę inicjatywę, chodziło o zgromadzenie ludzi wokół idei budowy Świątyni Opatrzności Bożej. W tym wymiarze inicjatywa doskonale się sprawdziła. Święto Dziękczynienia gromadziło corocznie 15 tys. ludzi. Wieść o budowaniu świątyni wotum,

Ogłosiliśmy konkurs na koncepcję całości wystroju, żeby zachować spójność projektu. Niestety, nie wyłonił on przekonującego zwycięzcy. Przyznano dwie drugie nagrody za prace, które rzuciły jakieś światło na to, co powinno być na ścianie ołtarzowej i w kaplicach bocznych: właśnie ta figura lub obraz Chrystusa Zmartwychwstałego w ołtarzu głównym, wokół którego będziemy komponować wszystko inne.

Najważniejsze dziękczynienie

Z kard. **Kazimierzem Nyczem**, metropolitą warszawskim, rozmawia ks. Henryk Zieliński

którą obiecał w imieniu konstyтуanty król Stanisław August Poniatowski, a dzieło to po dwustu latach podjął prymas Polski kard. Józef Glemp, rozchodziła się do wszystkich parafii. Efektem jest ponad 100 tys. darczyńców, z którymi dalej utrzymujemy kontakt. Duże znaczenie miała również ogólnopolska składka na budowę świątyni – zwłaszcza w pierwszych dziesięciu latach.

Drugim wymiarem Święta Dziękczynienia było budowanie idei, z którą podchodzimy do Bożej Opatrzności. Chcieliśmy, żeby taką ideą było dziękczynienie Panu Bogu i zawierzenie Mu Polski, naszych rodzin i samych siebie. Osią dla tych dwóch idei było pokazanie wspomnianej wdzięczności i zawierzenia na przykładzie świętych. Stąd wzięta się koncepcja wprowadzania do Świątyni Opatrzności polskich świętych – zwłaszcza wyniesionych na ołtarze przez św. Jana Pawła II, w których życiu zawierzenie Bogu szczególnie się uwidoczniło. Wprowadziliśmy już kilkunastu takich świętych. Niebawem dołączą do nich następni. W tym znaczeniu idea też się sprawdza.

Wśród tych świętych zawsze stawał Ksiądz

Kardynał w centrum Święta Dziękczynienia św. Jana Pawła II i Prymasa Tysiąclecia...

Oni są rzeczywiście wiodący w tej sprawie, chociaż kiedy zaczynaliśmy obchody Święta Dziękczynienia, żaden z nich nie był jeszcze wyniesiony na ołtarze. Mieliliśmy jednak na to mocną nadzieję. Tak też się stało – najpierw ze św. Janem Pawłem II, który ma prowadzić ten orszak świętych i błogosławionych jako jeden z naszych orędowników w niebie. W tym znaczeniu mówiliśmy, że w głównej świątyni w panteonie świętych wiodącą postacią będzie św. Jan Paweł II. Wraz z nim w głównym ołtarzu, obok Chrystusa Zmartwychwstałego, ma być umieszczony bł. kard. Stefan Wyszyński.

A Panteon Wielkich Polaków?

To, co nazywamy Panteonem Wielkich Polaków, powstaje w dolnej świątyni. Jest tam ponad 800 miejsc dla ludzi kultury, nauki i polityki szczególnie zapisujących się w naszych dziejach. Tam – mam nadzieję, że przez kolejne wieki – będą się odbywać ich pochówki. Tym bardziej że czas krakowskiego pante-

onu kulturalnego i politycznego się skończył w tym sensie, że dzisiaj życie polityczne koncentruje się w Warszawie. Chcemy zostawić następcom miejsca dla pochówku wielkich Polaków, bez zaglądania im w metryki, czy byli wzorowymi katolikami, bo z tym różnie

Świątynię Opatrzności Bożej budowali Polacy ze swoich ofiar.

bywa. W podejmowaniu decyzji o tym, kto może i powinien być złożony w Panteonie Wielkich Polaków, doradza nam kilkunastoosobowa kapituła.

Ostatnio nawiązaliśmy współpracę z władzami państwowymi i chcemy w tym Panteonie zrobić specjalne miejsce dla ostatnich prezydentów wolnej Rzeczypospolitej i polskich prezydentów na uchodźstwie. Do śp. prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego dołączą szczątki poprzednich pięciu prezydentów z Londynu.

Może Ksiądz Kardynał powiedzieć coś więcej na temat wystroju głównej świątyni, na jakim jest etapie?

Temat wznoszenia Świątyni Opatrzności Bożej jest już zakończony, czy będzie obecny w tegoroczne Święto Dziękczynienia?

Dalej zwracamy się do wszystkich Polaków z prośbą o ofiary. O ile bowiem znaczący jest udział państwa w realizacji Muzeum św. Jana Pawła II i bł. kard. Wyszyńskiego, jako instytucji współprowadzonej przez Ministerstwo Kultury, i będzie jakiś udział w Panteonie Wielkich Polaków, o tyle samą świątynię jako obiekt religijny budowali Polacy ze swoich ofiar. I dalej budują, ponieważ do wykończenia wnętrza jeszcze wiele brakuje. Dlatego ofiary na ten cel będą dalej w całej Polsce zbierane.

Myśl przewodnią tegorocznego Święta Dziękczynienia jest dziękczynienie za beatyfikację Prymasa Tysiąclecia i matki Róży Czackiej...

Będzie to trzecie ogólnopolskie dziękczynienie za to, co się wydarzyło przed rokiem w czasie ich wspólnej beatyfikacji. Z udziałem episkopatu Polski wprowadzimy relikwie tych nowych błogosławionych do świątyni. Uważam, że będzie to najważniejsze dzięk-

czynienie ze wszystkich, ponieważ, nie kwestionując związków Prymasa Tysiąclecia z Jasną Górą czy z Gnieznem, wiemy, że prawie całość jego życia i posługi przebiegała w Warszawie. Myślę, że to dziękczynienie jest szansą również dla tych, którzy bardzo chcieli uczestniczyć w ubiegłorocznej beatyfikacji, ale nie mogli z powodu pandemii.

Jak ocenia Ksiądz Kardynał rozwój kultu nowych błogosławionych?

Jeśli mówimy o tym, co da się wymierzyć, to zainteresowanie bł. prymasem Wyszyńskim jest podobne, jak było na tym etapie po beatyfikacji z zainteresowaniem bł. ks. Jerzym Popiełuszką. Porównywalna jest liczba prośb od parafii w Polsce i za granicą o relikwie prymasa, chociaż od jego śmierci upłynęło już ponad 40 lat. Widać jednak, jak mocne piętno wycisnął na na-

szej świadomości. Ważną rolę w krzewieniu kultu kard. Wyszyńskiego odgrywają też szkoły, których jest patronem. Jest ich kilkaset. Zauważam ich dbałość o to, żeby o bł. prymasie Wyszyńskim wiedzieli jak najczęściej. Mamy też

Tegoroczne dziękczynienie jest szansą dla tych, którzy bardzo chcieli uczestniczyć w ubiegłorocznej beatyfikacji, ale nie mogli z powodu pandemii.

duże zainteresowanie dziełami, w tym również jego zapisami „Pro memoria”. Najważniejsze jest, żeby w tym, jak on realizował swoje chrześcijaństwo, każdy z nas znalazł coś dla siebie. Na pierwszy plan wybija się jego podejście

do przykazania miłości – nie wyłączając miłości nieprzyjaciół. Dla mnie wzruszające jest, jak prymas powstrzymał swoich towarzyszy w uwięzieniu przed wyrażaniem się źle nawet o oprawcach. „To są ludzie” – mówił. I dodawał: „Nigdy mnie nie zmuszą, żebym ich nienawidził”. To ostatnie jest szczególnie dzisiaj aktualne wobec doświadczenia wojny trwającej na Ukrainie, która nie tylko niszczy domy, szkoły i szpitale, ale również przyczynia się do powstawania rowów nienawiści między ludźmi.

Natomiast matka Róża Czacka jest dla nas wzorem przyjmowania Chrystusowego krzyża. Kiedy jako młoda dziewczyna straciła wzrok, nie załamała się tym krzyżem, tylko potrafiła go obrócić w dobro. Założyła Dzieło Lasek, które w nowy sposób podeszło do pomagania niewidomym. Siostry, które zgro-

madziła wokół tego Dzieła, nazywała Służebnicami Krzyża Chrystusowego.

Do udziału w tegorocznym Święcie Dziękczynienia zaprasza Ksiądz Kardynał także Ukraińców. Czy tylko dlatego, że akurat są wśród nas, chroniąc się przed wojną?

Nie tylko dlatego, ale chcę ich jakoś włączyć w to zawierzenie i w dziedzictwo wyrastające z Konstytucji 3 maja. Została ona przecież uchwalona dla przedrozbiorowej Rzeczypospolitej, która była domem wielu narodów, w tym również Ukraińców. Pamiętajmy też, że bł. matka Róża Czacka urodziła się na terenie dzisiejszej Ukrainy, w Białej Cerkwi. Dlatego również Ukraińcy i cierpiąca Ukraina mogą liczyć na jej wstawiennictwo u Boga. Mamy wiele powodów, aby tego dnia modlić się wspólnie. Zapraszam też wszystkich Czytelników „Idziemy”!

Krzysztof Ziemięć

wieć, a nawet irytować. Ale czy powinno?

Kraje te mają po prostu inne niż my polityczne interesy i nie są zwolennikami osłabienia Rosji, bo jest im potrzebna, jako źródło taniej energii i po to, by trzymać Amerykę w szachu. W ich interesie leży Europa, w której nie będą domino-

takie jak Francja czy Włochy w ostatnich wiekach nie doznały od Rosji żadnych krzywd i nie uważają jej za mocarstwo, które burzy pokój. Chyba zbyt szybko Francja zapomniała, że w XIX w. wojska rosyjskie podeszły pod Paryż.

Dzieje się to także dlatego, że rosyjska propaganda od dekad prowadzi kolejne etapy operacji dezinformacyjnej. Przeciw Polsce także, co bywa

niezrozumiałe na Zachodzie, ale jest niedostrzegane i tu nad Wisłą. Ostatnio Moskwa wykorzystała m.in. wi-

zytę w Kijowie prezydenta Andrzeja Dudy – przekonując, że była ona kolejnym krokiem na rzecz aneksji części terytorium Ukrainy przez Polskę. Jeden z rosyjskich propagandystów stwierdził nawet, że Zachód przygotowuje przekształcenie części Ukrainy w polski protektorat, a prezydent Ukrainy zwrócił się do prezydenta

Dudy z prośbą o wysłanie polskich żołnierzy na zachodnią Ukrainę. Takich bzdur jest więcej. A na internetowych forach aż roi się od fałszywych informacji, mających osłabić wolę Zachodu wspierania Ukrainy.

Oskarżenia wobec Polski, dotyczące rzekomych przygotowań do aneksji zachodniej Ukrainy lub części Białorusi, pojawiają się w rosyjskich mediach oraz w wypowiedziach rosyjskich

polityków od wielu lat. W ostatnich dniach przekaz ten uległ wzmocnieniu. Jest to obliczone na wywołanie wro-

gości między Polską a Ukrainą. Na taki lep łapie się już wielu z nas. Pomyślmy, zanim uznamy to za fakt!

Nie muszę tu chyba nikomu tłumaczyć, co leży, a co nie leży w interesie współczesnych Polaków, ale także ich potomków, którzy będą żyli w Polsce za kilka dekad.

Autor jest dziennikarzem TVP

Różne punkty widzenia

Stwierdzić, że na naszych oczach dzieje się historia, to banał. Ale fakt, że jesteśmy świadkami mimowolnego zdjęcia politycznych masek, pewnie nie jest już dla każdego taki oczywisty. Oto w ciągu ostatnich dni najpierw prezydent Emmanuel Macron, potem były premier Włoch Silvio Berlusconi i wiele innych wpływowych osób świata wypowiedziało się w podobnym duchu: że Ukraina powinna czynić ustępstwa na rzecz Putina. Że należy zrobić wszystko, by go nie drażnić i dać mu wyjść z twarzą. Może nas to dzi-

wać Stany Zjednoczone, a to gwarantuje w miarę silna Rosja. Dlatego agresywna Rosja, która dla nas jest zagrożeniem, dla nich jest korzystnym gwarantem pozycji.

Trzeba zdawać sobie sprawę z różnicy interesów, jaka istnieje między krajami flanki wschodniej i krajami starej Unii. I robić wszystko, by się przebić z naszym punktem widzenia. Bo dla nas oznacza to pokój lub jego brak. Nasze historyczne krzywdy są na Zachodzie wciąż niezrozumiane. My czujemy się przez Rosję zagrożeni. Natomiast kraje

Francuzi i Włosi dla powstrzymania amerykańskiej dominacji w Europie nie chcą osłabienia Rosji.

W SKRÓCIE

■ **Na czele Episkopatu Włoch.** Papież Franciszek mianował 66-letniego kard. Matteo Zuppiego, od 2015 r. arcybiskupa Bolonii, przewodniczącym Konferencji Episkopatu Włoch. Nowy przewodniczący jest Rzymianinem, był proboszczem w dwóch rzymskich parafiach, biskupem pomocniczym diecezji rzymskiej. Jest siostrzeńcem kard. Carlo Confalonieriego (1893–1986), byłego dziekana Kolegium Kardynalskiego i prefekta Kongregacji ds. Biskupów.

■ **Nowy ambasador przy Watykanie.** Dotychczasowy sekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta Adam Kwiatkowski został nowym ambasadorem RP przy Stolicy Apostolskiej i Zakonie Kawalerów Maltańskich. 26 maja odebrał nominację z rąk szefa MSZ Zbigniewa Raua.

■ **Korona od Franciszka.** Słynący łaskami obraz Matki Bożej „rozwiązującej węzły”, czczony w kościele św. Piotra w Augsburgu, otrzymał koronę w darze od papieża Franciszka.

■ **Przemoc wobec Kościoła.** Reżim rządzący go nieprzerwanie od 16 lat w Nikaragui Daniela Ortegi nie przestaje walczyć z Kościołem. Po wydaleniu z kraju nuncjusza apostolskiego miejscowa policja wysłała groźby pod adresem wielu biskupów i księży, nie kryjąc planów zabicia ich.

■ **Prześladowania w Nigerii.** Sytuacja chrześcijan w Nigerii jest coraz bardziej dramatyczna. Dżihadysty opublikowali film dokumentujący bestialskie poderżnięcia gardła dwudziestu wyznawcom Chrystusa. Dotarła też informacja o śmierci katolickiego księdza, który w marcu został uprowadzony przez islamistów. Wcześniej poinformowano o ukamienowaniu chrześcijańskiej studentki. Porwanych zostało kolejnych dwóch księży katolickich.

■ **Nadużycia u baptystów.** Zewnętrzny raport śledczy potwierdził, że w szeregach Południowej Konwencji Baptystycznej, największej denominacji protestanckiej w USA, dochodziło do licznych napaści na tle seksualnym. Ofiary, które zgłosiły przypadki znęcania się, spotkały się z oporem, blokadami i otwartą wrogością.

■ **Nieznany los biskupa.** Chińscy katolicy domagają się uwolnienia aresztowanego przed rokiem biskupa. Ordynariusz diecezji Xinxiang w prowincji Henan 64-letni bp Joseph Zhang Weizhou został zatrzymany przez policję 21 maja 2021 r. Nie wiadomo, gdzie jest przetrzymywany. Nie wysunięto wobec niego żadnego oskarżenia ani nie wytoczono mu procesu. Według chińskiego prawa aresztowanie kogoś bez przedstawienia mu aktu oskarżenia nie może trwać dłużej niż trzy miesiące. Wyświęcony w 1991 r. z nominacji Stolicy Apostolskiej, ale bez zgody władz chińskich bp Zhang był już wcześniej wielokrotnie więziony.

fot. PAP/EPW/Tamara Maury

ZGINĘLI W SZKOLE

W następstwie strzelaniny w szkole w Uvalde w stanie Teksas zginęło dziesięć dzieci w wieku 7–10 lat i dwoje dorosłych, w tym napastnik. Sprawca tragedii został zabity w wymianie ognia z funkcjonariuszem Patrolu Granicznego. Zabójca pochodzenia latynoskiego, Salvador Romas, kupił broń

niedawno, gdy skończył 18 lat. – Modłę się za zabite dzieci, dorosłych i ich rodziny. Czas powiedzieć „dość” niekontrolowanemu handlowi bronią. Zaangażujmy się wszyscy, aby takie tragedie nie mogły się już nigdy więcej wydarzyć – powiedział papież Franciszek podczas ostatniej audyencji generalnej.

MĘCZENNIK KOMUNIZMU

– Wczoraj w Modenie został beatyfikowany ksiądz, Alojzy Lenzini, męczennik za wiarę, który zginął w 1945 r. za to, że w atmosferze nienawiści i konfliktów wskazywał na wartości chrześcijańskie jako główną drogę życia. Niech ten kapłan, pasterz według serca Chrystusa, głosiciel prawdy i sprawiedliwości, pomoże nam z nieba dawać świadectwo Ewangelii z miłością i szczerością. Oklaskujmy nowego błogosławionego! – mówił papież Franciszek w niedzielę 29 maja.

Nowy błogosławiony zginął z rąk włoskich komunistów, ponieważ otwarcie piętnował ateistyczny marksizm, mówiąc, że gdyby zwyciężył, pewnego dnia zabroniono by rodzinom chrzcić dzieci. Przed śmiercią był okrutnie torturowany. Zabili go tzw. strzałem katyńskim – z małej odległości.

fot. archiwum

ZMARŁ KARD. SODANO

W Rzymie 27 maja w wieku 94 lat zmarł kard. Angelo Sodano, jeden z najbliższych współpracowników św. Jana Pawła II, w latach 1991–2006 sekretarz stanu Stolicy Apostolskiej, były dziekan Kolegium Kardynalskiego. Przez wiele lat pracował w dyplomacji Stolicy Apostolskiej, m.in. przez jedenaście lat pełnił funkcję nuncjusza w Chile. „W każdym zadaniu okazywał się człowiekiem zdyscyplinowanym kościelnie, lubianym duszpasterzem, ożywionym pragnieniem szerzenia wszędzie zaczynu ewangelicznego. Wznoszę do Boga, miłosiernego Ojca, modlitwy za zmarłego kardynała, aby go przyjął w wiecznej radości, i wyrażając moją bliskość z jego rodziną i wspólnotą wiernych z Asti, przesyłam moje błogosławieństwo wszystkim, którzy dzielą ból z powodu jego odejścia” – napisał papież Franciszek w liście do siostry zmarłego, Marii Sodano.

fot. PAP/EPA/Jean-Christophe Bott

TRAGEDIA W ALPACH

Z alpejskiego masywu Grand Combin (kanton Valais) oderwał się kawałek lodowca. W tym czasie na wysokości ok. 3400 m n.p.m. przebywało kilka grup alpinistów, którzy wchodzili na szczyt Grand Combin o wysokości 4314 m n.p.m. Dwie osoby zginęły: 40-letnia Francuzka

PROCES WE WRZEŚNIU

Proces kard. Josepha Zen, 90-letniego emerytowanego biskupa Hongkongu, zaplanowany jest na 19 września. Duchowny został aresztowany na początku maja wraz z czterema innymi działaczami pro-demokratycznymi. Jeszcze tego samego dnia został zwolniony za kaucją. Oskarżono go o „spiskowanie w celu współpracy z obcymi siłami”, za co grozi nawet dożywotnie więzienie. W sądzie oskarżono go jedynie, że nie zarejestrował Funduszu

fot. PAP/EPA/Jerome Favre

Pomocy Humanitarnej w policji jako „stowarzyszenia” – co zagrożone jest grzywną w wysokości około 1200 euro.

BUDDYŚCI U PAPIEŻA

– Pokój jest dziś palącym pragnieniem ludzkości. Dlatego też, poprzez dialog na wszystkich szczeblach, należy pilnie promować kulturę pokoju i niestosowania przemocy oraz działać na rzecz jej rozwoju. Dialog ten musi zachęcać wszystkich do odrzucenia przemocy we wszelkich jej formach, w tym przemocy wobec środowiska. Niestety, są tacy, którzy nadal nadużywają religii, wykorzystując ją do usprawiedliwiania aktów przemocy

i nienawiści. Jezus i Budda byli budowniczymi pokoju i propagatorami niestosowania przemocy – powiedział Franciszek do delegacji buddystów z Mongolii. Mongolia ma długą tradycję pokojowego współistnienia różnych religii, a w tym roku przypada 30. rocznica istnienia prefektury apostolskiej w tym kraju, a także nawiązania stosunków dyplomatycznych między Stolicą Apostolską a Mongolią.

fot. PAP/EPA/Vatican Media Handout

■ **Niebezpieczne próby.** Korea Północna przetestowała urządzenie detonujące do bomby jądrowej, najpewniej w ramach przygotowań do przeprowadzenia swojej siódmej próby nuklearnej.

■ **Sankcje rozszerzone.** Zakaz przystępowania i udzielania Komunii świętej obowiązujący w rodzinnej diecezji przewodniczącej Izby Reprezentantów Nancy Pelosi w Kalifornii rozciąga się także na diecezję Arlington oraz Santa Rosa – poinformowali miejscowi biskupi.

■ **Nadużycia w Luwrze.** Były dyrektor paryskiego Luwru Jean-Luc Martinez został aresztowany i oskarżony o nielegalny handel antykami, pranie pieniędzy i współudział w zorganizowanym oszustwie. Aresztowano także kustosa i szefa działu starożytnego Egiptu w muzeum w Luwrze Vincenta Rondota oraz egiptologa Oliviera Perdu.

■ **Ostrzeżenie dla Waszyngtonu.** Chińskie wojsko przeprowadziło niedawno w pobliżu Tajwanu manewry, które mają być „poważnym ostrzeżeniem” dla Waszyngtonu w związku z jego relacjami z Tajpej. Władze w Pekinie uznają demokratycznie rządzący Tajwan za część ChRL i dążą do przejścia nad nim kontroli.

■ **Turyści wrócą.** Japonia otworzy swoje granice dla zagranicznych turystów 10 czerwca, po dwóch latach od wprowadzenia restrykcji w związku z wybuchem pandemii COVID-19. Na razie do kraju będą wpuszczane jedynie wycieczki zorganizowane.

■ **Odcinają się od Moskwy.** Sobór Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej Patriarchatu Moskiewskiego ogłosił „pełną samodzielność i niezależność” od Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej, a także potępił stanowisko moskiewskiego patriarchy Cyryla odnośnie do wojny na Ukrainie. – Jedność między Rosyjskim Kościołem Prawosławnym a Kościołem Ukraińskim jest zachowana i będziemy nadal umacniać tę jedność – stwierdził, komentując ten fakt, metropolita Hilarion, przewodniczący Wydziału Zewnętrznych Stosunków Kościelnych Patriarchatu Moskiewskiego.

■ **Małpia ospa.** Ponad 400 przypadków małej ospy odnotowano jak dotąd w 24 krajach na 5 kontynentach, przy czym najwięcej w krajach europejskich: Wielkiej Brytanii i Hiszpanii.

■ **Marihuana dla wszystkich?** Prezydent Argentyny Alberto Fernandez podpisał ustawę dopuszczającą hodowanie marihuany na skalę przemysłową i regulującą produkcję marihuany medycznej. Powiedział też, że nowe prawo pozwala również na zaspokajanie „innych potrzeb”.

■ **Decyzja litewskiej minister.** Litewska minister sprawiedliwości Ewelina Dobrowolska skoryzowała ze znolizowanej ustawy o pisowni imion i nazwisk nietewskich i zmieniła pisownię swego nazwiska z formy litewskiej na polską.

Servis przygotowany na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

Walka o życie

Walka o życie toczy się od dawna i będzie się toczyć, dopóki trwa świat. Toczy się ona od czasów, gdy chrześcijaństwo przywróciło godność każdej istocie ludzkiej.

Dzisiaj chętnie wraca się do czasów barbarzyńskich, kiedy to życie nienarodzonych, kalek i chorych nie miało żadnego znaczenia. I takie barbarzyństwo wielokrotnie w wiekach po narodzeniu Chrystusa powracało. Otwarcie bądź pod płaszczykiem praw kobiet, troski o przeludnioną ziemię, o klimat itp.

W ostatnich tygodniach gorącym frontem walki o życie są Stany Zjednoczone, gdzie na początku maja wyciekł do mediów projekt opinii większości członków Sądu Najwyższego krytykujących słynne orzeczenie w sprawie Roe v. Wade sprzed niemal pięćdziesięciu lat (1973). Na mocy tego orzeczenia aborcja została uznana za legalną w USA do momentu, kiedy płód jest w stanie przeżyć poza łonem matki. Wcześniej o aborcji decydowały poszczególne stany. Chodziło jednak o to, że lokalni aktywiści proaborcyjni ze stanu Teksas pragnęli zmienić prawo aborcyjne, do czego posłużyła im niezamężna i bezrobotna kobieta, która po raz kolejny zaszła w ciążę – Norma McCorvey (zeznająca w sądzie pod pseudonimem Jane Roe).

Proces opierał się na manipulowaniu McCorvey, która zresztą później stała się gorącą obrończynią nienarodzonych dzieci, oraz zafałszowanych statystykach dotyczących

kobiet umierających w wyniku nielegalnych aborcji. Jeśli Sąd Najwyższy USA wyda orzeczenie – co ma nastąpić w czerwcu – uchylające wyrok w sprawie Roe v. Wade, wtedy amerykańskie stany będą mogły ograniczyć aborcję lub jej zakazać. A już wiadomo,

Sondaż przeprowadzony w maju br. przez Fox News podał, że 50 proc. obywateli amerykańskich popiera zakaz aborcji po szóstym tygodniu ciąży, a 54 proc. obywateli popiera zakaz aborcji po piętnastym tygodniu ciąży. Z kolei według sondażu Rasmussen Reports, opublikowanego 17 maja, 67 proc. respondentów odpowiedziało, że aborcja nie po-

fot. pixabay

że takich stanów będzie grubo ponad dwadzieścia.

Szkic projektu orzeczenia cofającego wyrok sprzed prawie pięćdziesięciu lat wywołał burzliwe reakcje działaczy proaborcyjnych. Od początku maja dochodzi w Stanach Zjednoczonych do napaści na biura organizacji pro-life, przerywania i profanacji Mszy świętych, zastraszania sędziów Sądu Najwyższego.

W połowie maja jeden z dziewięciu sędziów Sądu Najwyższego Clarence Thomas potępił protesty działaczy proaborcyjnych przed prywatnymi domami sędziów. Z kolei autor opublikowanego projektu wyroku stwierdził, że sędziowie nie dadzą się zastraszyć. Uchylenie wyroku w sprawie Roe v. Wade nie tylko byłoby zadośćuczynieniem prawdzie i faktom, ale również odzwierciedlałoby nastawienie Amerykanów, którzy w ostatnich kilkunastu latach coraz liczniej zaczęli popierać prawo nienarodzonych do życia.

winna być legalna po upływie pierwszych trzech miesięcy ciąży, a 24 proc. – że aborcja powinna być nielegalna. Zwolennicy cywilizacji życia modlą się o to, by sędziowie nie ulegli

presji proaborcyjnego lobby i uchylili wyrok, który przez pięćdziesiąt lat kosztował życie sześćdziesiąt milionów nienarodzonych

dzieci. W świetle prawa bowiem w USA zabija się obecnie ponad milion istnień ludzkich rocznie. To i tak mniej niż w pierwszych latach po ogłoszeniu wyroku w sprawie Roe v. Wade, bo i świadomość Amerykanów w kwestii wartości i godności życia przed urodzeniem znacznie wzrosła.

Przeciwnicy życia zawsze będą głośno atakować jego obrońców, bo taka jest natura zła. Ale nam nie wolno spocząć i pogodzić się z istniejącą sytuacją, gdyż Bóg upomni się o każdą istotę ludzką, której odebrano prawo do życia, właśnie dlatego, że jest Bogiem życia.

Nowi kardynałowie

Po odmówieniu modlitwy „Regina Caeli” w niedzielę 29 maja Ojciec Święty ogłosił na 27 sierpnia konsystorz, na którym wręczy birety kardynalskie 21 nowym purpuratom.

Do Kolegium Kardynalskiego zostaną włączeni następujący duchowni:

abp Arthur Roche, prefekt Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów (Wielka Brytania); abp Lazzaro You Heung-sik, prefekt Kongregacji ds. Duchowieństwa (Korea Południowa); abp Fernando Vérgez Alzaga LC, przewodniczący Papieskiej Komisji ds. Państwa Watykańskiego (Hiszpania); abp Jean-Marc Aveline, arcybiskup Marsylii (Francja); bp Peter Ebere Okpalek, ordynariusz Ekwulobia (Nigeria); abp Leonardo Ulrich Steiner OFM, arcybiskup Manaus (Brazylia); abp Filipe Neri Ferrão, arcybiskup Goa i Damão (Indie); bp Robert Walter McElroy, biskup San Diego (USA); abp Virgilio do Carmo da Silva, arcybiskup Dili (Timor Wschodni); bp Oscar Cantoni, biskup Como (Włochy); abp Anthony Poola, arcybiskup Hajdarabadu (Indie); abp Paulo César Costa, arcybiskup Brasílii (Brazylia); bp Richard Kuuiia Baawobr M. Afr., biskup Wa (Ghana); abp William Goh Seng Chye, arcybiskup Singapuru (Singapur); abp Adalberto Martínez Flores, arcybiskup Asunción (Paragwaj); bp Giorgio Marengo IMC, prefekt apostolski Ułan Bator (Mongolia); abp Jorge Enrique Jiménez Carvajal, emerytowany arcybiskup Cartageny (Kolumbia); bp Lucas Van Looy SDB, emerytowany biskup Gandawy (Belgia); abp Arrigo Miglio, emerytowany arcybiskup Cagliari (Włochy); o. Gianfranco Ghirlanda SJ, profesor teologii (Włochy) i ks. prał. Fortunato Frezza, kanonik bazyliki św. Piotra (Włochy)./wś

Dariusz Kowalczyk SJ

Nowy przewodniczący CEI

Papież Franciszek mianował nowego przewodniczącego CEI, czyli Konferencji Episkopatu Włoch. Został nim, co było do przewidzenia, kard. Matteo Zuppi, arcybiskup Bolonii. Kiedy w 2019 r. Zuppi został mianowany kardynałem, ks. James Martin, znany ze swego zaangażowania na rzecz LGBT, popieścił z życzeniami dla – jak się wyraził – „wielkiego obrońcy katolików LGBT”. Martin zauważył ponadto, że Matteo Zuppi napisał wprowadzenie do włoskiego tłumaczenia jego książki „Building a Bridge” („Budując most”), w którym zachęcił do „nowej postawy duszpasterskiej”. A w książce chodzi oczywiście o most między Kościołem katolickim i tzw. społecznością LGBT. Entuzjastycznie na mianowanie kardynałem arcybiskupa Bolonii zareagowała organizacja o nazwie „Masoneria Universalna. Wielki Wschód Demokratyczny”. Na jej stronach można przeczytać: „Matteo Zuppi kardynałem – to wspaniała wiadomość dla każdego katolika, który jest szczerym progresistą i demokratą”. Zadowolenia nie krył wówczas także włoski lewicowy polityk Pier Luigi Bersani, który swoją karierę zaczynał w Komunistycznej Partii Włoch. „Zuppi kardynałem. Przepiękna wiadomość. Raz jeszcze papież Bergoglio wskazuje drogę. Nie tylko Kościołowi”. Ucieszyła się też Monica Cirinnà, włoska polityk krocząca na przodzie rewolucji gender/LGBT. Trzeba zauważyć, że tego typu reakcje mogły odwoływać się do różnych wypowiedzi Zup-

piego, ale były też próbą urabiania nowego kardynała po przez pochlebstwa.

Teraz Matteo Zuppi jest nie tylko kardynałem, ale także przewodniczącym Konferencji Episkopatu Włoch. Wskazał on na trzy kwestie, które – jego zdaniem – są

priorytetowe dla Kościoła włoskiego: droga synodalna, walka z nadużyciami i działanie na rzecz pokoju. Droga synodalna nie jest jednak – podkreślił Zuppi – „jakąś analizą socjologiczną, ale Kościołem, który słucha, a owo słuchanie jest postawą duchową”. Przy czym synodalność ma iść razem z kolegialnością biskupów i prymatem papieża. Co do nadużyć kardynał stwierdził: „Kościół stoi po stronie ofiar [...]. Nie chcemy uciekać. Bierzymy odpowiedzialność, którą powinniśmy wziąć. Wobec biskupów, którzy «zamiatali pod dywan», są przewidziane bardzo poważne i surowe procedury”. Zuppi zapowiedział, że do 19 listopada powstanie raport w sprawie nadużyć wobec nieletnich w Kościele. Co do konfliktów wojennych nowy przewodniczący CEI wskazał, że nie należy myśleć jedynie w logice walki zbrojnej, ale potrzeba dialogu, dyplomacji, europejskiego planu pokoju. „Usprawiedliwiona obrońa jest prawem – podkreślił kardynał – ale jeszcze większym prawem jest prawo do pokoju”. Zauważył ponadto, że nie możemy „zapominać o innych wojnach, które są na świecie”.

Kard. Matteo Zuppi związany jest ze Wspólnotą Sant'Egidio (św. Idziego). W roku 2000 został mianowany generalnym asystentem ko-

ścielnym tejże wspólnoty oraz proboszczem bazyliki Matki Bożej na Zatybrzu, miejsca ważnego dla Sant'Egidio. Wspólnota powstała w 1968 r. z inicjatywy Andrei Riccardiego i jest dzisiaj obecna w ponad 70 krajach. Jej działalność wyznaczają trzy hasła: modlitwa, ubodzy, pokój. W ostatnich latach wspólnota znana jest przede wszystkim z pomocy emigrantom przybywającym do Włoch. Ceni ją bardzo papież Franciszek. Można oczekiwać, że obecnie znaczenie wspólnoty Sant'Egidio we włoskim Kościele jeszcze wzrośnie.

Kościół we Włoszech to rzeczywistość złożona, bogata wielorakim dziedzictwem dwóch tysiącleci. Tym bar-

dziej nie trzeba przesadzać z podkreślaniem roli przewodniczącego Konferencji Episkopatu Włoch. To nie jest tak, że od tego,

kto pełni tę funkcję, zależy bezpośrednio życie innych diecezji, których we Włoszech jest 227. Dla porównania przypomnijmy, że w Polsce mamy 44 diecezje. Parafii jest ponad 25 tys. Księży blisko 40 tys., w tym ponad 27 tys. to księża diecezjalni, a ponad 12 tys. księża zakonnicy. Kościół włoski ma ponadto prawie 5 tys. diakonów stałych. Można się jednak spodziewać, że nowy przewodniczący CEI przyczyni się do wzmocnienia działań w kierunku społeczno-socjalnym: migranci, ekologia, pokój na świecie. To ważne tematy, tyle że zajmują się nimi rządy poszczególnych państw oraz instytucje międzynarodowe. Natomiast głoszeniem Jezusa jako jedyne Zbawiciela i udzielaniem sakramentów świętych zajmuje się jedynie Kościół.

dkowalczyk@jezuici.pl

Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

Zelenski w Charkowie

W Charkowie i jego okolicach gościł 29 maja prezydent Ukrainy Wołodymyr Zelenski, dla którego była to pierwsza od początku inwazji Rosji oficjalna podróż poza obwód kijowski. Podczas wizyty na pozycjach ukraińskich oddziałów wręczył wojskowym odznaczenia państwowe i upominki, a także rozmawiał z żołnierzami. – Chcę podziękować za służbę każdemu z was. Ryzykujecie własne życie dla nas i naszego państwa. Dziękuję wam za obronę niepodległości Ukrainy – powiedział prezydent. Po kilku godzinach od jego wizyty nastąpiła seria eksplozji. Charków jest położony zaledwie 40 km od granicy z Rosją./ws

Dramat Syryjczyków

Wojna na Ukrainie negatywnie odbija się na sytuacji w uwięzionej Syrii. – Świat o nas zapomniał, a pomoc międzynarodowa, która dociera, jest coraz mniejsza – powiedział Radiu Watykańskiemu maronicki arcybiskup Aleppo.

Abp Joseph Tobji podkreślił, że wcześniej Syryjczycy ginęli z powodu wojny, teraz umierają z głodu./ws

REKLAMA

Parafia Narodzenia NMP
Mińsk Mazowiecki
ul. Kościelna 1
Sekcja Pielgrzymkowa
zaprasza na pielgrzymkę

**Grecja i Bałkany
śladami św. Pawła**
18.07–03.08.2022 r. (17 dni)

Cena 1300 zł + 490 euro

W programie: Budapeszt – Belgrad – Skopie – Saloniki – Meteory – Delfy – Termopile – Ateny – Korynt Starożytny – Kanał Koryński – Epidauros – dolina Tempi – góra Olimp – Litochoro – Kavalja – Filipi – Osios Lucas – Meteory – Tirana – Kruja – Sarajewo – Marija Bistrica – Ludberg (5 dni wypoczynek nad Morzem Egejskim i 1 dzień nad Morzem Jońskim)

Blisze informacje i zapisy:
606 830 700 668 520 040
www.pielgrzymki-minskaz.pl

fol. ks. Paweł Kłys

Jak dobrze przygotować kandydata do bierzmowania?

Nie chodzi o „przygotowanie do bierzmowania”, samo takie sformułowanie jest dość niebezpieczne. Dlaczego? Bo pojawia się niebezpieczeństwo, że przygotowując kogoś do bierzmowania, sugerujemy przygotowanie go do jednorazowego wydarzenia, po którym on może stwierdzić: dostałem to, co miałem dostać, doprowadziliście mnie tam, gdzieście chcieli, a teraz dajcie mi spokój, a ja odpocznę od tych wszystkich kościelnych zabiegów wokół mojej osoby! Potrzebujemy bierzmowania, ale nie dla samego bierzmowania, lecz po to, żeby być rzeczywistością uczniami Jezusa. Byłoby dobrze, gdyby w pracy z młodymi ludźmi – a czasem i ze starszymi, bo bierzmowanie można przyjąć w każdym wieku, niekoniecznie w ósmej klasie – dobrze ustawić akcenty. To nie jest przygotowanie tylko i wyłącznie do przyjęcia sakramentu. Inaczej byłoby tak, jakbyśmy przygotowawali do przyjęcia Pierwszej Komunii Świętej, a nie do życia Eucharystią w ogóle. Później konsekwencje są dramatyczne, gdyż mamy dzieci, które przystępują do Pierwszej Komunii Świętej, następnie na rocznicę do drugiej Komunii, a potem do trzeciej przed bierzmowaniem – jak im ktoś przypomni, że dobrze byłoby przyjąć Eucharystię. Taką źle ustawioną celowość nie sprzyja formacji, ale w niej przeszkadza. Nie przygotowujemy młodych (czy starszych) do bierzmowania. Moment przyjęcia tego sakramentu jest ważny, natomiast liczy

Bierzmowanie niczego nie kończy

Z abp. **Grzegorzem Rysiem**, metropolitą łódzkim, rozmawia ks. Paweł Kłys

się to, na ile przygotowanie i przeżycie tego sakramentu otworzy nas na życie w Duchu Świętym.

Zatem kiedy i dla kogo bierzmowanie?

Nie ma jednej odpowiedzi dla całego Kościoła. Ojciec Święty Benedykt XVI podpowiadał, że bierzmowanie może być udzielane wcześniej niż Pierwsza Komunia. Dlaczego? Bo szczytem życia sakramentalnego jest przeżywanie Eucharystii. Idąc za takim rozumieniem sakramentów, niektóre Kościoły czynią to o wiele wcześniej niż my w Polsce. Czasami w imię tego, by bierzmowanie nie było „metą”, po której człowiek ma ochotę wziąć sobie urlop. Bardzo ciekawy sposób formowania młodych ludzi do wiary – z momentem, jakim jest bierzmowanie – urodził się w ciele Drogi Neokatechumenalnej we Włoszech. Jest on również obecny w Polsce – w archidiecezji

warszawskiej. Chodzi o to, by bierzmowanie było udzielane w środku pewnej pracy formacyjnej z młodym człowiekiem. Jest on przygotowywany do tego przez dwa-trzy lata, a po bierzmowaniu jest również dwa-trzy lata prowadzony. Sakrament jest ważnym momentem, ale niczego nie kończy. Ta formacja na Drodze odbywa się w rodzinach chrześcijańskich, które odkrywają dar, w którym mogą się swoją wiarą podzielić. Wówczas młodzi ludzie mają doświadczenie pięknej, nieraz licznej rodziny, która żyje swoją wiarą, a nie przypomina sobie o niej wyłącznie z racji niedzielnej Eucharystii, którą trzeba odbyć jako obowiązek. Myślę, że od wieku ważniejszy jest sposób przygotowania.

W szkole czy w parafii?

To jest sakrament inicjacji chrześcijańskiej, a więc jest związany z przekazem

wiary. Dlatego przygotowanie do niego nie może być zredukowane tylko do lekcji w szkole. Dramatyczną pomyłką byłoby, gdybyśmy chcieli przygotowywać młodych ludzi do bierzmowania lekcjami religii w szkole. Szkoła jest miejscem przekazywania nie wiary, ale wiedzy. Wspólnota szkoły nie jest wspólnotą wiary. Wiare przekazuje wspólnota wiary. Dlatego cały nacisk powinien być położony na to, by przygotowanie odbywało się w parafiach i żeby było jednym z fragmentów rzeczywistej katechezy, która ma formę katechumenalną. Tam również jest przekaz wiedzy, ale wiedzy, która człowieka formuje i która pyta, czy stworzył się na Słowo Boże, co Słowo w nim zmienia, czy są tego konkretne owoce w jego życiu. Wiedza jest potrzebna człowiekowi idącemu do bierzmowania, ale nie jest jedynym narzędziem.

W odróżnieniu do chrztu i Pierwszej Komunii bierzmowanie najczęściej przechodzi w rodzinie bez echa...

Jeśli bierzmowanie nie jest okazją do kolejnych prezentów i takiej czy innej imprezy, to może nawet chwała Bogu, ale zwróciłbym uwagę na potrzebę wspólnego przeżycia tego sakramentu. Za niesłuchanie istotne uważam to, by przyjmując sakrament bierzmowania, młody człowiek nie był sam! Ogromnie ważne jest, by w tym dniu byli przy nim rodzice i chrzestni. Dobrze jest o to zadbać nawet w samej liturgii. Muszę powiedzieć, że sam się o to staram. Dość często katecheci czy katechiści przygotowują dla młodych jakieś dary – np. krzyże, które chcą podarować nowo bierzmuwanym. Gdy widzę, że są rodzice tych młodych ludzi, to po poświęceniu krzyży mówię: idźcie teraz do swoich rodziców, niech wam te krzyże zawieszą na szyi. To jest ogromne przeżycie zarówno dla młodych, jak i dla ich rodziców. Taki prosty znak, który pokazuje, że wiara jest przekazywana pomiędzy jednym a drugim pokoleniem. Ważne jest, by szukać takich znaków w czasie celebracji. Jest dialog, w którym są odnawiane przyrzeczenia chrzcielne. Zawsze, kiedy ten dialog prowadzę, zwracam się do całego Kościoła. Niedopuszczalne jest, by odpowiadającymi na zadawane pytania byli tylko przygotowujący się do bierzmowania. Oni muszą wiedzieć, że wybierają wiarę w określonej wspólnotocie ludzi. Zwłaszcza dzisiaj, kiedy funkcjonują w środowisku, które nie jest wierze przyjazne. Dziś funkcjonowanie w szkole średniej i przyznawanie się wyraźnie do wiary może oznaczać zderzenie się z dystansem czy z izolacją. Tym bardziej młodemu czło-

wiekowi potrzebne jest, by wiedział, że nie jest sam, że nie jest wariatem, samobójcą, nie jest jedyny, tylko że wokół niego jest rzeczywista wspólnota ludzi, która go przyjmuje i potrzebuje i w której może się w pełni odnaleźć. Myślę, że ważniejsze jest to, jak celebrujemy ten sakrament, niż to, co potem dzieje się w domu. Jeśli tu będzie przeżycie prawdziwie wspólnotowe i rodzinne, to rodzina znajdzie sposoby, żeby to przedłużyć świętowaniem domowym.

Kto może być świadkiem bierzmowania?

Warunkiem jest, by była to osoba, która sama jest bierzmuwana. Mam wrażenie – być może ku zdziwieniu czytelników – że młodzi ludzie są dobrze przygotowani do bierzmowania. Bierzmuję od jedenastu lat, każdego roku jest to jakieś 100–150 liturgii, a więc są to tysiące młodych ludzi, których dane mi było bierzmować. Po tych jedenastu latach chyba na palcach jednej ręki mógłbym policzyć doświadczenia, które były mało budujące, tzn. kiedy miałem przekonanie, że nie wszyscy wiedzą (czy nawet większość nie wie), po co przyszli do Kościoła. Zasadniczo mam doświadczenie, że obecnie młodzi ludzie są lepiej przygotowani niż moje pokolenie.

Więcej rozumieją, zachowują większą powagę i mają większe oczekiwania od tego sakramentu, niż myśmy mieli. Na to składa się wybór imienia i świadka, którego dokonują – to nie jest czysta formalność, oni rzeczywiście się do tego przykładają i jestem pewien, że świadkami bierzmowania nie zostają przypadkowi ludzie.

Bierzmowanie i co dalej?

Wszystko jest dalej! Jest taki film zatytułowany „Jezus” według Ewangelii św. Łukasza, który oglądały pokolenia. Jest tam scena, w której faryzeusze wchodzą do pustego grobu i jeden z nich mówi: a teraz wszystko się zaczyna! O to chodzi – teraz wszystko się zaczyna! Co dalej? Dalej jest Kościół, który trzeba wziąć na siebie, wziąć za niego odpowiedzialność, znaleźć w nim swoje miejsce. Jest bardzo ważne, by doświadczenie sakramentalne stało się też doświadczeniem egzystencjalnym. Tu się pojawia pojęcie, z którym nie wszyscy są zaznajomieni, którym Ojciec Święty Franciszek mówi: byłoby dobrze, żeby to było doświadczenie każdego w Kościele. Chodzi o chrzest w Duchu Świętym. Otrzymałem Ducha Świętego, ale czy ja o tym wiem? Mam

Ducha Świętego, ale czy On ma mnie? Co On może ze mną zrobić? W jakim sensie jestem do Jego dyspozycji? Dalszy ciąg to doświadczenie bycia poddanym Duchowi. Duch jest bardzo, ale to bardzo pomysłowy i symfoniczny, więc potrafi poprowadzić ludzi nie tylko w osobistym zaangażowaniu, ale i w budowaniu wspólnoty.

Wśród duchownych powstało określenie bierzmowania jako „sakramentu pożegnania z Kościołem”. Słusznie?

Jeśli by tak było, to pytanie następne brzmi: czyja to wina? Śmiem twierdzić, że to wina wszystkich, ale nie tych młodych. Zwłaszcza w takich sytuacjach, gdy nakładamy to bierzmowanie na młodych jako coś obowiązkowego. A tak trochę jest: czynią to rodzina i księża, mówiąc: nie będziesz bierzmuwany, to nie będziesz mógł być ojcem, matką chrzestną. Niektórzy (nadużywając prawa kościelnego) mówią: nie będziesz mógł zawrzeć związku małżeńskiego, co jest nieprawdą! To jest czysta manipulacja młodymi ludźmi. Jeśli już kładziemy taki nacisk na bierzmowanie i mówimy o nim w kategoriach obowiązku, to jesteśmy odpowiedzialni za to, co dalej z tym robimy. Jeśli ściągamy kogoś pod przymusem moralnym, to to, co mu potem konsekwentnie proponujemy, musi być na najwyższym poziomie duchowym, kulturalnym i edukacyjnym. Nie może być tak, że najpierw ka-

my młodym obowiązkowo przyjść, a potem mówimy, że coś z nimi zrobimy. Lepiej byłoby tak, że bierzmowanie jest sakramentem pożegnania z Kościołem, to trzeba siebie pytać: jaki to jest Kościół, że młodzi chcą się z nim pożegnać? Co to jest za Kościół? Jaki Kościół się tym młodym ludziom pokazał?

Jest wiele pytań, a uważam również, że przy okazji sakramentu bierzmowania jest wiele uproszczonych sądów. Młodzi są z reguły ludźmi radykalnymi i otwartymi na podnoszenie poprzeczki. Są wyczuleni na każdy rodzaj nieprawdy, dwulicowości i aktorstwa, a odkrywając to, są dość krytyczni. Ale kiedy młody człowiek ma być krytyczny, jak nie wtedy, gdy ma szesnaście lat? Młodzi są zbuntowani, ale kiedy mają być zbuntowani? Jak będą mieć 35 lat? Głupi ten dorosły, który da się temu buntowi zwieść i uzna go za wrogość. Nie ma wrogości! Jaka wielka jest wśród młodych ofiarność, jaki masowy jest akces zgłaszany przez nich do różnych form wolontariatu. Potrzeba więcej otwartości po naszej stronie. Zamiast pytać, co się dzieje z tymi młodymi, zapytajmy siebie: co dostali od nas?

Monika Odrobińska

Choć jest drugim po chrzcie sakramentem inicjacji chrześcijańskiej, bierzmowaniu zwykle nie towarzyszą już ani gorączkowe przygotowania, ani uroczyste świętowanie. Co zrobić, żeby bierzmowaniu przywrócić właściwe znaczenie?

wszystkim staram się dawać nastolatkom dobry przykład i dzielić się z nimi entuzjazmem wiary, to bardzo przyciąga – mówi.

Świeccy animatorzy coraz częściej towarzyszą duchownym w przygotowywaniu młodych do sakramentu bierzmowania. Ks. Mariusz Zieliński z warszawskiej parafii Nawrócenia św. Pawła – za synodem – wyznacza sobie trzy cele tej pracy: zrobić wszystko, by umożliwić młodym spotkanie z Panem Jezusem; próbować otworzyć ich serca na współpracę z Duchem Świętym; w Jego stronę pokierować celebracje modlitewne, które mają doprowadzić do wyznania wiary. Dzieli grupy na mniejsze, dawno też zrezygnował z indeksów. – Nie chcę, by nabożeństwa były „zaliczane”. Jedyna rzecz, którą sprawdzam, to regularna spowiedź, by młodzi nie trwali w grzechu, ale w stanie łaski uświęcającej, i by do spowiedzi bezpośrednio przed bierzmowaniem przystępowali bez strachu – tłumaczy. – Będę też zachęcać parafian do otoczenia modlitwą konkretnego kan-

stwa – mówi pan Wojciech. – Pracujemy w ten sposób około dwóch lat, przygotowując młodych do bierzmowania, a po nim spotkania kontynuujemy.

Według pana Wojciecha najważniejsze w formacji przed bierzmowaniem jest nawiązanie relacji z Bogiem. – Odbywa się to na drodze czytania Pisma Świętego, modlitwy i sakramentów; zwłaszcza sakrament pokuty i pojednania doprowadzić może do zerwania z grzechem i nawrócenia, a w konsekwencji do przemiany – mówi. – Gadaniem przekazać można co najwyżej wiedzę, a wiarę młodzi znajdą tam, gdzie czują się akceptowani i gdzie mogą mówić szczerze. Nam mówią o bardzo trudnych sprawach, bo wiedzą, że nie wyjdzie to poza cztery ściany. Dalej ważne jest, by tej relacji z Bogiem doświadczyć we wspólnocie.

Zdarza się, że nienarzucający się Bogu rodzice chcą, aby ich dzieci przystąpiły do bierzmowania. Niektórzy z nich w czasie tego przygotowania zyskują wiarę.

Świadomi swojej wiary

– Na pytanie, dlaczego przystępują do bierzmowania, kandydaci odpowiadają różnie: „bo koledzy też przystępują”, „bo mi się to kiedyś do ślubu przyda”. Ale zdają się też odpowiedzieć: „bo tu się czegoś nauczę”, „bo chrzest i Pierwsza Komunia Święta były w dzieciństwie, a teraz chcę świadomie stanąć przed Bogiem i trwać w wierze” – mówi Maria Górczyńska, która w parafii św. Kazimierza w Pruszkowie do bierzmowania przygotowuje dziesięciu chłopców.

BEZ ZALICZEŃ

Na pierwszym spotkaniu pani Maria wywołała dyskusję wokół pytania „po co to wszystko”. – Tłumaczyłam chłopcom, że to czas dla nich i co z niego wyniosą, to kiedyś w życiu – jeśli nie teraz – zaowocuje, i by nie odbierali sobie tej możliwości. Na nastolatków działa też słowo „wyzwanie” – przyznaje animatorka.

Maria Górczyńska dociera do młodzieży przez uśmiech i humor, a jako atrakcyjna kobieta obala mit nudnego chrześcijaństwa. – Każde spotkanie zaczynam od pytania o dobrą rzecz, która im się ostatnio wydarzyła, by pobudzić ich do poczucia wdzięczności. Pytam też, w czym są dobrzy, i uświadamiam, że ich talenty świadczą o wielkości Boga. Wiedzą już, że wierzący to nie ofiara, ale osoba waleczna, podejmująca pracę nad sobą. Przede-

dydata do bierzmowania – to podkreśli odpowiedzialność wspólnoty za każdego jej członka.

Siostra Otylia Pierożek, która uczestniczy w przygotowaniach kandydatów do bierzmowania w parafii Wniebowzięcia NMP w Warszawie-Zerzniu, ma cały magazyn pomocy dydaktycznych. – Kopię Całunu Turyńskiego naturalnych rozmiarów, koronę cierniową z krzewu przywiezionego z Ziemi Świętej, imitację gwoźdźcia z krzyża świętego – wymienia siostra. – Młodym pomaga to w uzmysłowaniu sobie historii zbawienia. W celu powtarzania, utrwalania czy sprawdzenia wiedzy korzystamy z gier planszowych.

RITY I KRZYSZTOFY

W niektórych warszawskich parafiach małżeństwa ze wspólnot neokatechumenalnych co piątek spotykają się z grupą ośmiorga do dziesięciorga kandydatów do bierzmowania. – Na czterech spotkaniach omawiany jest jeden temat, np. przykazanie. Trzecie spotkanie to liturgia słowa, podczas której możliwa jest spowiedź przed kapłanem, a na czwartym robimy uroczystą kolację w domu danego małżeń-

– Ale reguły nie ma – mówi pan Wojciech. – Wśród bierzmowanych są tacy, którzy wcześniej dalecy od Kościoła, zostają w nim, i odwrotnie: obecni w Kościele nagle od niego odchodzą, a bierzmowanie

przyjęli pod presją rodziców. Niemniej uważam, że to rodzice – jako odpowiedzialni za wychowywanie dzieci w wierze – powinni podjąć decyzję o bierzmowaniu. Da im ono bowiem fundament, na którym będą mogli zbudować dalsze

życie. Będą znali konsekwencje swoich wyborów.

– Zdaję sobie sprawę, że po bierzmowaniu część chłopców odwiedzi kościół w najbliższą niedzielę, część na święta, a pozostali wcale. Ważne, by swojej wiary nie budowali na koszyczku wielkanocnym, ale na współpracy z Bożą łaską, i takie podejście chcę im przekazać – dopowiada Maria Górczyńska. – Nowo obrane imię ma im przypominać o patronie. Jeden z chłopców wybrał na niego Krzysztofa, bo robi prawo jazdy i chce być dobrym kierowcą, inny przybiera imię wujka, który był dobrym człowiekiem – ważne, że są to świadome i umotywowane decyzje – mówi Maria Górczyńska.

Dokumenty kościelne sugerują, by wiek kandydata do bierzmowania wskazywał na „dojście do używania rozumu”.

fol. episkopat.pl

– Jeśli, zgodnie z zaleceniami synodu i episkopatu, kandydaci pozostaną przy imieniu chrzcielnym, sugerujemy jego „pogłębienie”, bliższe zaprzyjaźnienie się z patronem, bo to specjalista od spraw, na których najbardziej mi zależy. Ma być specjalistą ode mnie – dodaje s. Otylia.

Ks. Mariusz Zieliński zaleca, by nowego patrona wybierać, jeśli imię chrzcielne go nie ma. – Powrót do imienia chrzcielnego podczas bierzmowania ma podkreślić ścisły związek między dwoma sakramentami – mówi duchowny. – Obierających nowego patrona proszę zawsze o uzasadnienie wyboru. Popularnością wśród dziewcząt cieszą się Rita i Maria Magdalena, wśród chłopców – Krzysztof.

ŚWIADEK NA KOLACJI

Dokumenty kościelne sugerują, by wiek kandydata do bierzmowania wskazywał na „dojście do używania rozumu”. W teorii to siódmy rok życia, w praktyce – czas między czternastymi a osiemnastymi urodzinami. W Polsce zdania są podzielone: niektórzy sugerują, by z bierzmowaniem poczekać do późniejszych klas szkoły średniej, aż człowiek dojrzeje, inni bierzmują w podstawówce, zanim kandydaci odpłyną z Kościoła.

– Przygotowania do bierzmowania zacząłem pod koniec podstawówki, ale

zarzuciłem je i powróciłem do nich dopiero w liceum – mówi ks. Mariusz Zieliński. – Mam przez to więcej cierpliwości do tych „spóźnionych” kandydatów i tych, których motywuje rodzina, a nie własne przekonanie. Na mnie presję wywierała siostra. Pan Bóg postawił wtedy na mojej drodze księdza, który przygotował mnie do sakramentu. Z niego narodziła się nowa relacja z Bogiem, która kilka lat później zaowocowała myślą o seminarium. Na bierzmowanie każdy czas jest dobry, jeśli kandydat jest dojrzały. Skłaniam się ku wiekowi szkoły średniej. Wcześniej dopuszczałbym dzieci z rodzin, w których wiara jest żywa.

Siostra Otylia starania o trwałą więź młodzieży z Kościołem rozpoczyna od Pierwszej Komunii Świętej. – Zdarza się, że pod wpływem katechezy przedkomunijnej dzieci zachęcają rodziców do uczestniczenia w Eucharystii – mówi katecheta. – Dla czwartoklasistów cztery razy w roku organizujemy warsztaty podtrzymujące ich wiarę i łączność z parafią. Uczniów klas V–VII zachęcamy do udziału w scholi, służbie liturgicznej i wolontariacie.

A czym kierować się przy wyborze świadka? – Zawsze podkreślam rolę chrzestnych, ale z reguły młodzi mają z nimi słaby kontakt lub sami chrzestni są daleko od Kościoła – mówi ks. Zieliński. – Wybór pada więc na rodzeństwo czy ko-

legów, zawsze jednak sprawdzam ich więź z Kościołem. Świadek musi mieć ukończone szesnaście lat, przystępować do sakramentów i pomagać bierzmowanemu we wzrastaniu w wierze.

Zaangażowanie rodziców w przygotowanie dziecka do bierzmowania jest mniej ważne niż przy chrzcie czy Pierwszej Komunii Świętej, ale parafia informuje ich o przebiegu spotkań, także dla nich organizuje nauki. – Mówimy, czym jest bierzmowanie, łaska Ducha Świętego i Eucharystia – mówi s. Otylia. – Jednak gdyby udział rodziców w formacji duchowej ich dzieci był większy, proporcjonalnie większe byłyby owoce wszystkich przyjmowanych przez nie sakramentów.

Wszyscy przygotowujący kandydatów do bierzmowania zachęcają do jego świętowania. – Niech to będzie kolacja z najbliższą rodziną, świadkiem, chrzestnymi. To podkreśla wagę tego wydarzenia, podobnie jak strój: godny, ale skromny – mówi s. Otylia.

Ks. Mariuszowi zdarza się błogosławić krzyżki, medaliki czy wizerunki patrona, którymi rodzina obdarowała bierzmowanego, ale prezenty z tej okazji należą do rzadkości. – Za to ja zawsze ofiarowuję im kieszonkowe Pismo Święte jako niezbędny na dalszą drogę życia – podsumowuje duchowny.

W SKRÓCIE

■ **W rocznicę hołdu górali.** Metropolita krakowski abp Marek Jędraszewski, starosta powiatu tatrzańskiego Piotr Bąk i burmistrz Zakopanego Leszek Doruła zapraszają na Mszę świętą z okazji 25. rocznicy wizyty Jana Pawła II w Zakopanem 6 czerwca o godz. 18

na stadionie Wielkiej Skoczni pod Krokwią. Mszę świętą odprawią biskupi zebrani na 392. Zebraniu Plenarnym KEP w zakopiańskiej „Księżówce”. Nazajutrz Eucharystię koncelebrować będą w Ludźmierzu. Ostatni

raz w Zakopanem biskupi spotkali się pięć lat temu, 6 i 7 czerwca 2017 r., podczas 376. Zebrania Plenarnego KEP.

■ **Bez wojny i głodu.** „Pokój jest darem Boga” – przypomina Papieskie Stowarzyszenie Pomoc Kościołowi w Potrzebie, które przyłącza się do apelu Ojca Świętego Franciszka skierowanego do Polaków, by modlić się w intencji Ukrainy i całego świata. Ks. prof. Waldemar Cisło ogromne obawy wiąże z kryzysem żywnościowym i sytuacją pogodową w Afryce. W jego ocenie kontynent może mierzyć się z falą głodu, czego skutkiem będzie eskalacja przemocy.

■ **Opozycjoniści po raz pierwszy.** W diecezjalnym sanktuarium Matki Bożej Cierpliwie Słuchającej w Rokicie w dniu wspomnienia liturgicznego bł. kard. Stefana Wyszyńskiego spotkali się przedstawiciele środowiska opozycyjnego wraz z rodzinami. Ich pierwszej pielgrzymce przewodniczył bp Tadeusz Lityński.

■ **54 wyświęconych.** Nowych kapłanów mają diecezje: toruńska (6), kielecka (3), białostocka (4), tarnowska (17), gnieźnieńska (4), radomska (4), zielonogórsko-gorzowska (3), bielsko-żywiecka (9), pelplińska (5).

■ **„Polak z sercem dla pokoju”** – to ogólnopolska akcja wspierania Ukraińców w Polsce: Ogólnopolskie Centrum Pomocy Ukrainie w Broku koordynuje pomoc i udziela pomagającym informacji (zgłoszenia: kontakt@polakzsercem.pl); infolinia koordynacji pomocy Ukrainie w językach polskim, angielskim i ukraińskim czynna jest codziennie w godz. 8–20 pod nr. +48 602 606 137; Fundacja dla Młodzieży i Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży prowadzą lekcje języka polskiego i zajęcia doradztwa zawodowego; specjalne wydanie miesięcznika „Wzrastanie” po ukraińsku będzie przewodnikiem dla uchodźców; trwają transporty z pomocą humanitarną na tereny objęte wojną.

1 lipca z podwarszawskich Marek wyrusza XXXVIII Piesza Pielgrzymka Młodzieży o Trzeźwość Narodu Polskiego. Pielgrzymka „trzeźwościowa” wędruje od 1985 r. Tworzy ją młodzież, która pod przewodnictwem

księży michalitów przemierza ponadczterystukilometrową trasę ze stolicy do Miejsca Piastowego. W tym roku pątnicy wędrują pod hasłem „Pokój Wam”. Formularz do zapisów znajduje się na stronie www.michalici.pl.

ŚWIĘTO UKSW

Wybitny otolaryngolog, twórca nowatorskich metod wszczepiania implantów słuchowych prof. Henryk Skarżyński otrzymał doktorat honoris causa UKSW podczas Święta Uczelni w przeddzień wspomnienia liturgicznego patrona uniwersytetu, bł. Stefana Wyszyńskiego. – Profesor Skarżyński staje się niejako patronem Wydziału Medycznego, ponieważ otrzymuje na naszym uniwersytecie pierwszy tytuł doktora honoris causa w zakresie nauk medycznych – powiedział ks. prof. dr hab. Ryszard Czekalski, rektor uczelni.

Na świętowanie złożyły się także: wręczenie odznaczeń prezydenckich, medalu „Gloria artis” oraz nagród rektora UKSW za wybitne osiągnięcia naukowe. Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski został odznaczony – za wybitne zasługi w upowszechnianiu wiedzy o najnowszej historii Polski, za działalność naukową,

foto: mat. pras. UKSW

społeczną i patriotyczną – prof. dr hab. Jan Żaryn.

Rektor mówił o zakończeniu budowy trzeciego kampusu Collegium Medicum w Dziekanowie Leśnym i wyraził nadzieję na rozpoczęcie jeszcze w tym roku pierwszego etapu budowy Multiprofilowego Centrum Symulacji Medycznych z zapleczem do nauczania anatomii prawidłowej i klinicznej. Wymienił nowe kierunki studiów: bibliotekarstwo, chrześcijańska turystyka krajów biblijnych, matematyka (II stopień).

DOBRO Z HELENĄ

Na Galę Laureatów ogólnopolskiego projektu edukacyjnego „Podaj dobro dalej!”, organizowanego przez Fundację im. Heleny Kmieć we współpracy ze Szkołą Podstawową nr 4 w Zambrowie, do krakowskich Łągiennik dotarło dziesięć najlepszych sześcioposobowych grup, które przez kilka miesięcy prowadziły akcje charytatywne i pomocowe w swoim środowisku, inspirując się postawami śp. Heleny Kmieć. Uczestnicy gali IV edycji programu pod hasłem „Człowiekiem być” mogli wysłuchać świadectwa siostry Heleny, Teresy Kmieć, bp. Krzysztofa Białasika SVD z diecezji Oruro w Boliwii i emerytowanego bp. Jana Zająca, prywatnie wuja zamordowanej isjonarki.

foto: mat. pras. Fundacji im. Heleny Kmieć

Nagrodę główną (wyjazd dla wygranej grupy na europejski wolontariat zagraniczny) IV edycji „Podaj dobro dalej!” wręczył prezes Zarządu Fundacji im. Heleny Kmieć ks. Mirosław Stanek SDS. W tegorocznej edycji przewidziana została również dodatkowa nagroda specjalna ufundowana przez panią europoseł Beatę Kempę – trzydniowy wyjazd do Strasburga.

WOJNA SPRAWIEDLIWA?

Jak patrzeć na wojnę? Do jakiego momentu chrześcijanin może zaangażować się w wojnę? Czy chrześcijanin może walczyć, czy może zabijać? Jakie są granice obrony koniecznej? Jak poradzić sobie z okrucieństwem wojny? Jak rozumieć formułę „wojna sprawiedliwa”? Czego uczy nas Kościół? Na te i wiele innych pytań odpowiada bp Robert Chrzęszcz w konferencji, którą wygłosił podczas spotkania Mężczyzn św. Józefa

w Krakowie. Można ją obejrzeć na www.meczyni.net; tam też znajduje się jej opis.

DZIĘKCZYNIENIE ZA PRYMASA

czynną, o pokój na świecie i z rozważaniami prymasa Wyszyńskiego uczestnicy Pielgrzymki Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” odprawili drogę krzyżową.

MĘSKA PIELGRZYMKA

Tysiące mężczyzn pielgrzymowało do Matki Sprawiedliwości i Miłości Społecznej w Piekarach Śląskich. Gościem specjalnym był abp Jan Romeo Pawłowski z Watykanu, który w homilii zwrócił uwagę na wartość budowania autentycznych, trwałych relacji rodzicielskich między ojcami i synami. – Wspomagajcie się wzajemnie, szanujcie, wybaczajcie, jak coś nie wyjdzie – powiedział. Dziadków prosił, by uczyli wnuki miłości – zdrowej, nie samo-

lubnej, wymagającej. Nawiązując do dojrzałego ojcostwa, mówił też o patriotyzmie. – Nie wstydz się nigdy swego ojca i matki, choćby byli słabi, niezaradni, biedni, prości – zaapelował. Wśród mężczyzn na piekarskim wzgórzu stanęły żony górników, którzy stracili życie w niedawnych wypadkach w śląskich kopalniach Pniówek i Zofiówka. Nie zabrakło także przedstawicieli zarządów kopalń należących do Jastrzębskiej Spółki Węglowej.

fol. PAP/Zbigniew Weisner

W SKRÓCIE

■ **Niebiańska patronka.** Matka Boża Głogowska z inicjatywy mieszkańców miasta i radnych została ogłoszona patronką Głogowa Małopolskiego. Wcześniej radni złożyli do biskupa rzeszowskiego wniosek o rozpoczęcie starań, inicjatywa mieszkańców i radnych zyskała aprobatę Stolicy Apostolskiej.

■ **„(Po)znany”** to hasło Miasteczka Modlitewnego, które powstanie obok sanktuarium bł. Karoliny w Zabawie na czas spotkania od 27 lipca do 2 sierpnia wokół hasła „Gotów” i tematu poznawania siebie, Boga i drugiego człowieka.

■ **List sprzed wieku.** Dwa listy, katalog duchowieństwa, monety, gazety i inne cenne artefakty sprzed ponad stu lat znajdują się w podwójnej „Kapsule czasu”, schowane w kopule wieży kościoła w Janowie Lubelskim. Cenne znalezisko odkryto podczas prac konserwatorskich prowadzonych w świątyni.

■ **Orlen zamiast Lukoil.** 185 stacji, które Orlen przejmie na Słowacji i na Węgrzech, zmieni nazwę na Orlen. Dotyczy to także 79 stacji niezależnego operatora na Węgrzech, który korzysta obecnie z marki Lukoil.

fol. PAP/Marcin Bielecki

■ **Lapidarium z Odry.** W lapidarium w dzielnicy Polic Jasienicy zaprezentowano wydobyte z Odry nagrobki i fragmenty nagrobków przedwojennych mieszkańców obecnego powiatu polickiego.

■ **Patrioty z USA.** Jeszcze w tym roku do wyposażenia Wojska Polskiego trafią dwie amerykańskie baterie Patriot. – Do obsługi tej broni potrzebni są technicy z rozległą wiedzą; gwarantujemy, że taką wiedzę można pozyskać podczas szkolenia w WP – mówił szef MON Mariusz Błaszczak, zachęcając do wstępowania do wojska. Kontrakt o wartości 4,75 mld dol. przewiduje dostawę dwóch baterii (16 wyrzutni) Patriot z radarem o polu widzenia 120 stopni.

Jacek Karnowski

Unijna odwilż

Przegłosowanie prezydenckiego projektu ustawy o Sądzie Najwyższym – nieco zmienne przez PiS i Solidarną Polskę – to bardzo dobra wiadomość. Po pierwsze, rządząca koalicja pokonała trudny zakręt, który mógł się skończyć wojną wewnętrzną i przyspieszonymi wyborami. Po drugie, jest szansa, że otrzymamy należne nam pieniądze z Krajowego Planu Odbudowy. Piszę „szansa”, ponieważ wielu – i w Polsce, i w Unii – chciało by storpedować porozumienie Warszawy z Brukselą.

Nie miejmy złudzeń: gdyby nie rosyjska agresja na Ukrainę, nasz kraj tych pieniędzy nie zobaczyłby aż do chwili, gdy władzę znów objęłaby PO lub jakaś jej mutacja. Rola, którą odgrywamy w niesieniu pomocy napadniętemu sąsiedowi, gościnne przyjęcie milionów uchodźców i wreszcie moralne i psychologiczne osłabienie Niemiec pozwoliły nam złapać trochę oddechu i zmiekczyły stanowisko Komisji Europejskiej, zwłaszcza jej szefowej. Ursula von der Leyen prowadzi dość subtelną grę, bo lewicowi i liberalni radykalowie chcieliby rzucić Polskę na kolana. Tęgo samego domaga się także Polska opozycja. Słusznie zwrócono uwagę na niedawną wypowiedź Rafała Trzaskowskiego, w której prezydent Warszawy i być może przyszły szef PO stwierdził, że po rozmowie z von der Leyen „jest dobrej myśli” i sądzi, że Komisja Europejska będzie stawiała Polsce kolejne warunki, które będą musiały zostać spełnione, zanim pieniądze popłyną do Polski. Sądzę, że szefowa KE każdemu rozmówcy przedstawia nieco inne stanowisko.

Kompromis zawarty między Polską a Brukselą jest dla naszego kraju z jednej strony gorzką pigułką, bo narzucano nam rozwiązania w sferze dotąd pozostającej w gestii państw członkowskich, z drugiej jest także naszym sukcesem. Na początku negocjacji

Komisja Europejska chciała zmian obejmujących właściwie cały wymiar sprawiedliwości. Interesem naszego kraju było ograniczenie zmian do dwóch orzeczeń TSUE z 14 i 15 lipca ubiegłego roku. I do tego udało się doprowadzić. Polska zobowiązała się do tego, co i tak musiałaby wykonać. W rezultacie i Krajowa Rada Sądownictwa, i Trybunał Konstytucyjny działają po staremu. KE nie udało się także narzucić Polsce koncepcji, by zawieszonych sędziów przywrócić ustawą. Następczyni Izby Dyscyplinarnej, czyli Izba Odpowiedzialności Zawodowej, przejmie dorobek poprzedniczki, a sędziowie zawieszeni będą mogli wnioskować o ponowne rozpatrzenie ich spraw. Z pewnością z sukcesem, bo Izba Odpowiedzialności Zawodowej na pewno będzie mniej stanowcza niż Izba Dyscyplinarna. Choćby dlatego, że jej członkowie będą losowani z całego składu Sądu Najwyższego.

Polscy negocjatorzy podkreślają, że mamy wreszcie szansę wyjść z roli „chłopca do bicia” w Unii. Zwracają przy tym uwagę, że naszym błędem było zaniedbanie komunikacji. „Brakowało rozmowy o tym, co robiliśmy przez ostatnie pięć lat. Nie chodzi o tłumaczenie, ale o wyjaśnienie. Organizacje sędziowskie były w stanie wcisnąć im wszystko, co chciały, nie było innej narracji. Byłem w szoku, że musiałem dementować fałszywą wizję, którą mają w głowach. Gdybyśmy więcej mówili, te narracje przy-

najmniej by się równoważyły” – tłumaczy osoba zaangażowana w rozmowy. To ważna lekcja na przyszłość, choć należy też uważać, by nie wyrobić sobie nawyku konsultowania spraw, których konsultować się nie powinno. Oznaczałoby to przecież podległość. Jednocześnie nie można mieć złudzeń: relacje Komisji Europejskiej i całej Unii z Warszawą będą napięte dopóty, dopóki będzie rządziła Zjednoczona Prawica.

Na horyzoncie są kolejne boje. Unijna konferencja „W sprawie przyszłości Europy”, formalnie otwarty i szczery dialog z obywatelami wspólnoty, nikogo chyba nie zaskoczyła. Jej finałem jest wezwanie do jeszcze ściślejszej integracji, włącznie z rezygnacją z zasady jednomyślności w tych obszarach, w których jeszcze obowiązuje. Koncepcję tę wsparli zarówno Ursu-

la von der Leyen, jak i prezydent Francji Emmanuel Macron.

Oznaczałoby to powstanie imperium Niemiec i Francji, a słabsze kraje straciłyby ostatnią istotną broń, którą mają w swoim ar-

senale. I tak niezmiennie rzadko ją stosują, ale przynajmniej potencjalnie mogą jej użyć. Na szczęście propozycja rezygnacji z weta spotkała się ze sprzeciwem aż trzynastu krajów członkowskich, które we wspólnym oświadczeniu podkreśliły, że taka zmiana stworzyłaby zupełnie inną organizację państw niż obecna Unia Europejska. Oświadczenie to podpisały, w kolejności alfabetycznej: Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Rumunia, Słowenia i Szwecja. Jest więc nadzieja, że pomysł upadnie. Jeśli nie, Polska będzie musiała zrobić wszystko, by go zablokować. To naprawdę będzie wybór: weto albo śmierć.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

Relacje Komisji Europejskiej z Warszawą będą napięte dopóty, dopóki rządzić będzie Zjednoczona Prawica.

Maryjne dzieci

W Sali Papieskiej na Jasnej Górze odbyła się Gala Twórczości Maryjnej Dzieci i Młodzieży Sancta Maria. W ogólnopolskim konkursie na temat „krzyży i kapliczek bliskich naszym sercom” wzięło udział prawie 900 uczniów; 180 z nich wyłoniono jako laureatów w kategoriach: muzycznej, plastycznej i literackiej. Motywy cerkiewne pojawiały się też w pracach plastycznych dzieci ukraińskich, które znalazły schronienie w Polsce. Specjalne Grand Prix otrzymał Ruslan, chłopiec, który na co dzień opiekuje się maluchami z ukraińskich domów dziecka ulokowanymi w domu rekolekcyjnym Święta Puszcza w Olsztynie k. Częstochowy. Zaprezentował ukraińską pieśń w duecie z małą Anią.

Paczka z solidarnością

4 czerwca rusza specjalna edycja Szlachetnej Paczki. Solidarna Paczka wesprze osoby, które uciekły przed wojną w Ukrainie. Na www.szlachetna-paczka.pl przez trzy tygodnie publikowane będą historie rodzin uchodźczych, dla których można przygotować pomoc. Akcja ma pozwolić uchodźcom odetchnąć, odciążyć niewielki budżet, ale również pomóc w usamodzielnieniu się czy w odbudowie życia w nowym miejscu.

Wdzięczni za pomoc

Ulicami Warszawy przeszedł Marsz Wdzięczności zorganizowany przez Ukraińców, którzy przybyli do Polski w związku z agresją Rosji na ich kraj. Przyszli z kwiatami, które rozdawali Polakom, dziękując za wsparcie.

fot. PAP/Marcin Obara

Szesnastu mężczyzn świeckich i jeden kandydat do kapłaństwa przyjęli 28 maja święcenia diakonatu w łódzkiej archikatedrze.

Historyczne święcenia

tekst i zdjęcia ks. Paweł Kłys

– Jeśli wasza modlitwa będzie prowadzić do takiej relacji z Bogiem, bez której nie potraficie żyć i nie jesteście sobą, to potem wszystko, co będziecie czynić w obszarze miłosierdzia, będzie was automatycznie prowadzić do przepowiadania. Przepowiadanie jest wpisane w misję diakona i takie łączenie posługi stołu z posługą słowa widzimy w początkach Kościoła u pierwszych siedmiu.

„Proście” i „Ojciec” – to są słowa, z którym was Pan Jezus posyła w misję – mówił do nowych diakonów abp Grzegorz Ryś.

– Poprzez przyjęcie diakonatu pragnę jeszcze lepiej, jeszcze pełniej służyć Kościołowi i wypełniać te posługi, które do tej pory pełnię – opowiada Paweł Pietrała. – Chcę realizować się bardziej jako osoba, która może służyć w dziele pomocy innym – szcze-

Diakoni ze swoimi żonami

gólnie w Caritas, bo mam już to doświadczenie jako katecheta z różnych szkół, w jakich obecnie pracuję – dodaje nauczyciel.

– Uważam, że diakonat stał się to ogromna szansa, żeby uświęcić siebie, swoją małżonkę, a także rodzinę – mówi Sebastian Piątkowski, polonista z Łodzi. – Postrzegam to właśnie jako takie zaproszenie do jeszcze głębszego współpracowania z Panem Bogiem, do otwarcia się na to, co On proponuje. Dziś nie potrafię powiedzieć, czy sprostam tym wymaganiom, ale ufam, że Pan Bóg i Kościół pomogą mi rozeznaczyć, czy jest to droga dla mnie i dla mojego małżeństwa – dodaje.

Po homilii rozpoczął się właściwy obrzęd święceń diakonatu,

podczas którego kandydaci zostali zapytani przez arcybiskupa o pragnienie przyjęcia święceń, a wkładając swoje dłonie w dłonie biskupa, złożyli przyrzeczenie posłuszeństwa i wierności swojemu ordynariuszowi.

Przed błogosławieństwem diakoni otrzymali od metropolity łódzkiego dekrety na parafie, gdzie będą posługiwać.

Należy podkreślić, że sobotnie święcenia diakonatu są historycznym wydarzeniem dla Kościoła łódzkiego, gdyż po raz pierwszy zostali wprowadzeni w posługę diakoni stali, którzy będą odtąd służyć Kościołowi, dzieląc swoje obowiązki rodzinne i zawodowe z życiem parafii, w której będą posługiwać.

i

W trosce o najmłodszych

Jak wychowywać dzieci do odpowiedzialności za dobro wspólne, dlaczego rodzina jest źródłem dobra i jakiego dekalogu wychowania dziś potrzeba? – takie zagadnienia poruszą uczestnicy III Ogólnopolskiego Kongresu „Wychowanie Trwa Wiecznie”, który odbędzie się online w dniach 6–7 czerwca.

Wśród tematów wydarzenia pojawiają się również m.in.: „ABC detoksu cyfrowego”, „Lepiej zapobiegać, niż leczyć. Mediacje rówieśnicze i szkolne”, „Czego jeszcze nie wiemy o manipulacji w mediach

społecznościowych?”, „Jak wychowywać i nie zwariować na po zdalnym?”.

Organizatorami wydarzenia są Kolegium Jagiellońskie – Toruńska Szkoła Wyższa, Rzecznik Praw Dziecka i Fundacja Życie.

Więcej informacji oraz lista prelegentów na www.wychowanie.org/dg

REKLAMA

FRANCUSKIE MIĘDZYNARODOWE TURYTYCZNO-PRACOWNICZE

PATRON

Szlaki biblijne: Ziemia Święta, Jordania...

Szlaki apostołskie: Cypr, Malta, Hiszpania...

Szlaki sanktuariów: Fatima, Medjugorie, Lourdes...

Szlaki Świętych: Liban, Włochy...

Wypoczynek: Jordania - Morze Martwe, Egipt - rejs po Nilu

Pełna oferta dostępna na www.patrontravel.pl

ul. Zakroczyńska 1, 00-225 Warszawa, tel. 22 635 97 75, 22 720 19 83, biuro@patrontravel.pl

www.ziemiaswieta.pl www.patrontravel.pl www.pielgrzymki.info

zamów bezpłatny katalog

fol. archiwum prywatne

Tak zaczęło się moje nawrócenie

Z por. rez. **Karolem Cierpić**, liderem Wspólnoty i Szkoły Ewangelizacji Sursum Corda w Krakowie, rozmawia Iwona Budziak

Miewa Pan sny?
Niestety nie. Ale śpię dobrze.

W wojsku było inaczej?

Był okres, kiedy w ogóle nie spałem. Trwało to rok. Przychodziłem z pracy, patrzyłem na zegarek, była godzina szesnasta, a ja sprawdzałem, ile czasu pozostało mi do następnego poranka. Po trudnym dniu marzyłem tylko, żeby zasnąć, a nie mogłem, byłem permanentnie zmęczony, na ciągłym standby'u.

Po ilu latach służby to się zaczęło?

Po ponad dwudziestu.

Bał się pan zasnąć?

Po prostu nie mogłem. Zdiagnozowano u mnie depresję, fobię społeczną, nie chciałem dłużej żyć, nie widziałem przed sobą celu.

Pan często o służbie w wojsku opowiada jako o przywileju, zaszczyście.

Bo tak jest. Ja od dziecka chciałem być żołnierzem, mówiłem do siostry: szkoda, że

nie urodziłem się wcześniej, kiedy można było walczyć za ojczyznę. I gdy wstąpiłem do wojska, to było spełnienie moich marzeń, od razu poczułem się tam jak ryba w wodzie. Większość służby spędziłem w elitarniej jednostce 6. Brygady Powietrznodesantowej.

Lubił pan te pobudki, musztry, czołganie się po poligonie?

Bardzo. Byłem dowódcą sekcji drużyn rozpoznawczych, plutonów. Lubiłem noce spędzane na poligonach, spadochroniarstwo, wspinaczkę, pracę z młodymi ludźmi.

Wyjazdy na misje wojskowe tego nie zmieniły? Z bliska widział pan tam brutalność wojny.

Pamiętam, jaki byłem przejęty, gdy przed wyjazdem na moją pierwszą misję do Bośni własnoręcznie przyszywałem sobie do munduru plakietkę z napisem „Poland”. Nasz 16. batalion służył tam w ramach programu „Partnerstwo dla Pokoju”. Kiedy przyjechałem do domu, żeby się tym pochwalić, moja mama się roz-

plakała: „Synku, przecież tam jest wojna” – powiedziała. Nie rozumiałem jej, rozpierała mnie duma, że będę reprezentował swój kraj. Mama dała mi różaniec, zabrałem z domu Pismo Święte, ale w ciągu wszystkich lat służby nie przebrnąłem nawet przez Księgę Rodzaju. Na tej misji zobaczyłem, jak wygląda świat po wojnie. Jechaliśmy przez Bośnię i wzdłuż drogi kilometrami ciągnęły się wioski, w których nie przetrwał w całości żaden dom, wszystkie zostały albo zburzone, albo podziurawione pociskami. Tam w ludziach wciąż było ogromne napięcie. Zaledwie przed kilku laty żyli w zgodnych, mieszanych rodzinach, po wojnie potrzeba było wojsk stabilizacyjnych, żeby konflikt nie roz-

gorzał na nowo. Kiedy przychodziły święta i miejscowi tłumnie szli na przykład na cmentarz, brali ze sobą grabie, widły, drągi, gotowi się

bić. Po ludzku to było zrozumiałe: na terenach byłej już Jugosławii dochodziło do czystek etnicznych, morderstw na wielką skalę, gwałtów, w środku Europy znów były obozy koncentracyjne.

Dotarłem do ściany i wtedy zacząłem szukać Pana Boga.

Teraz, w czasie wojny w Ukrainie, masakra na ludności cywilnej w Buczy przypomniła światu o strasznym ludobójstwie w Srebrenicy.

To była krwawa, bratobójcza wojna. Po-tem ci ludzie, którzy przeżyli Srebrenicę, obozy, widzieli przysypane wapnem zbiorowe mogiły swoich sąsiadów, musieli się nauczyć na nowo obok siebie żyć. W ramach misji staraliśmy się im w tym pomóc.

Po powrocie z Bośni znów wyjechał pan na misję. Jak do tego doszło?

Decyzje o tym, dokąd zostanie wysłana armia, podejmują politycy, nie żołnierze. Wtedy byliśmy już w NATO, w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego sformowano siły ISAF, gotowe do misji ekspedycyjnej w Afganistanie.

Jechał pan do kraju, w którym trwała wojna. Nie bał się pan?

To była wojna z Al-Kaidą, rozpoczęta po ataku terrorystycznym 11 września 2001 r. na nowojorskie WTC. W pierwszym jej okresie prowadzone były działania ofensywne, chodziło o uderzenie w talibów i przejście terenów przez nich kontrolowanych, potem wojna przemieniła się w operację pokojową. Zmniejszały się jednostki bojowe na korzyść szkoleniowych, przygotowujących struktury afgańskiego wojska, policji, administracji i pomagających w odbudowie tego kraju. Uczestniczyłem w tej drugiej fazie.

Jak pan znosił te częste i długie rozłąki z rodziną?

Prawdę mówiąc, pobyty w kraju między służbami wcale mi się nie podobały. Popadłem w stan, który nazywaliśmy „syndromem misjonarza”. Służba w armii to był konkretny, a w domu czekała na mnie szara rzeczywistość. Tam ochranialiśmy transporty z pomocą humanitarną, docieraliśmy do ludzi żyjących na granicy ubóstwa, poza cywilizacją. Afganistan jest jednym z najuboższych państw świata, a przy tym to największy na świecie producent opium, stamtąd pochodzi 95 proc. heroiny, która trafia do Europy, produkcją i handlem narkotykami zajmowali się talibowie, z którymi tam walczyliśmy. Każdy z nas wiedział, że jest małą cegiełką w przywracaniu pokoju. Amerykanie świetnie rozumieli, że walkę o bezpieczeństwo swojego kraju lepiej prowadzić daleko od jego granic, by nie trzeba było tego robić u siebie. Teraz, gdy trwa wojna za polską granicą, też czujemy to bardzo mocno.

Polski Kontyngent Wojskowy, w ramach którego odbywał pan swoją misję w amerykańskiej bazie Ghazi, tworzyli

doświadczeni żołnierze, amerykańscy także byli doskonale wyszkoleni. Jak to było możliwe, że 28 sierpnia 2013 r. na jej teren przedostali się terroryści?

Myślę, że dziś nie ma na świecie miejsca, które byłoby stuprocentowo bezpieczne. Terroryści samobójcy, którzy wbiegli do naszej bazy, byli ubrani w pasy szahida, mieli wysadzać się w miejscach, w których przebywali ludzie, a że byli pod wpływem środków odurzających, popełniali błędy. Jeden z nich wysadził się w pustym schronie. Równocześnie w tym czasie baza ostrzeliwana była z zewnątrz rakietami i z moździerzy. To był mój wolny dzień, kiedy wróciłem z biegania do bazy, nastąpił pierwszy wybuch, odruchowo pobiegłem w jego stronę, zobaczyłem wyrwę w ogrodzeniu i wróciłem po hełm i kamizelkę. Ten moment huk, rozbłysku wykorzystali terroryści. Wpadli do bazy, doszło

do wymiany ognia, zostałem ranny, krwawiłem, zacząłem się wycofywać i wtedy zobaczyłem bezbronną ludzi ukrywających się w schronie. Zawróciłem więc w stronę terrorystów, bo przecież nie mogli ich dopaść, i usłyszałem, że ktoś za mną biegnie. To był żołnierz amerykański, który zdecydował, że nie zostawi mnie samego, poczułem się pewnie. Kiedy doszło do ostatniej wymiany ognia, skończyła mi się amunicja, zacząłem się wycofywać, on mnie osłaniał. Niestety, nie miał kamizelki ani hełmu. Trafiłem do szpitala i za chwilę przyniesiono tam tego chłopaka. Wkrótce zmarł. Byłem tym bardzo poruszony.

O czym pan wtedy myślał?

Najpierw o tym, żeby moja żona Basia nie dowiedziała się od kogoś obcego, że jestem ranny. Chciałem sam jej to powiedzieć. Potem przyszli do mnie koledzy tego chłopaka, który zmarł na sąsiednim łóżku. „Jak będziecie w Stanach, powiedzcie, że to był prawdziwy bohater, uratował mi życie” – poprosiłem ich.

Nie znaliście się wcześniej?

Nie. W bazie stacjonowało ok. 2,5 tys. ludzi. Nazywał się Michael Ollis, miał 24 lata, służył w IO Górskiej Dywizji Piechoty, był rangerem. Rangersi to elitarna, świetnie wyszkolona formacja przeznaczona do zadań specjalnych. Był dobrym kumplem, usłusznym, lubianym. Miesiąc później poznałem w Nowym Jorku jego rodziców. Bałem się tego spotkania, a oni byli dla mnie bardzo serdeczni. „Straciliśmy syna, ale zyskaliśmy rodzinę w Polsce” – mówili. Na-

szemu młodszemu synowi daliśmy z żoną na imię Michael.

**Poczuł pan ulgę, widząc, że nie obarcza-
ją pana winą za śmierć Michaela?**

Już wtedy miałem depresję. Leczyłem się, chodziłem na psychoterapię.

Skąd te problemy?

Z moich grzechów. Prowadziłem hulasz-
czy tryb życia, przyjmowałem używki, wy-
bierałem mi najlepsze towarzystwo. Dotar-
łem do ściany i wtedy zacząłem szukać Pana
Boga. Dziś wiem, że nie ma szerszej mo-
dlitwy niż ta, gdy człowiek jest wewnętrz-
nie poraniony, cierpi i woła do Boga o po-
moc. Dzięki przyjacielowi
z pracy trafiłem na Mszę
o uzdrowienie, gdzie roz-
począł się proces mojego
uzdrowienia. Później pew-
na osoba przez Facebooka
zaprosiła mnie na spotka-
nie swojej wspólnoty, a była
to wspólnota Szkoły Nowej
Ewangelizacji Sursum Cor-

da. Zobaczyłem ludzi modlących się z pod-
niesionymi rękami, spontanicznie, nie wie-
działem, że tak można. Tam wykrzyczałem
Panu Jezusowi: widzisz moje życie, bez Cie-
bie sobie nie poradzę. Poprosiłem obecne-
go tam księdza o modlitwę i to było niesamowite doświadczenie. Zaczęło się moje
nawrócenie. Odkryłem modlitwę uwielbie-
nia i otrzymałem dar wdzięczności. Wcze-
śniej nigdy nie umiałem być wdzięczny,
a wtedy zrozumiałem, że wszystko jest da-
rem: moja rodzina, żona, dzieci, to, jaki
jestem i co mam. Cała moja codzienność.
Wtedy w moim życiu duchowym nastąpił
ogromny skok.

Trauma minęła, powrócił sen?

Przez krótki czas brałem jeszcze leki,
w końcu przestałem i od tamtej pory śpię
dobrze. Kiedyś ktoś mnie zapytał, czy
chciałbym, by ktoś wykasował z mojej pa-
mięci wspomnienia o najtrudniejszym cza-
sie w moim życiu. Nigdy bym się na to nie
zgodził. Te historie to jest moja tożsamość,
nauczyłem się z nich czerpać siłę i wiem, że
nawet najtrudniejsze sytuacje Bóg wykorzy-
stuje, by doprowadzić do Niego innych.
Bóg w Ghazi ocalił moje życie, Michael
ochronił mnie, a sam zginął, wierzę, że to
było po coś. Teraz moim zadaniem jest mó-
wić innym o Bogu, o Jego nieskończonej mi-
łości. Każdego dnia rano modłę się za lu-
dzi, których spotkam, zapraszam Boga do
wszystkiego, co robię, i nigdy nie zasypiam
bez przeczytania fragmentu Pisma Świętego.
Tam znajduję pokój, radość. „Słuchaj Izra-
elu” – mów Pan. Więc Go słucham.

Piotr Kościński

Rosja chciała mieć „mniej NATO” w pobliżu swych granic, a będzie mieć go więcej. Oficjalne wnioski o przystąpienie do Sojuszu Północnoatlantyckiego złożyły jednocześnie Finlandia i Szwecja.

na ZSRR Szwecja zgodziła się na przejazd niemieckiej dywizji piechoty z Norwegii do Finlandii. Do 1943 r. urlopowani Niemcy żołnierze mogli jeździć do domu przez Szwecję. Szwedzi sprzedawali też Niemcom rudę żelaza. Ale równolegle szkolili i wspierali Duńską Brygadę, utworzoną z żołnierzy, którzy opuścili Danię podczas niemieckiej agresji 9 kwietnia 1940 r. (dowódca jednego z duńskich pułków był pewien, że Niemcy zaatakują całą Skandynawię, i załadował wojsko na prom, który zawiózł je do Szwecji). Potem ta brygada przejęła terytorium Danii po kapitulacji Niemiec.

Po wojnie Szwedzi pozostali neutralni, ale ciągłe zagrożenie ze strony ZSRR powodowało, że kontakty z NATO stawały się coraz bardziej intensywnie. Podczas zimnej wojny istniała tajna umowa z USA, przewidująca budowę na lotniskach długich pasów startowych – po to, by w razie potrzeby

nie przez obce mocarstwo swobody polityki zagranicznej w zamian za brak interwencji w politykę wewnętrzną. Takie stosunki pomiędzy Finlandią i ZSRR ukształtował fiński prezydent Urho Kekkonen, sprawujący urząd od 1956 do 1982 r. Finowie nie przystąpili do powojennego planu Marshalla, stosowali autocenzurę, godzili się z sowiecką ingerencją w obsadę wysokich urzędów państwowych i na ściśle związki gospodarcze – ale nie zostali włączeni do ZSRR.

Rosyjska agresja na Ukrainę zmieniła wszystko. Szwedzi i Finowie poczuli się zagrożeni. O ile wcześniej chęć przystąpienia do Sojuszu deklarowało ok. 28 proc. obywateli Finlandii, to w maju już 76 proc. W przypadku Szwecji wzrost nie był tak radykalny – z 47 do 53 proc.

DWIE SILNE ARMIE

Szwecja (w rankingu Global Fire Power 25. armia świata) wydaje na wojsko 7,2 mld dol.

Więcej NATO u granic Rosji

Listy zostały przekazane przez ambasadorów przy NATO – fińskiego Klausa Korhonen i szwedzkiego Axela Wernhoffa – sekretarzowi generalnemu NATO Jensowi Stoltenbergowi. – To dobry dzień, w krytycznym momencie dla naszego bezpieczeństwa – odpowiedział Stoltenberg. Oto bowiem Sojusz zyskuje dwóch silnych członków. Finowie udowodnili, że potrafią się bić, a Szwedzi są ważnym producentem uzbrojenia, m.in. samolotów i okrętów podwodnych. Także z polskiego punktu widzenia jest to bardzo korzystny rozwój wydarzeń. Między innymi dlatego, że oprócz „wschodniej flanki” NATO, na której się znajdujemy, pojawia się teraz „północna flanka”.

SZWEDZKA NEUTRALNOŚĆ

Oba kraje przez lata pielęgnowały swoją neutralność. W przypadku Szwecji trwało to aż dwa stulecia. Kraj ma znakomite położenie. Od Rosji odgradza go Finlandia. Od strony Norwegii chronią go w większości trudne do przebycia góry. Najbardziej zagrożone zawsze wydawało się wybrzeże Bałtyku, ale właśnie dlatego Szwedzi rozbudowywali swoją marynarkę wojenną.

Podczas II wojny światowej istnienie kilku neutralnych państw w Europie, w tym właśnie Szwecji, opłacało się i Niemcom, i aliantom. Sztokholm musiał jednak poczynić rozmaite ustępstwa wobec obu stron. I tak np. podczas niemieckiej agresji

mogły na nich lądować duże amerykańskie samoloty.

WYMUSZONA FINLANDYZACJA

Neutralność Finlandii została wymuszona wynikiem II wojny światowej. Znany jest termin „finlandyzacja”, oznaczający ogranicze-

rocznie, czyli zaledwie 1,1 proc. PKB (ma być więcej). Wojsko liczy ok. 30 tys. ludzi, a w rezerwie jest jeszcze ponad 34 tys. Siły zbrojne dysponują 120 czołgami oraz 2700 opancerzonymi wozami bojowymi i 268 jednostkami artylerii. Lotnictwo posiada 240 samolotów i śmigłowców, z czego blisko sto samolotów

wielozadaniowych – znakomitych szwedzkich SAAB JAS 39 Gripen. Silna marynarka wojenna dysponuje 213 jednostkami, w tym 9 korwetami (m.in. nowoczesnego typu „Visby”, mającymi bardzo futurystyczny wygląd) i 5 nowoczesnymi okrętami podwodnymi.

Co prawda Szwecja ostatnią wojnę toczyła w 1814 r., kiedy to najechała i podporządkowała sobie Norwegię, ale jej neutralność podczas I i II wojny światowej wynikała między innymi z bardzo usilnego wzmocnienia sił zbrojnych. Próba zaatakowania tego kraju czy to przez Niemcy, czy też przez Rosję i potem ZSRR przerodziłaby się zapewne w długotrwałą, wyniszczającą dla napastnika wojnę. Będąc dalej neutralna, w okresie zimnej wojny Szwecja przyjęła koncepcję „obrony totalnej” na wypadek sowieckiego ataku. Ewentualna mobilizacja mogła postawić pod broń nawet milion Szwedów.

Budżet obronny mniejszej, ale graniczącej z Rosją Finlandii (53. armia świata), to

daniowych typu McDonnell Douglas F/A-18 Hornet (na realizację czeka zamówienie na 64 supernowoczesne F-35 Lightning II). Marynarka wojenna liczy ponad 60 okrętów, z reguły mniejszych, np. nowoczesne kutry rakietowe typu „Hamina” czy minowce.

Finowie zostali ciężko doświadczeni dwoma wojnami z ZSRR. W końcu listopada 1939 r. Sowiety napadły na Finlandię i choć miały wielokrotnie większe siły (na przykład ZSRR miał 6,5 tys. czołgów i samochodów pancernych, a Finlandia zaledwie 80), to jednak Finowie zdolali się obronić, zabijając 127 tys. Rosjan (przy 30 tys. własnych ofiar śmiertelnych) i niszcząc 2,3 tys. czołgów oraz ponad 900 samolotów. Niestety, stracili spory kawałek terytorium. Po niemieckiej napaści na ZSRR Sowietów znowu zaatakowali Finlandię – formalnie wygrał ZSRR, uzyskując drobne zdobycze terytorialne, ale Finlandia zachowała niepodległość.

TURCJA JEST PRZECIWKO

Niechęć wobec przystąpienia Szwecji i Turcji do NATO okazała się Turcja. Chodzi o stosunek zarówno Sztokholmu, jak i Helsinek do Kurdów i ich najważniejszej organizacji – lewicowej Partii Pracujących Kurdystanu (PKK). Od połowy lat 80. ubiegłego wieku dochodziło do walk między zwolennikami niepodległości – głównie z PKK – i siłami tureckimi; zginęło w nich do 40 tys. osób.

PKK w wielu krajach uznawana jest za organizację terrorystyczną. Jej członkowie działają jednak w Europie, w specjalnie utworzonych stowarzyszeniach czy związkach zawodowych. Szczególnie liczni są w Niemczech (podobno kilka tysięcy osób i znacznie więcej sympatyków). W latach 90. organizowali nawet blokady autostrad, żądając wsparcia dla walczących Kurdów.

W Danii znajduje się główna siedziba kurdyjskiej stacji telewizyjnej, Roj TV. Zdaniem władz tureckich jest ona „tubą propagandową PKK”. Ankara wielokrotnie żądała od Rady Duńskiego Radia i Telewizji (odpowiednik polskiej Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji) zamknięcia tej stacji, ale bezskutecznie. Kierownictwo Roj TV twierdzi, że jest to stacja niezależna.

Prezydent Turcji Recep Tayyip Erdogan twierdzi, że także w Szwecji i Finlandii znajdują się „skupiska działaczy organizacji terrorystycznych”. Szwecja uznała PKK za organizację terrorystyczną jeszcze w 1984 r., ale Ankara dowodzi, że Sztokholm jednak jej działaczy wspiera. Wiadomo, że w Szwecji żyje około 85 tys. Kurdów. W Finlandii jest ich kilkanaście tysięcy, a Helsinki rów-

nież uznały PKK za organizację terrorystyczną. Niemniej oba kraje w 2019 r. zaprzęstały sprzedaż broni do Turcji w związku ze zbrojnymi działaniami tego kraju przeciwko ugrupowaniom kurdyjskim w Syrii – i może właśnie to jest głównym powodem oporu Turcji przed przyjęciem ich do Sojuszu.

Wiadomo, czego chce Erdogan: ekstradycji ze Szwecji około 30 Kurdów, których Turcja oskarżyła o terroryzm, publicznego potępienia PKK przez Szwecję i Finlandię oraz zniesienia zakazu sprzedaży broni do Turcji. Na razie do Ankary udały się misje z obu państw.

Nieoczekiwanie sprzeciw wobec przyjęcia Szwecji i Finlandii do NATO zgłosił też prezydent Chorwacji Zoran Milanović. Wynika to ze sporów wewnętrznych: premier tego kraju Andrej Plenković poszerzenie Sojuszu popiera, więc szef państwa postanowił być przeciwno. Ale tu rozwiązanie sporu wydaje się prostsze.

ROSJA PRZEGRYWA

Z początku reakcja Moskwy była bardzo nerwowa. Rosyjski wiceminister spraw zagranicznych Siergiej Riabkow oznajmił, że działania Sztokholmu i Helsinek jest „poważnym błędem”, który może mieć „dalekosiężne konsekwencje”. Natychmiast rozgorzały spekulacje, na czym te konsekwencje miałyby polegać.

Jednak później nastąpiła zmiana tonu. – Jeśli chodzi o rozszerzenie [NATO], w tym poprzez przyjęcie nowych członków sojuszu – Finlandii, Szwecji – Rosja chce poinformować, że nie ma problemów z tymi państwami – powiedział Putin, przemawiając na spotkaniu przywódców państw członkowskich Organizacji Traktatu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (ODKB) w Moskwie. ODKB to sojusz wojskowy, który w założeniu miał być swoistym układem „anty-NATO”, ale jest dużo słabszy. Rosyjski prezydent podkreślił, że powiększenie NATO o dwa państwa „nie stanowi bezpośredniego zagrożenia dla Rosji”. Zarazem jednak wskazał, że „ekspansja infrastruktury wojskowej” Sojuszu w Szwecji i Finlandii spowoduje, że Rosja będzie musiała „odpowiedzieć” – zapewne wzmacniając swe siły przede wszystkim nad granicą fińską.

Jednym z celów rosyjskiej agresji na Ukrainę było zapobieżenie poszerzeniu Sojuszu Północnoatlantyckiego; Putin żądał też wycofania sił NATO z krajów, które niegdyś były w sferze wpływów ZSRR, w tym z Polski. Tymczasem efekt jest odwrotny: Sojusz się poszerza, a wojsk w Polsce i innych państwach w pobliżu Rosji przybywa. I po co jest ta wojna?

foto: PAP/EPA, Valda Kalina

5,8 mld dol. (2,15 proc. PKB). Wojsko liczy 21,5 tys. ludzi w służbie czynnej, ale aż 900 tys. w rezerwie. Finowie posiadają około 200 czołgów i 1800 wozów bojowych oraz ponad 900 jednostek artylerii, w tym 56 zestawów rakietowych. Lotnictwo to 208 samolotów i śmigłowców, w tym 55 samolotów wieloz-

Marek Jurek

Interesy Rzeczypospolitej

Należy uświadomić sobie polskie interesy w toczącej się wojnie, choć samo sformułowanie będzie budzić opory skrupulantów. Jak to? Robić interesy na wojnie? Taka reakcja to zupełne nieporozumienie, choć jest znaczącym świadectwem słabości naszego patriotyzmu politycznego, bez troskatego podejścia do przyszłości Ojczyzny. Niech się o nią martwią „ci na górze”! Jednak „ci na górze” zależą w wyborach od „tych na dole” i tak się zamyka błędne koło wyborczej polityki.

Nie chodzi o wyciąganie żadnych korzyści z wojny, ale o za-interesowanie kształtem wschodniej i środkowej Europy (oraz porządkiem międzynarodowym w ogóle), który się z wojny wyłoni. Jako największe państwo Europy Środkowej możemy mieć na to wpływ; oczywiście ograniczony, tym bardziej więc musimy używać go celowo. Najważniejsze jest wzmocnienie naszego bezpieczeństwa poprzez zmniejszenie prawdopodobieństwa agresji na Polskę. Musimy też mieć świadomość charakteru zagrożenia. Skutki długotrwałej wojny widzimy już na Ukrainie. Ale nawet krótkotrwała, precyzyjnie zaplanowana agresja grozi nam trwałą utratą części narodowego terytorium. Współczesne przykłady Ukrainy, Gruzji, Mołdawii (ale również Cypru, Armenii i Serbii) poświadczają realność podbojów terytorialnych we współczesnej Europie. Raz zajęty obszar (w ramach interwencji w konflikt narodowościowy oraz dalej idącego

„zabezpieczenia” terenu interwencji) staje się po zawieszeniu broni przedmiotem „zamrożonego konfliktu”, a długotrwała okupacja, ucieczka miejscowej ludności i sprowadzenie nowej – po kilkudziesięciu latach czy – po powrót do status quo ante niewykonalnym.

Musimy chronić najbardziej zagrożone granice i budować bezpieczny świat dla niepodległej Polski. To jest kryterium naszego stanowiska we wszystkich kwestiach międzynarodowych. A konkretne interesy to nie lista życzeń, którą mielibyśmy prezentować z nadzieją, że ktoś je spełni, by zrobić nam przyjemność. Trzeba po prostu ustalić kierunki, w których możemy działać – w ramach naszych możliwości, w ramach budowy ogólnego systemu bezpieczeństwa, wspólnie z innymi

państwami i uwzględniając sprawy dla nich ważne.

W czasie tej wojny, rozważając jej efekty, najważniejsze jest dla nas (1) zachowanie niepodległości Ukrainy, (2) maksymalna demilitaryzacja Królewca, (3) wycofanie wojsk rosyjskich z Białorusi i jej neutralność, (4) międzynarodowe potępienie bolszewizmu. Te cele należy właściwie zharmonizować i rozumieć dokładnie. Przede wszystkim niepodległość Ukrainy powinna być rozumiana ściśle, jako wycofanie wojsk rosyjskich i przywrócenie stanu sprzed lutowej agresji. Obrona ukraińskiej niepodległości nie może być traktowana jako pretekst do zamieniania Ukrainy w drugą Syrię. Nikt na świecie nie wie, na czym miałoby polegać wyzwolenie Krymu albo narzucenie Rosji demilitaryzacji, takiej jak Niemcom po pierwszej wojnie światowej. Cel wojny musi być konkretny – jest nim przywrócenie pokoju, a warunki pokoju powinny również chronić nasze bezpieczeństwo. I o tym następnym razem.

Papieski konkurs

fot. materiały organizatora

Wystartował Konkurs Papieski dla studentów i doktorantów. O co można zawalczyć? Nagrodą są roczne studia podyplomowe JP2 Studies na Papieskim Uniwersytecie św. Tomasza z Akwinu Angelicum w Rzymie.

Edycja Studencka rozpoczęła się 18 maja. To wyjątkowa okazja dla studentów oraz doktorantów na rozpoczęcie swojej naukowej przygody w Wiecznym Mieście i do bliższego poznania nauczania i życia Jana Pawła II. Organizatorami konkursu są Instytut Tertio Millennio oraz Teologia Polityczna.

Konkurs Papieski Edycja Studencka jest konkursem o charakterze ogólnopolskim dotyczącym wiedzy o życiu i nauczaniu Jana Pawła II, przeznaczonym dla studentów oraz doktorantów. Aby wziąć w nim udział, należy być absolwentem co najmniej studiów licencjackich, I stopnia. Nagroda główna w postaci stypendium w wysokości 15 000 euro na roczne interdyscyplinarne studia podyplomowe przewidziana jest dla trzech zwycięzców z całej Polski na rok akademicki 2022/2023. Przewidzianych

jest również siedem miejsc z wyróżnieniem, z nagrodami rzeczowymi od partnerów konkursu.

Konkurs składa się z trzech etapów. Pierwszy z nich rozpoczął się 18 maja i trwa do 18 czerwca. W tym czasie studenci i doktoranci mają czas na rejestrację oraz wypełnienie testu on-line z wiedzy o nauczaniu papieskim, m.in. na podstawie encyklik „Centesimus annus” oraz „Laudato si”.

Uczestnicy, którzy pomyślnie przejdą test, zakwalifikują się do drugiego etapu, podczas którego będą mieli za zadanie napisać esej na temat wskazany przez organizatora. Na przygotowanie prac pisemnych będą mieli czas od 23 czerwca do 16 lipca 2022 r. Finał w postaci ustnej obrony prac uczestników będzie miał miejsce w sierpniu w Warszawie. Tęgo samego dnia poznamy już wyróżnionych w konkursie oraz wygranych, na których będzie czekała roczna przygoda naukowa w Rzymie.

Więcej szczegółów znajduje się na stronie: studenci.konkurspapieski.pl.

fot. materiały organizatora

Pilny uczeń

ks. Stefan Moszoro-Dąbrowski

Każdy z was, młodzi przyjaciele, znajduje też w życiu jakieś swoje „Westerplatte”. Jakis wymiar zadań, które musi podjąć i wypełnić. (...) Wreszcie – jakiś porządek prawd i wartości, które trzeba „utrzymać” i „obronić”.

Jan Paweł II

Panująca kultura zauważa działanie jako niemalże jedyny czynnik w życiu człowieka. Według takiej logiki („ponieważ nie dołączamy dość starań”) możemy uważać, że nasze życie wewnętrzne nie jest takie, jakie powinno być; nasze apostołstwo nie przynosi przewidzianych owoców, ponieważ zabrakło nam zaangażowania. Zbyt mocne podkreślanie naszego wysiłku może zamazać fakt, że zbawienie jest darmowym darem. Oczywiście, potrzebna jest współpraca z łaską – nie jest obojętne, jak żyjemy. Niemniej każde działanie powinno wychodzić od przekonania, że chrześcijaństwo jest łaską, niezwykłym darem Boga. Papież Franciszek lubi powtarzać, że chodzi o odkrycie, że „Bóg jest tym, który «wyprzedza». Szukasz Boga, a potem okazuje się, że to On pierwszy ciebie szuka. Chcemy Go spotkać, ale to On pierwszy wychodzi nam naprzeciw”.

Początki Kościoła, opisane w Dziejach Apostolskich, przekazują podstawową myśl: Ewangelizacja nie dokonuje się dzięki

Każde działanie powinno wychodzić od przekonania, że chrześcijaństwo jest łaską, niezwykłym darem Boga.

sile ludzkiej, lecz dzięki tchnieniu Ducha Świętego. O Nim jest mowa nie tylko w dniu Pięćdziesiątnicy, niemalże każda strona tej księgi świadczy o Jego obecności. Przekonanie o Jego działaniu w historii Kościoła powinniśmy przekładać na przekonanie o Jego działaniu w naszej osobistej historii. W praktyce chodzi o to, by być Jego pilnym uczniem. Uczeń, który zaprzysiężnia się z Mistrzem, odkrywa osobową obecność Boga w swym sercu, starając się, w miarę możliwości bez przerwy, prowadzić z Nim dialog pełny miłości i posłuszeństwa.

Ducha Świętego określa się jako Parakleta; jest to termin techniczny, stosowany w sądownictwie wobec osoby wezwanej do pomocy prawnej oskarżonemu w procesie, inaczej obrońca lub adwokat. W praktyce Jego pomoc i prowadzenie polega bardziej na dawaniu nam światła niż rozkazów. Oświeca drobne i wielkie wydarzenia z naszego życia. Pewno z tej przyczyny słowo Paraklet często tłumaczy się jako Poczyszciciel. Przy takiej pomocy sprawy zawiłe i zamazane nabierają wyraźniejszego sensu.

Światła od Ducha Świętego docierają do nas na różne sposoby i zawsze są „dedykowane”. Nie tylko gdy czytamy Pismo Święte lub inne pobożne teksty, ale też w nieoczekiwanych sytuacjach, na przykład podczas rozmowy z przyjaciółmi czy oglądając jakieś wiadomości. Z naszej strony należy wykorzystywać te „Boże iskiery”, rozważać je na modlitwie, pytać Parakleta: „Co chcesz mi powiedzieć poprzez sprawę, która mnie niepokoi, przez to, co mi się przydarzyło, co mi proponujesz?”.

Autor jest duchownym Prałatury Opus Dei w Warszawie

Postaw na stół!

Anna Wardak

Podobno najlepszym czworonożnym przyjacielem człowieka jest łóżko. Skoro tak, to najlepszym czworonożnym przyjacielem rodziny jest niewątpliwie stół. Prostokątny, owalny lub okrągły, tak powszedni, że często zapominamy o jego niezwykłej mocy.

Podczas jednej z audycji, do których nas zaproszono, zadzwoniła słuchaczka i opowiedziała o swoim mieszkaniu w czasach PRL-u, z niską ławą przy wersalce, gdzie nie sposób było wspólnie zasiąść do posiłku. Każdy jadł więc, gdzie popadło – ktoś przy ławie, z kolanami pod bro-

dą, ktoś na wersalce, z talerzem na kolanach. Ona sama przezwyciężając w mikroskopijnej kuchence.

W pewnej chwili dostrzegła, że jej życie rodzinne zmierza do rozpadu: brak wspólnych rozmów, coraz słabsze więzi... Nie wiedząc, co robić, w akcie desperacji wyrzuciła ławę i parę innych gratów, a na to miejsce kupiła duży stół. Zarządziła regularne rodzinne posiłki. Zadziałało, sytuacja się poprawiła. Inna pani wspominała, jak tuż po wojnie siedzieli przy stole, na którym często pojawiał się przysłowiowy chleb ze smalcem popijany kawą zbożową. Ale dotąd czule wspomina te wieczory w blasku naftowej lampy – nie z powodu tego, co na stole, lecz przez to, co działo się wokół niego.

Badania pokazują znaczącą różnicę w liczbie rozwodów, samobójstw i uza-

leźnień wśród młodzieży z rodzin o zbliżonym poziomie wykształcenia i statusie materialnym, które różni jedynie to, że w jednych jadło się jeden wspólny posiłek w ciągu dnia, w drugich zaś nie. Jeszcze kilka lat temu, prowadząc wykłady na ten

Wszystko, co dobre, wymaga nieco wysiłku, planowania i organizacji.

temat, pytałam: czy centrum waszego życia rodzinnego jest stół czy telewizor?

Teraz atomizacja postąpiła jeszcze dalej. Cytując towarzyszy z minionej epoki: „stanęliśmy nad przepaścią i uczyniliśmy wielki krok naprzód”. Nie ma już nawet rodzinnego gapienia się w telewizor, kłótni o pilota i wybór programu. W wielu domach każdy ze smartfonem w ręku orbituje w swojej własnej galaktyce, mijając się z innymi o lata świetlne, a „głoda za-

bija” sam, nieraz nie odrywając oczu od ekranu.

Trzeba przełamać ten fatalny dla całej rodziny schemat, jeśli już w niego wpadliśmy. W tygodniu chociaż jeden posiłek w ciągu dnia, śniadanie lub kolacja, zależnie od możliwości... Nie takich heroicznych wyczynów dokonujemy, gdy naprawdę nam na czymś zależy. W weekendy wszystkie posiłki o stałej porze, dla wszystkich domowników. Okazja do popatrzenia sobie w oczy, dostrzeżenia, kto jest smutny, kto ma kłopoty, opowiedzenia sobie o tym, co wydarzyło się ostatnio, wspólnego śmiechu, rodzinnych opowieści, przekazywania dzieciom postaw i wartości. Jak wszystko, co dobre, wymaga to nieco wysiłku, planowania i organizacji, ale ta inwestycja zwróci się stokrotnie. Warto postawić na rodzinny stół!

Autorka jest doradcą rodzinnym, moderatorką Akademii Familijnej, mamą dziesięciorga dzieci

Księża kobiety?

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Wrócił w polskich mediach temat kapłaństwa kobiet. Ostatnio w naszej praskiej diecezji wyświęcono diakonów stałych. Jaka jest opinia księdza o tych faktach?

Dyskusja na temat święceń kobiet trwała długo w XX w. Zakończył ją w 1994 r. Jan Paweł II w liście apostolskim „Ordinatio sacerdotalis”. Papież odniósł się szeroko do argumentacji po obu stronach sporu o kapłaństwo kobiet. Orzekł: aby „usunąć wszelką wątpliwość w sprawie tak wielkiej wagi, która dotyczy samego Boskiego ustanowienia Kościoła, mocą mojego urzędu utwierdzenia braci (por. Łk 22, 32) oświadczam, że Kościół nie ma żadnej władzy udzielania święceń kapłańskich kobietom oraz że orzeczenie to powinno być przez wszystkich wiernych Kościoła uznane za ostateczne” (nr 4).

Papież zastosował stwierdzenie „orzeczenie ostateczne”. Jest to wypowiedź o bardzo wysokim stopniu obowiązywalności. Ojciec Święty nie wypowiedział się tu okazjonalnie. Użył zwrotu nauczania definitywnego: „mocą mojego urzędu utwierdzenia braci”, co dla mnie jako katolika i księdza kończy dyskusję. Gdy-

bym dalej temat „rozkmniał”, byłbym wewnętrznie protestantem, a nie katolikiem.

Dodam jedynie moje praktyczne spostrzeżenie o kobietach przy ołtarzu. Otóż czasem w parafiach na stanowisko zakrystianki zatrudniane bywały kobiety. W niektórych parafiach zrodziło to spory bunt. W innych parafiach panie z powodzeniem troszczą się dalej o kościół. Problem powstawał, kiedy zakrystianka była za młoda, albo zbyt ładna, albo zbyt bogata, albo mężowie patrzyli na nią z zachwytem. Jest teoria i jest praktyka.

Co do diakonatu stałego mężczyzn, to słyszałem pochlebne opinie księży proboszczów o tym pomysle. Zwykle diakon to człowiek uformowany przez wiele lat we wspólnotach religijnych, związany mocno z parafią, zaangażowany, a jednocześnie samodzielny, mniej obciążający finansowo i administracyjnie wspólnotę parafialną. Słysz się równocześnie, że młodsze pokolenie, także osób duchownych, jest coraz bardziej słabe psychicznie.

Wobec sytuacji kryzysu powołań i kryzysu wśród powołanych diakon stały może stać się uzupełnieniem lub atrakcyjną alternatywą. Mam akurat dobrych wikariuszy, ale wyobrażam sobie sytuację, że mógłby się trafić ktoś bardzo trudny i nie chciałby pracować. A wówczas pozostaje współpraca z uformowanymi świeckimi. Cenię sobie młodych księży i modlę się za nich. W pewnych zakresach są niezastąpieni. Bardzo jednak liczę na zaangażowanych świeckich: na liderki świeckie i z czasem także na szafarzy i diakonów stałych.

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

Dobry biznes

Czym się kierować, budując relacje biznesowe?

Czy sukces przedsiębiorstwa mierzy się jedynie zyskiem? A przysłowio- wy „pierwszy milion” – czy koniecznie trzeba go ukraść? Na te pytania Brian Engelland odpowiada, że biznes i wartości chrześcijańskie mogą iść w parze.

Jego najnowsza książka, napisana w oparciu o doświadczenia zdobyte w korporacjach i podczas pracy na uczelni, to kontynuacja wcześniejszej pracy, zatytułowanej „Ethics Essentials for Business Leaders” („Podstawy etyki dla liderów biznesu”). Powstała z myślą o praktykach biznesu i studentach kierunków biznesowych, w duchu słów Oswalda van Nelli-Breuninga, według którego dobry przedsiębiorca „pierwszą myśl kieruje ku służbie, a drugą myśl ku zyskowi”.

Autor przekazuje niezbędną terminologię, opisuje fundamenty prawa naturalnego i główne zasady katolickiej nauki społecznej w kontekście biznesu. Podpowiada też, jak wzmacniać integralność firmy i budować dobre relacje z klientami oraz pracownikami.

Przed wszystkim jednak – za pomocą licznych przykładów i języka zrozumiałego nawet dla laika w dziedzinie ekonomii – udowadnia, że prowadząc własne przedsiębiorstwo, można pozostać uczciwym./amd

„Czy pierwszy milion trzeba ukraść? Praktyczne zastosowanie wartości chrześcijańskich w biznesie”
Brian Engelland
tłum. Maria Dedio
W drodze
Poznań 2022

Bóg i nauka

Początek XXI w. to dla materializmu naukowego czas nowego renesansu. Światopogląd sięgający starożytnej Grecji, którego zwolennikami byli m.in. Thomas Hobbes i Karol Darwin, zyskał grono

nowych propagatorów: Richarda Dawkinsa czy Stephena Hawkinga. W myśl ich twierdzeń podstawą rzeczywistości są materia i energia, więc wiara w Boga staje się bezzasadna. „Ten głosno propagowany, odwołujący się do nauki sceptycyzm wobec istnienia Boga przeniknął do świadomości wielu ludzi. (...) więcej ludzi porzuciło wiarę w Boga właśnie z powodu tych koncepcji aniżeli ze względu na fakt istnienia cierpienia towarzyszącego chorobom lub śmierci” – zauważa dr Stephen Meyer, który przedstawia tę kwestię w innym świetle.

Amerykański naukowiec i filozof – odważnie i bez patosu, ale z pełnym przekonaniem – twierdzi, że trzy kluczowe odkrycia naukowe w dziedzinie kosmologii, fizyki i biologii nie tylko nie podważają istnienia

Boga, ale wręcz wspierają wiarę teistyczną. Książka rozwija myśl zaprezentowaną przez Meyera na konferencji w Toronto. Choć swoje ówczesne wystąpienie autor zaliczył do grona nieudanych, to jednak

– jak sam przyznaje z zaskoczeniem – udało mu się wówczas przekazać „sedno przekonującej, przystępnej i mającej podstawę w nauce argumentacji za hipotezą Boga”./amd

„Powrót hipotezy Boga”
Stephen C. Meyer
tłum. Aleksander Gomola
Fundacja Prodoteo
Warszawa 2022

W kościele św. Jana Kantego w Legionowie 28 maja odbyły się uroczystości ustanawiające bł. kard. Stefana Wyszyńskiego patronem miasta.

Kulminacyjnym punktem była Eucharystia, której przewodniczył ordynariusz warszawsko-praski bp Romuald Kamiński. Na Mszę świętą przybyli przedstawiciele służb mundurowych: wojska, policji, straży miejskiej oraz poczty sztandarowe. Licznie zgromadzili się mieszkańcy Legionowa.

Wicekanclerz praskiej kurii ks. dr Maciej Miętek odczytał dekret dykasterii watykańskiej o ustanowieniu bł. kard. Stefana Wyszyńskiego patronem Legionowa, następnie bp Romuald Kamiński przekazał na ręce prezydenta Legionowa Romana Smogorzewskiego oprawiony egzemplarz dekretu.

– Po latach historycy będą mogli oceniać, że jedną z pierwszych społeczności, które bardzo dobrze zainwestowały w swoją przyszłość, była społeczność Legionowa – powiedział w homilii bp Kamiński. – Potrzeba nam na czas doczesnej pielgrzymki mieć kogoś, kto będzie nam towarzyszył. Od samego początku historii Kościoła, historii ludzkości, szukano zawsze mądrych i świętych, aby towarzyszyli nam w drodze. W Legiono-

Patron Legionowa

tekst i zdjęcia
Robert Śliwiński

wie za patrona, przewodnika, opiekuna, pastusza obrali tego, który jest „przyjacielem”. Nie ma nikogo godniejszego niż ci, którzy są przyjaciółmi Boga i człowieka – podkreślił bp Kamiński, nawiązując do osoby bł. kard. Wyszyńskiego. – Razem z nami się modlił, razem z nami cierpiał, razem z nami się radował, aby wszystko, co przeżywamy, służyło chwale Bożej i większemu pożytkowi ludzkiemu – mówił bp Kamiński.

Po Mszy świętej wierni uczestniczyli w pikniku parafialnym, podczas którego m.in. wystawiono przedstawienie o kard. Wyszyńskim „Soli Deo – Jedynemu Bogu”, odbył się koncert solistów Opery Nowej z Bydgoszczy. Wykład na temat Prymasa Tysiąclecia wygłosiła Iwona Czarczińska z Instytutu Prymasowskiego. Wydarzeniu towarzyszyła wystawa plenarna „Czas to miłość”.

– Pomysł wyboru na patrona bł. Stefana Wyszyńskiego to piękny moment współpracy świeckich z samorządem, z parafią i z całą wspólnotą legionowską. To pozytywny objaw tego, że ludzie szukają odpowiedzi na trudne problemy, które istnieją w ich życiu – mówi ks. Grzegorz Kucharski, dziekan dekanatu legionowskiego i proboszcz parafii św. Jana Kantego w Legionowie.

Andrzej Anuszkiewicz – przedsiębiorca z Legionowa, pomysłodawca ustanowienia prymasa Polski patronem Legionowa – podkreśla, że pomysł zrodził się przed rokiem, podczas uroczystości beatyfikacyjnych kard. Stefana Wyszyńskiego oraz tych przeżywanych w Białymstoku związanych z bł. Michałem Sopoćką. – Udział w uroczystościach beatyfikacyjnych kard. Wyszyńskiego był dla mnie wielkim przeżyciem, wielką radością. Później uczestniczyłem w uroczystości patronalnej miasta Białystok, poleconego bł. ks. Michałowi Sopoćce. Pojawiła się we

mnie myśl i pragnienie już sprecyzowane, żeby kard. Wyszyński był patronem naszego miasta. Udałem się z taką propozycją najpierw do ks. prałata Tomasza Chciałowskiego, proboszcza parafii MB Fatimskiej w Legionowie, na terenie której działa moja firma. Nim zacząłem zbierać podpisy poparcia, udałem się do prezydenta Legionowa, który był pozytywnie nastawiony do inicjatywy. Prezydent Roman Smogorzewski udał się z księdzem dziekanem Grzegorzem Kucharskim do ordynariusza praskiej diecezji. Bp Romuald Kamiński skierował prośbę do stosownej kongregacji w Watykanie. Cieszyłem się ogromnie, kiedy się dowiedziałem, że prośba została zaakceptowana – opowiada.

– Dla mnie dzisiejsze uroczystości są doświadczeniem istotnym, bo w obecnych czasach potrzeba nam jedności. Legionowo jest miastem o różnym kolorystyce życia zarówno duchowego, społecznego, jak i samorządowego. Na pewno wiele jest spraw, które wspólnie z parafiami samorząd może zrealizować. Wybranie prymasa Wyszyńskiego na patrona miasta jest trafne i uzasadnione – podkreśla ks. Grzegorz Kucharski.

W SKRÓCIE

■ **Odpust u Matki Życia.** W sanktuarium Jasnogórskiej Matki Życia przy ul. Długiej 3 w Warszawie 5 czerwca o godz. 12.30 zostanie odprawiona suma odpustowa pod przewodnictwem ojców dominikanów z klasztoru przy ul. Freta w Warszawie. Szczególnie zaproszeni są pielgrzymi Warszawskiej Pielgrzymki Pieszej na Jasną Górę.

■ **Msza prymicyjna.** Ks. Sławomir Żarski, proboszcz parafii Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Dębem Wielkim, zaprasza 5 czerwca do kościoła parafialnego przy ul. Kościelnej 2 na Mszę świętą prymicyjną parafianina ks. Mateusza Proczka, która rozpocznie się o godz. 12.00.

■ **V Piesza Pielgrzymka Glinianka-Wielgolas.** Po raz piąty wyruszy 18 czerwca piesza pielgrzymka z parafii św. Wawrzyńca w Gliniance do sanktuarium Matki Bożej Łaskawej w Wielgolesie, trasa ma pięć etapów i liczy łącznie 27 km. W programie: 7.00 błogosławieństwo na start, 15.30 Msza święta w Wielgolesie. Dojazd do Glinianki możliwy autobusami L20 i 720. Powrót z Wielgolasu autokarami do Glinianki. Wcześniejsze zapisy nie są wymagane.

■ **Czerwcowe ze studentami.** Duszpasterstwo Akademickie „Arka” zaprasza do wspólnego uczestnictwa w nabożeństwach czerwcowych przy krzyżu przed Domem Słowa Bożego przy ul. Grochowskiej 194/196 w Warszawie, w poniedziałki i środy o godz. 19.00.

■ **Peregrynacja obrazu.** Obraz Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła, patronki Służby Porządkowej Totus Tuus diecezji warszawsko-praskiej, w dniach 18–25 czerwca będzie peregrynować w parafii św. Jana Chrzyciela przy ul. Prymasa Tysiąclecia 17 w Nadmie.

■ **Piknik z tatą.** Rada i Zarząd Dzielnicy Bielany oraz Dobre Miejsce zapraszają 19 czerwca w godz. 10.00–15.00 na „Piknik z Tatą”, który odbędzie się przy ul. Dewajtis 3 w Warszawie. Zaplanowano wiele atrakcji: animacje, teatrzyk, pojazdy, program muzyczny, dmuchańce, zajęcia sportowe i edukacyjne, leśną modelarnię. Tradycyjnie wydarzeniu będzie towarzyszyć kiermasz rękodzieła. Wstęp wolny. Więcej informacji na www.dobremiejsce.org. Patronat medialny nad wydarzeniem objął tygodnik „Idziemy”.

■ **Zakończenie synodu.** Podczas uroczystości św. Jana Chrzyciela 24 czerwca o godz. 19.00 w archikatedrze warszawskiej na Starym Mieście uroczyste zakończy się etap diecezjalny synodu w archidiecezji warszawskiej. W świątyni spotkają się duchowni i świeccy zaangażowani w konsultacje synodalne. Zgromadzonemu zostanie przedstawiony dokument synodalny.

fot. Jakub Panak/Radio Warszawa

MAJÓWKA U FLORIANA

Po dwuletniej przerwie, spowodowanej pandemią, w parafii katedralnej św. Michała Archanioła i św. Floriana Męczennika w Warszawie 29 maja odbył się piknik „Majówka u Floriana”. Na pa-

rafian i gości czekał ciepły poczęstunek, atrakcje dla dzieci, występy, zwiedzanie studia Radia Warszawa. Wydarzenie zakończyło się odśpiewaniem Litanii loretańskiej.

JARMARK DOMINIKAŃSKI

Tegoroczny XXI Jarmark Dominikański rozpoczął się 29 maja Mszą świętą w kościele przy ul. Dominikańskiej 2 w Warszawie. Po niej odbyło się wielkie otwarcie jarmarku, a ojcowie i bracia zaprosili gości do tradycyjnego poloneza. Nie zabrakło stałych punktów programu: wenty, antykwarium, fanterii czy występu braci nowicjuszy. Patronat medialny nad wydarzeniem objął tygodnik „Idziemy”.

fot. www.youtube.com

fot. xhiz

ZAPROSZENIE NA ŚWIĘTO

Kard. Kazimierz Nycz z okazji Święta Dziękczynienia skierował do wiernych list, w którym zaprosił do wspólnego świętowania 5 czerwca w Świątyni Opatrzności Bożej beatyfikacji prymasa Stefana i matki Elżbiety. Podkreślił, że relikwie błogosławionych pozostaną w Świątyni Opatrzności Bożej jako stały znak obecności nowych patronów w Kościele warszawskim, który wzywa do kultu oraz naśladowania ich życia w codzienności, także obecnej – trudnej i niebezpiecznej.

JUBILEUSZOWA PARAFIADA

Na obiektach klubu sportowego Znicz Pruszków odbyła się 28 maja XXV Jubileuszowa Parafiada Archidiecezji Warszawskiej. W programie znalazło się siedem konkurencji indywidualnych oraz konkurs

wiedzy biblijnej i liturgicznej. Ukoronowaniem parafiady był finał Piłkarskiej Ligi Ministrantów, której mecze rozgrywano przez cały rok w parafiach archidiecezji warszawskiej.

fot. www.archidiecezja.pl

fot. Aleksandra Plichta

NA REKOLEKCJE

W kościele MB Częstochowskiej w Zieloncu 28 maja bp Jacek Grzybowski przewodniczył Mszy świętej dla członków Ruchu Światło-Życie, podczas której miało miejsce tzw. posłanie na wakacyjne rekolekcje. Msza święta zakończyła Oazę Modlitwy Szkoły Animatora. Animatorzy po raz pierwszy spotkali się ze sobą w diakoniach rekolekcyjnych i zostali wprowadzeni w stopnie rekolekcyjne. Pierwszy turnus rekolekcji wakacyjnych rozpocznie się już 28 czerwca i potrwa do 14 lipca./**Aleksandra Plichta**

DIAKONAT STAŁY

W Diecezjalnym Ośrodku Konferencyjno-Rekolekcyjnym w Porszewicach k. Łodzi odbywa się spotkanie przebiterów odpowiedzialnych za formację diakonów stałych w polskich diecezjach. W spotkaniu, pierwszym tego typu, bierze udział szesnastu duchownych z całej Polski – informuje ks. Grzegorz Strzelczyk z archidiecezji katowickiej./**ks. Paweł Kłys**

fot. ks. Paweł Kłys

W DIALOGU

fot. ks. Paweł Kłys

Chrześcijananie i muzułmanie w dialogu – to tytuł rozmowy panelowej, która odbyła się w Wyższym Seminarium Duchownym w Łodzi, a której organizatorem było Ogólnopolskie Seminarium dla Starszych Kandydatów do Świeceń. Dwóch panelistów zaprezentowało wykłady: ks. prof. dr hab. Krzysztof Kościelniak (UJ) „Dialog w kontekście podziałów islamu” oraz prof. dr hab. Eugeniusz Sakowicz (UKSW) „Od lęku przez nadzieję do braterstwa”./**ks. Paweł Kłys**

SREBRNY JUBILEUSZ

W archikatedrze warszawskiej 25-lecie kapłaństwa świętowało 25 maja 28 kapłanów z archidiecezji warszawskiej, diecezji warszawsko-praskiej oraz diecezji łowickiej. Eucharystii przewodniczył kard. Kazimierz Nycz w koncelebrze z ordynariuszem łowickim bp. Andrzejem Dziubą i ordynariuszem warszawsko-praskim bp. Romualdem Kamińskim, który wygłosił kazanie. – Może

czasami jesteśmy zniechęceni, zmęczeni, ale nigdy o powołaniu nie powinno się mówić, że doznajemy „zawodowego wypalenia” (...) nie idziemy sami. Bóg nas posyła i On jest gwarantem, że jest przy nas – powiedział kaznodzieja. Po Eucharystii kapłani modlili się przy grobie bł. Stefana Wyszyńskiego, złożyli kwiaty przy grobie kard. Józefa Glempa./**is**

fot. Irena Świerdzewska

■ Modlitwa konsekrowanych.

W kościele św. Marcina przy ul. Piwnej 9/11 w Warszawie odbędzie się 19 czerwca o godz. 15.00 w ramach projektu Nehemiasz modlitwa dla osób konsekrowanych. W programie wspólna adoracja Najświętszego Sakramentu, uwielbienie, zanoszenie prośb za wszystkie niepokojące sytuacje i potrzeby Kościoła oraz za polskie społeczeństwo.

■ Wprowadzenie relikwii.

12 czerwca na Mszy świętej o godz. 9.00 do parafii św. Huberta przy ul. Białej Brzozy 23 w Zalesiu Górnym wprowadzony zostanie relikwiarz bł. matki Elżbiety Róży Czackiej. Po każdej Mszy świętej tego dnia nastąpi błogosławieństwo relikwiami.

■ **Biblia na Starówce.** Spotkania z cyklu „Biblia na Starówce” odbywają się w każdą drugą i czwartą środę miesiąca w archikatedrze warszawskiej po Mszy o godz. 19.00. Spotkania prowadzi ks. Maciej Jaszczołt, wikariusz archikatedry, biblista, przewodnik po Ziemi Świętej, pasjonat historii starożytnego Bliskiego Wschodu. Najbliższe spotkanie 8 czerwca.

■ **Rekolekcje dla rodziców.** Duszpasterstwo osób niepełnosprawnych i wolontariuszy Drabina Jakubowa zaprasza na rekolekcje dla rodziców dzieci niepełnosprawnych, które odbędą się w Brańszczyku w dniach 3–10 lipca 2022 r. Temat: „Wolni i zdolni do miłości”. W tym roku koszty wynoszą: 700 zł za osobę dorosłą i dzieci powyżej dwunastego roku życia oraz 350 zł za dzieci młodsze. Zapisy: falkowski@drabinajakubowa.pl oraz pod nr. tel. 504 612 128. Konieczne będzie wypełnienie formularza na stronie www.drabinajakubowa.pl. Na czas konferencji i warsztatów dzieci będą miały zapewnioną opiekę wolontariuszy.

■ **Weekend od Boga.** KSM archidiecezji warszawskiej i siostry loretanki zapraszają młodzież na rekolekcje „Weekend od Boga” w dniach 17–19 czerwca do Loreto. W rekolekcjach mogą brać udział osoby, które ukończyły szesnaste lat. Zgłoszenia i szczegółowe informacje wyłącznie drogą elektroniczną: warszawa@ksm.org.pl. W odpowiedzi znajdzie się szczegółowy plan i formularz zgłoszeniowy, którego skan należy wysłać do 10 czerwca. Informacje pod nr. tel. 790 542 967.

■ **Męski weekend.** W dniach 10–11 czerwca odbędzie się o godz. 18.30 „Męski weekend o prawym sumieniu” w Centrum Formacji Wieczernik przy ul. ks. Słowieskiego 19 w Magdalence. Gościem specjalnym będzie ks. Andrzej Sokołowski. Zapisy poprzez formularz on-line na stronie www.cfwieczernik.odnowa.org lub pod nr. tel. 785 252 686.

Raport o synodzie

Msza święta na zakończenie etapu diecezjalnego Synodu o synodalności w diecezji warszawsko-praskiej odprawiona została 1 czerwca w konkatedrze Matki Bożej Zwycięskiej na warszawskim Kamionku.

„Od października 2021 r. w całym Kościele powszechnym trwa ogłoszony przez papieża Franciszka Synod o Synodalności. Na terenie naszej diecezji przez ostatnie miesiące trwały spotkania, zjazdy koordynatorów ze wszystkich parafii pogłębiające idee budowania Kościoła wsłuchującego się w głos Ducha Świętego. Taka jest rola Kościoła, by nieustannie nasłuchiwać, by wciąż na nowo odczytywać znaki czasu. Tak też staraliśmy się odczytać zaproszenie Papieża do całego Kościoła oraz naszej diecezjalnej wspólnoty” – napisał bp Romuald Kamiński w liście zapraszającym na uroczystości.

Podczas Mszy świętej przedstawiono raport końcowy z przeprowadzonych ankiet na terenie diecezji. W ankiecie wzięło udział niemal 12,5 tys. osób. – W ogólnej ocenie parafie są dobrze postrzegane przez uczestników ankiet. Wyniki pokazują natomiast, że należy poprawić komunikację między duchownymi a świeckimi; brakuje relacji w podejmowaniu decyzji we wspólnotach parafialnych – mówi ks. Rafał Jabłkowski, członek Diecezjalnego Zespołu Synodalnego. – Należy też podjąć refleksję odnośnie do działających w parafiach wspólnot formacyjnych, w których nie ma ewangelizacyjnego pragnienia wychodzenia poza własną grupę – przedstawia wyniki ankiety ks. Jabłkowski. Każda parafia otrzyma indywidualne zestawienie ankiet.

– Uroczystość w konkatedrze na Kamionku zamknęła spotkania presynodalne doprowadzające do etapu przeprowadzenia ankiet. Od września będą trwały w praskiej diecezji dalsze prace synodalne. Planowane są spotkania dla liderów, animatorów i koordynatorów parafialnych – zapowiada ks. Jabłkowski.

Wybrani i wyświęceni

W pierwsze liturgiczne wspomnienie bł. Stefana Wyszyńskiego kard. Kazimierz Nycz w Świątyni Opatrzności Bożej udzielił święceń prezbiteratu ośmiu diakonom z Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie i pięciu z Archidiecezjalnego Seminarium Misyjnego „Redemptoris Mater”. – Kiedy usłyszeliśmy dziś słowa: nie wyście mnie wybrali, ale ja was wybrałem, to pomyślałem, że rzeczywiście to Bóg was wybrał. Bo gdybyście wybierali według ludzkich kalkulacji, to pewnie mielibyście problem, aby wybrać taką drogę – powiedział kard. Nycz.

Neoprezbiterzy otrzymali od metropolity warszawskiego dekrety na pierwsze parafie: ks. Paweł Cygler – par. św. Franciszka

z Asyżu w Warszawie, ks. Piotr Jaczewski – par. św. Anny w Piasecznie, ks. Adam Janowski – par. św. Józefa Oblubieńca NMP w Pruszkowie, ks. Piotr Kostrzewa – par. Opatrzności Bożej w Warszawie na Ochocie, ks. Łukasz Krymel – par. Matki Bożej Bolesnej w Milanówku, ks. Dominik Kulczycki – par. św. Wincentego Ferreriusza w Borzęcinie, ks. Bartosz Marciniak – par. św. Mikołaja w Grójcu, ks. Shalva Markozashvili – par. św. Augustyna w Warszawie, ks. Adam Rzeczkowski – par. Matki Bożej Szkaplerznej w Warce, ks. Paweł Skowron – par. św. Józefa Opiekuna Pracy w Józefosławiu, ks. Francesco Vitale – par. św. Zygmunta w Warszawie, ks. Michał Wojutyński – par. św. Jana Pawła II w Warszawie. **f**

Do seminarium

Biskup Jacek Grzybowski skierował list do księży proboszczów diecezji warszawsko-praskiej w związku z rozpoczęciem naboru do praskiego seminarium. Zachęca, by w trosce o nowe powołania kapłańskie proboszczowie włączyli poniższą treść do ogłoszeń parafialnych w poszczególne niedziele czerwca. „Jako wspólnota przełożonych i kleryków WSD DWP pragniemy skierować słowa zachęty i odwagi do młodych mężczyzn, którzy słyszą głos powołania kapłańskiego. Wierzmy, że Chrystus Pan także i dziś woła do serc wielu z Was i pragnie Was zaprosić do przygody oddania Mu swojego życia na służbę Kościoła i drugiego człowieka. Seminarium naszej diecezji stoi przed Wami otworem, aby pomóc w rozpoznaniu powołania i właściwego jego kształtowania. Każdego młodego mężczyznę doświadczają-

cego wołania Pana Jezusa: «Pójdź za Mną» – zapraszamy do zapoznania się z warunkami rekrutacji do WSD DWP w Warszawie-Tarchominie. Warunki dostępne są na stronie internetowej seminarium oraz naszej diecezji. Jednocześnie wszystkim księżom, siostrom zakonnym i wiernym świeckim wyrażamy wdzięczność za modlitwy w intencji powołań i wsparcie naszego domu formacyjnego. Prosimy również księży o umieszczenie plakatów z rekrutacją w gablotach parafialnych oraz załączenie informacji o seminarium na stronach internetowych zarządzanych przez Czcigodnych Księżów”. Kandydaci proszeni są o wcześniejszy telefon na nr 515 23 23 27 lub e-mail na adres kontakt@wsddwp.edu.pl. Więcej informacji: www.wsddwp.edu.pl/rekrutacja. **f**

Orszak Dziejów

W niedzielę 5 czerwca w Warszawie odbędzie się plenerowe widowisko teatralne Orszak Dziejów, tym razem pod hasłem „W blasku historii”. Wyruszywszy o godz. 18.00 spod pomnika Mikołaja Kopernika, ulicą Krakowskie Przedmieście przejdzie ponad setka postaci historycznych (królów, książąt, poetów, świętych, odkrywców i wynalazców) od Mieszka I do Jana Pawła II. Motywu przewodnim Orszaku Dziejów 2022 są polscy odkrywcy i naukowcy, a szczególnie Ignacy Łukasiewicz, wynalazca lampy naftowej, którego dwóchsetlecie urodzin obchodzimy w tym roku.

Postacie historyczne zostaną powitane na scenie przy kościele Sióstr Wizek na Krakowskim Przedmieściu 34, gdzie o godz. 18.45 rozpocznie się spektakl Teatru Biedronka dla dzieci pt. „Wyprawa po światło”, opowiadający o życiu i dziele Łukasiewicza. Po spektaklu postacie historyczne zaproszą widzów i przechodniów do Poloneza Wszech Czasów.

W trakcie wydarzenia przewidziana jest Historyczna Gra Miejska dla rodzin.

fol. arch. orszakdziejow.pl

Wydarzenie będzie okazją do spotkania się z wybitnymi postaciami z naszych dziejów, do rozmowy oraz fotografii. Będzie można nauczyć się prostych tańców dworskich, obejrzeć miecz Jana III Sobieskiego, pierścień św. Kingi i astrolabium Mikołaja

Kopernika, dotknąć pióra Jana Kochanowskiego, Adama Mickiewicza i Marii Konopnickiej oraz porozmawiać z Ignacym Łukasiewiczem o pierwszej w historii ludzkości lampie naftowej. Wstęp wolny. Patronat medialny tygodnik „Idziemy”.

Instytut Pileckiego zaprasza młodzież zainteresowaną historią XX w. do unikalnego projektu – Akademii Witolda Pileckiego. Projekt składa się z trzech etapów. Najpierw uczestnicy wezmą udział w szkole letniej w Beskidach w terminie 23–31 sierpnia. Będą tam zwiedzać miejsca związane z Witoldem Pileckim, uczestniczyć w warsztatach historycznych, szkoleniach i spotkaniach z inspirującymi ludźmi.

Po powrocie, we współpracy z opiekunami lokalnymi i pracownikami Instytutu Pileckiego, będą realizować projekt historyczny poświęcony historii lokalnej. W terminie od września do listopada będą przygotowy-

Akademia Pileckiego

wać wystawy, podcasty, filmy dokumentalne, uczestniczyć w grach miejskich. Ostatni etap to szkoła zimowa – czyli dwudniowy zjazd w Warszawie, w ramach którego uczestnicy programu zaprezentują swoje projekty – w dniach 9–11 grudnia. Dodatkowym elementem akademii jest program szkoleń i wizyt studyjnych dla opiekunów lokalnych.

Do udziału zaproszone są czteroosobowe zespoły młodych ludzi w wieku od 16 do 18 lat wraz z opiekunem lokalnym (może być nim np. nauczyciel, edukator, instruktor,

bibliotekarz czy drużynowy). Rekrutacja do IV edycji projektu trwa do 10 czerwca.

Aby wziąć udział w programie, należy: zebrać czteroosobowy zespół, nawiązać współpracę z nauczycielem lokalnym, opracować zarys projektu i wypełnić formularz zgłoszeniowy, przesłać pisemną rekomendację opiekuna lokalnego na adres akademia@instytutpileckiego.pl. Formularz rekrutacyjny i dodatkowe informacje o programie: instytutpileckiego.pl.

Ksiądz kanonik DR MARIAN WALENCIEJ zmarł 24 maja w wieku 85 lat, w 60. roku kapłaństwa. Na terenie obecnej diecezji warszawsko-praskiej pracował jako wikariusz w parafiach: św. Klemensa PM w Kłembowie (1962–1963), Świętej Trójcy w Kolbieli (1963–1964), Matki Bożej Częstochowskiej w Józefowie k. Otwocka (1964–1965), Najświętszego Serca Pana Jezusa w Warszawie-Falenicy (1965–1966) oraz Nawrócenia św. Pawła Apostoła na Grochowie (1966–1967). W archidiecezji warszawskiej był proboszczem w Złotokłosie i rezydentem w Jazgarzewie. Ostatnio przebywał w charakterze rezydenta w Mogielnicy. Uroczystości za-

Żegnamy kapłanów

łobne zaplanowano na 31 maja w parafii św. Floriana Męczennika w Mogielnicy, Mszę świętą pogrzebową – na 1 czerwca w bazylice Ofiarowania NMP w Różanymstoku (archidiecezja białostocka), ze złożeniem ciała w grobie rodzinnym na miejscowym cmentarzu parafialnym.

Ksiądz prałat BOGDAN WOSŁAWSKI zmarł 21 maja, w wieku 75 lat, w 47. roku ka-

płaństwa. Na terenie obecnej diecezji warszawsko-praskiej pracował jako wikariusz w parafiach: Podwyższenia Krzyża Świętego w Dąbrówce (1974–1975), MB Anielskiej w Warszawie-Radości (1975), Świętej Trójcy w Kobylce (1981–1984), MB Królowej Polski w Otwocku-Kresach (1988–1989). W archidiecezji warszawskiej proboszczem parafii św. Wincentego Ferreriusza w Borzęcinie Dużym, w ostatnim czasie mieszkańcem Domu Księża Emerytów w Kielpinie. Uroczystości pogrzebowe odbyły się 27 maja w kościele św. Karola Boromeusza na Starych Powązkach, ze złożeniem ciała na miejscowym cmentarzu.

Kamila Kansy jest fotografką i artystką wizualną, której profil na Facebooku śledzi 260 tys. internautów. Inspiracje do twórczości znajduje w wierze.

krw i rany, niosące uzdrowienie. Trudno jej wskazać jedną fotografię najbardziej odzwierciedlającą jej nawrócenie, ale wybrałaby tę zatytułowaną „Schronienie”. Widać na niej dłonie Jezusa, które wraz z szatą układają się w taki sposób, że mogą przypominać łono, bezpieczną twierdzę albo gniazdo. – Ptaki to po prostu ludzkie dusze, garnące się do tej naj-

w Mediolanie, Wenecji, Nowym Jorku, Compiègne, Lille.

JAK TRÓJCA

Małżeństwo jest dla niej najważniejszą przestrzenią w życiu i inspiracją w fotografii. – To poprzez dobroć i wierność mojego drogiego męża Bóg uzdrawiał mój egoizm, pychę, zranienia. Chętnie wraca do Księgi Ozeasza, a szczególnie do fragmentu: „pociągnąłem ich ludzkimi więzami, a były to więzy miłości” (Oz 11, 4) – wyjaśnia fotografka.

Dodaje, że poprzez miłość małżonka doświadczała i nieustannie doświadcza Bożej miłości i przebaczenia. Znajduje to wyraz również w jej fotografiach, w których pokazuje to, co dla niej najważniejsze: przeżycia w głębi duszy, a więc także miłość małżeńską, która – jak podkreśla – jest obrazem Trójcy Świętej.

Tworzy w skromnych warunkach, najczęściej tłem jest ściana w kuchni albo pokoju (od niedawna w domu na wsi). Lubi robić zdjęcia na kliszy, ale korzysta też z lustrzanki cyfrowej. Aspekty techniczne nie mają dla niej większego znaczenia, skupia się przede wszystkim na tym, co chce wyrazić poprzez obraz.

Fotografować zaczęła w liceum. Nigdy jednak nie planowała wykonywać zdjęć profesjonalnie, dlatego nie wybrała studiów na Akademii Sztuk Pięknych, tylko polonistykę. – Fotografia była po prostu pasją, wpływała z coraz bardziej naglącej potrzeby tworzenia, opowiadania historii za pomocą obrazu. Tych historii, odkąd pamiętam, zawsze nosiłam w sobie dużo, czerpiąc je garściami z otaczającej rzeczywistości, z kontaktów z naturą i ludźmi – ich pięknem i tajemnicą – przyznaje artystka.

Zaznacza, że wszystko, co dobre i piękne, zanurzone jest w Bogu, z Niego wypływa i do Niego powraca. – O miłości Boga mówi całe stworzenie – delikatność kwitnącej macierzanki, poranny śpiew kosa, cudowny zapach czeremchy o zmierzchu, uśmiech drugiego człowieka, promień światła padający na kartkę czytanej właśnie książki. Wszystko jest pieśnią pochwalną, nieustannym dziękczynieniem, przejrystą radością – zauważa.

Otulona czułością

Patryk Lubrzyński

Artystka przyznaje, że przez wiele lat żyła z dala od Kościoła i sakramentów. W głębi duszy tęskniła za Bogiem, jednak pragnienie to zagłuszała na wszelkie możliwe sposoby. Długi czas zmagiała się z ciemnością, która coraz bardziej zajmowała jej serce oraz zwykłą codzienność. Pojawił się alkohol, depresja, poczucie braku sensu i radości z życia.

– Raniłam mocno siebie, a także innych. W sierpniu 2015 r. pewne wydarzenie wywołało we mnie niespodziewanie poczucie totalnej, rujnującej bezradności. Miałam wrażenie, że zapadam się w nienazwaną otchłań i nic już nie może tego powstrzymać ani temu zaradzić. W tej gęstniejącej zewsząd ciemności usłyszałam w sercu pytanie: „Dziecko, czy chcesz, żebym ci pomógł?” i wiedziałam, że to pyta Jezus. Jego głos cały był miłością i wybaczącym przytulaniem – zapewnia.

ZWROT

Śladem przeszłości jest dla niej pseudonim artystyczny Makabresku, którego zaczęła używać wiele lat przed nawróceniem. – Pseudonim odzwierciedla moje fotografie przed transformacją duchową, które były pełne śladów tego, co działo się wówczas w mojej duszy: dojmującej pustki, smutku graniczącego z doświadczeniem rozpacz, mroku, którego gatunek określiłabym jako diabelski – pod pozorami piękna zwodzący w stronę zła – opowiada.

Obecnie motywem, który często wraca w jej fotografiach, jest czułość Boga, niosąca pocieszenie, a także Jego

czulszej przystani. Jeden z najmniejszych ptaków, wróbel, tuli się do rany Jezusa, która jest bramą do Jego łona – interpretuje artystka.

W pracach Kansy często pojawia się gołąb. Artystka tłumaczy, że niekiedy symbolizuje on Ducha Świętego, na przykład na fotografii, która odnosi się do sceny zwiastowania, ale nie zawsze. Czasem gołębie, jak i inne gatunki ptaków, są obrazem duszy albo świata duchowego, niewidzialnego. Mimo młodego wieku swoje prace wystawia w Polsce i za granicą, m.in.

fot. Kamila Kansy

Radość dziękczynienia

W 2008 r. arcybiskup metropolita warszawski Kazimierz Nycz ustanowił Święto Dziękczynienia, celebrowane od tego czasu każdego roku w pierwszą niedzielę czerwca na pamiątkę pielgrzymek Jana Pawła II do ojczyzny, które najczęściej rozpoczynały się z początkiem tego miesiąca.

Tradycją tego święta – którego obchody podjęły wszystkie polskie diecezje, a jest celebrowane także w skupiskach polonijnych poza granicami kraju – stała się wyruszająca z placu Józefa Piłsudskiego pielgrzymka z relikwiami kolejnych polskich świętych i błogosławionych, które wprowadzane są do Świątyni Opatrzności Bożej. Pierwsza z nich, w której niesiono relikwie bł. ks. Jerzego Popiełuszki, była największą pielgrzymką w historii Warszawy!

W XV Święto Dziękczynienia, które będziemy obchodzili 5 czerwca, z archikate-

dry św. Jana wyruszą relikwie dwojga błogosławionych: matki Elżbiety Róży Czackiej i kard. Stefana Wyszyńskiego. Ich beatyfikacja odbyła się we wrześniu w Świątyni Opatrzności Bożej.

Przez ostatnie dwa lata obchody Święta Dziękczynienia miały z konieczności, wynikającej z obowiązujących rygorów sanitarnych, ograniczony wymiar. Z tym większą radością spotkamy się w niedzielne popołudnie w świątyni na dziękczynnej Eucharystii, której będzie przewodniczył kard. Kazimierz Nycz, by dziękować za wyniesienie do chwały ołtarzy Prymasa Tysiąclecia i Matki Niewidomych.

Podziękujemy też Bogu za przetrwanie tych dwóch trudnych lat, zawierzmy naszym najbliższym i naszą ojczyznę, będziemy prosić o nieustanną opiekę oraz o pokój na zagrożonym wojną świecie.

A przede wszystkim radośnie spędzimy ten wspólny dzień, niedzielę Zesłania Ducha Świętego – uczestnicząc w Eucharystiach i modlitwach, odwiedzając ciesząc się ogromną popularnością Miasteczko dla Dzieci, słuchając znanych artystów, wielbiących Boga swymi występami, wreszcie, na zakończenie Święta Dziękczynienia, zaśpiewamy jak co roku „Barkę” dla św. Jana Pawła II.

Do wspólnego przeżywania tej radości serdecznie zapraszamy.

Mieczysław Remuszko

Biurowisko Centrum Opatrzności Bożej

REKLAMA

"Rozmowa Radia Warszawa"

Ewa Pietrzak

poniedziałek-piątek, godz. 9.30

"Błogosławieni miłosierni"

Randa Ombach

środa, godz. 22.00

Radio Warszawa 106,2 FM i www.radiowarszawa.com.pl

Z TATĄ NAJLEPIEJ

fot. FBwww.ojcowienastart.pl

fot. FBwww.ojcowienastart.pl

Ojcowie na start” to wyjątkowy wyścig rowerowy ojców i dzieci oraz piknik rodzinny.

Wydarzenie ma na celu promocję zdrowego trybu życia i spędzania wolnego cza-

su rodziców wspólnie z dziećmi. Adresatami są amatorzy i miłośnicy jazdy na rowerze, w tym przede wszystkim dzieci w wieku od czterech do siedemnastu lat oraz ojcowie.

Wyścig odbędzie się 11 czerwca 2022 r. na trasie o długości ok. 8 km, która prowadzi ścieżkami Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Trasa uzgodniona została z Urzędem Dzielnicy Wawer i nadleśnictwem, uzyskano wszystkie wymagane zezwolenia. Zabezpieczy ją ponad czterdziestu wolontariuszy.

Po zakończeniu zmagani sportowych odbędzie się piknik z atrakcjami dla całych rodzin na terenie Szkoły Podstawowej i Liceum „Żagle” przy ul. Pożaryskiego 28 w Warszawie.

Głównym organizatorem wydarzenia jest Stowarzyszenie Wspierania Edukacji i Rodziny „Sternik”, które prowadzi placówki edukacyjne w Warszawie i okolicach. Honorowym patronatem wydarzenie objął burmistrz dzielnicy Wawer m.st. Warszawy. Więcej na www.ojcowienastart.pl/dg

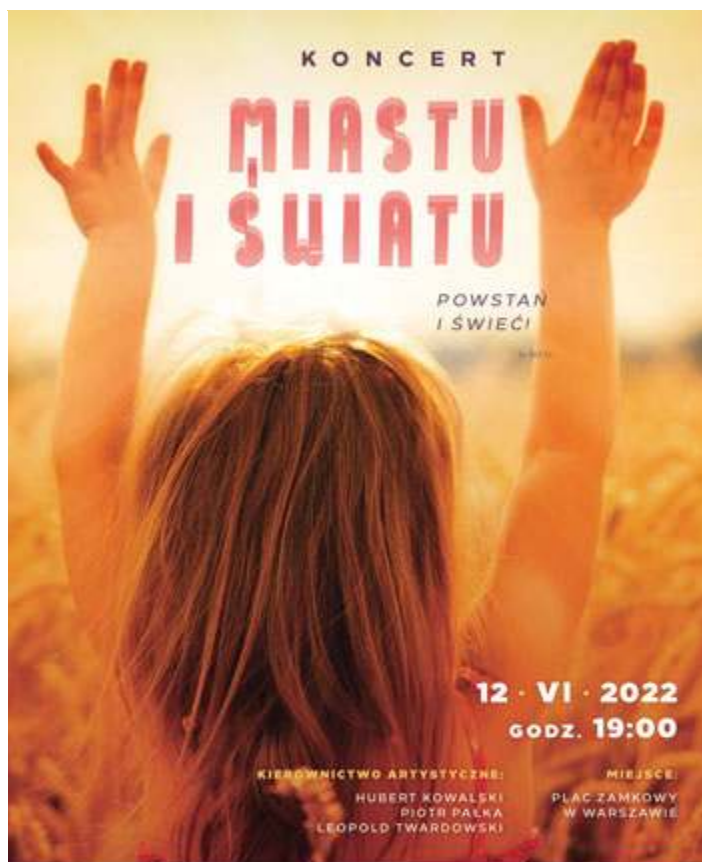
Koncert Miastu i Światu

W niedzielę 12 czerwca w godz. 19.00–21.30 na placu Zamkowym w Warszawie odbędzie się Koncert Miastu i Światu. Wydarzenie będzie nawiązywało do pięciokrotnej obecności św. Jana Pawła II w Warszawie oraz jego przesłania dotyczącego wolności, dialogu i solidarności. Modlitwą i śpiewem podziękujemy za wolność i pokojowe przemiany w Polsce i Europie. Będziemy także kontynuować papieskie wołanie o Ducha Świętego i dar pokoju, szczególnie dla siostr i braci na Ukrainie.

Koncert będzie miał formę otwartego spotkania z narracją przeplataną pieśniami we współczesnych aranżacjach, z ponad stuosobowym zespołem wykonawczym. Całość poprowadzą kompozytorzy: Hubert Kowalski, Leopold „Poldek” Twardowski oraz Piotr Pałka.

Koncert jest finałem VII edycji rekolekcji i warsztatów muzycznych pn. Muzyko-lekcje o Świecie, odbywających się w parafii św. Jakuba Apostoła na warszawskiej Ochocie.

Więcej informacji: miastuiswiatu.pl.

Spotkanie z małą matką

Mirosław Winiarczyk

Miło mi tym razem napisać o filmie, który zrobił na mnie mocne pozytywne wrażenie. Tym bardziej że skromny, kameralny utwór „Mała mama” zrealizowała francuska reżyserka Celina Sciamma, mająca opinię autorki specjalizującej się w modnym w ostatnich latach tzw. kinie feministycznym, co nie wzbudzało mojej sympatii.

Jednak w „Małej mamie” trudno doszukać się przesłania ostro feministycznego. Warto tylko zauważyć, że bohaterkami fil-

być jej matką w przeszłości. Mamy zatem na ekranie dwie nakładające się na siebie płaszczyzny czasowe. W tej przestrzeni porusza się cofająca się w czasie Nelly, spotykająca się z małą Marion i jej matką, a więc swoją babcią z przeszłości. Nie wiemy do końca, w jakim stopniu przygoda Nelly dzieje się w wyobraźni dojrzewającej, wrażliwej dziewczynki. Rozumiemy jednak, że na naszych oczach rozgrywa się próba przezwyciężenia traumy żałoby Nel-

mu są głównie kobiety, ale w tym przypadku nie musi to oznaczać przesadnego feminizmu. Ascetycznie i realistycznie zrealizowana opowieść o ośmiolatce przeżywającej w rodzinnym domu na prowincji żałobę po śmierci babci przypomina raczej głośne utwory François Truffauta czy Erica Rohmerra, mistrzów kina francuskiego, a nie jakieś ideowe manifesty.

Intrygujący pomysł autorki polega na prostym zabiegu formalnym i dramaturgicznym. Mała Nelly, porządkująca wraz z ojcem dom po babci, w wolnych chwilach spaceruje po pobliskim lesie. W zbudowanym niegdyś przez matkę leśnym domku spotyka podobną do siebie dziewczynkę, równolatkę, z którą szybko się zaprzyjaźnia. Od tego momentu na ekranie trwa gra wyobraźni i pełnej uczuć poetyckiej imaginacji, rodem z filmów o „powrocie do przeszłości”.

Kierowana dziewczęcą intuicją Nelly uświadamia sobie, że jej nowa przyjaciółka Marion (także imię jej matki), podobna do niej jak dwie krople wody, może

fot. Stowarzyszenie Nowe Horyzonty

być jej matką w przeszłości. Mamy zatem na ekranie dwie nakładające się na siebie płaszczyzny czasowe. W tej przestrzeni porusza się cofająca się w czasie Nelly, spotykająca się z małą Marion i jej matką, a więc swoją babcią z przeszłości. Nie wiemy do końca, w jakim stopniu przygoda Nelly dzieje się w wyobraźni dojrzewającej, wrażliwej dziewczynki. Rozumiemy jednak, że na naszych oczach rozgrywa się próba przezwyciężenia traumy żałoby Nel-

być jej matką w przeszłości. Mamy zatem na ekranie dwie nakładające się na siebie płaszczyzny czasowe. W tej przestrzeni porusza się cofająca się w czasie Nelly, spotykająca się z małą Marion i jej matką, a więc swoją babcią z przeszłości. Nie wiemy do końca, w jakim stopniu przygoda Nelly dzieje się w wyobraźni dojrzewającej, wrażliwej dziewczynki. Rozumiemy jednak, że na naszych oczach rozgrywa się próba przezwyciężenia traumy żałoby Nel-

być jej matką w przeszłości. Mamy zatem na ekranie dwie nakładające się na siebie płaszczyzny czasowe. W tej przestrzeni porusza się cofająca się w czasie Nelly, spotykająca się z małą Marion i jej matką, a więc swoją babcią z przeszłości. Nie wiemy do końca, w jakim stopniu przygoda Nelly dzieje się w wyobraźni dojrzewającej, wrażliwej dziewczynki. Rozumiemy jednak, że na naszych oczach rozgrywa się próba przezwyciężenia traumy żałoby Nel-

„Mała mama” („Petite maman”); scenariusz i reżyseria: Celine Sciamma; aktorzy: Josephine Sanz, Gabrielle Sanz, Nina Meurisse i inni; dystrybucja: Stowarzyszenie Nowe Horyzonty

Kunsztowna strzelba

fot. FB/MKIDN

Utracona na skutek II wojny światowej wyjątkowo kunsztowna strzelba myśliwska z przedwojennego Muzeum Ordynacji Kasińskich powraca do polskich zbiorów. Strzelbę odzyskało Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego na mocy porozumienia z The Cleveland Museum of Art.

Strzelba myśliwska hrabiego Wincentego Kasińskiego (1782–1858), według historycznych przekazów ofiarowana mu przez cesarza Napoleona Bonapartego, to bogato zdobiona broń myśliwska wykonana na początku XIX w. w warsztacie słynnego francuskiego rusznikarza Jeana Lepage’a.

Strzelbę odnalazł w 2020 r. w repozytorium amerykańskiego muzeum Mariusz Piłus, badacz współpracujący z Departamentem Restytucji Dóbr Kultury MKiDN. Została zakupiona do zbiorów muzeum w 1966 r. „Zgromadzona przez pracowników Departamentu Restytucji Dóbr Kultury MKiDN dokumentacja i bardzo dobra współpraca z The Cleveland Museum of Art umożliwiły odzyskanie tego wyjątkowego dla polskiej historii obiektu” – poinformowało MKiDN./dg

KONKURS

Informacja o odnalezieniu rzekomej ewangelii żony Jezusa, za którą wielu chce uznawać Marię Magdalenę, dała Pawłowi Lisickiemu asumpt do przyjrzenia się tej postaci. Obala on tak chętnie rozpowszechniany mit o tym, że była nie tylko partnerką erotyczną Chrystusa, ale także jego nauczycielką. W przeciwieństwie do swoich oponentów opiera się przy tym na źródłach i faktach, nie daje się zwieść sensacyjnym doniesieniom medialnym czy kabale. I zwraca uwagę, że wiara w podobne mity wynika z dechrystianizacji społeczeństwa, a w efekcie z niewiedzy, oraz z niechęci do „uciskającego i patriarchalnego” Kościoła. Jego alternatywą ma być „chrześcijaństwo magdaleńskie”, którego autor „Tajemnicy Marii Magdaleny” (Frona) demaskuje.

Wśród czytelników, którzy 6 czerwca zadzwonią pod nr (22) 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie: **Ile złych duchów wyrzucił z Marii Magdaleny Pan Jezus?**, rozlosujemy 3 egzemplarze książki. Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 22: Pan Jezus prosi o coś do jedzenia w Ewangelii św. Łukasza (24, 41-42). Zwycięzcom gratulujemy!

Mer Kijowa Witalij Kliczko
z szefem ŠFE Klaussem
Schwabem w Davos

foto: PAP/PA/Jan Ehrenzeller

Wielcy tego świata nie lubią uczestniczyć w przedsięwzięciach skazanych na porażkę. Potwierdziło się to podczas tegorocznego Światowego Forum Ekonomicznego w Davos.

Kazimierz Dadak

Davos is back! – takich nagłówków można było oczekiwać w czołowych mediach głównego nurtu, gdy po przerwie spowodowanej pandemią światowe elity ponownie zjechały do słynnego szwajcarskiego ośrodka narciarskiego, tyle że tym razem w maju, a nie jak zwykle w styczniu. Tymczasem, nie z powodu braku śniegu, liczba uczestników i ich „ciężar gatunkowy” istotnie odbiegły od poprzednich zjazdów. Davos jest odzwierciedleniem trendów panujących w świecie, a te w tej chwili nie sprzyjają „globalizacji” gospodarczej i politycznej.

Zmierzch Davos?

Od dawien dawna elity uważały, że demokracja to znakomity system, pod warunkiem że „masy” tańczą w takt muzyki granej przez bogatych i wykształconych w czołowych uniwersytetach świata. Ten stan rzeczy miał miejsce w wielu krajach i organizacje takie jak Światowe Forum Ekonomiczne (ŠFE) oraz konferencje przez nie organizowane stanowiły znakomitą okazję do zrodzenia się kosmopolitycznej globalnej elity i zacieśnienia współpracy na szczeblu ogólnosiwiatowym.

Niemniej aby takie przedsięwzięcia miały szanse powodzenia, konieczna jest jakaś wspólna ideologia. Pomysł bogacenia się w drodze wolnego handlu to zbyt mało, żeby przyciągnąć uwagę rzesz zwykłych ludzi. Z punktu widzenia całkowicie świeckich elit oparcie globalnej kontroli na jakiejś religii nie jest możliwe. Dlatego w ostatnich latach forsowano konieczność walki ze zmianami klimatu (ludzie są przyczyną tego zbliżającego się kataklizmu i zjednoczona pod wodzą elit ludzkość ma jej stawić czoła). Przy okazji miała się utrwalić dominacja gospodarcza państw najbardziej zaawansowanych technologicznie, bo tylko one

są w stanie szybko wypracować nowe technologie związane z odnawialnymi źródłami energii.

NACJONALIZM KONTRA GLOBALIZM

Ostatnie lata przyniosły istotne zmiany, które podważyły tę strategię. W USA do władzy doszedł Donald Trump, który za nic miał hiobowe wieści głoszone przez dotkniętą Aspergerem nastolatkę ze Szwecji. Co więcej, władzę objął dzięki hasłu „America First” (co w praktyce oznaczało interes Ameryki – bardziej przeciętnego Amerykanina niż elit – zawsze na pierwszym miejscu). A to, co dzieje się w najpotężniejszym kraju Zachodu, musi mieć wpływ na resztę świata. Zatem prądy nacjonalistyczne, a przeciwnie globalizacji zostały wzmocnione, co widać na przykładzie wyników wyborów prezydenckich we Francji.

Wybuch pandemii i brak skoordynowanej ogólnosiwiatowej reakcji na zagrożenie podważyły atrakcyjność globalizacji. Skoro każde państwo jest zdane na własne siły, to jaki pożytek może płynąć z ustanowienia jednego rządu światowego?

Davos jest odzwierciedleniem trendów politycznych panujących w świecie.

COVID-19 uświadomił zwykłym ludziom, że promowana przez elity idea wolnego handlu i spowodowana nią daleko idąca specjalizacja, czyli koncentracja produkcji w kilku krajach, stanowi wielkie niebezpieczeństwo w obliczu kłopotów. Nie tylko z powodu „egoizmu” poszczególnych rządów, ale na przykład z powodu barier logistycznych. Jeśli Chiny ogłaszają kwarantannę w swoich czołowych portach, to nawet jeśli towary są tam wytwarzane, to nie ma możliwości ich wywozu. Zatem koniecznością jest posiadanie własnych mocy produkcyjnych, a nie zdanie się na łaskę i niełaskę praw ekonomicznych, które na przykład dyktują konieczność zamknięcia fabryk we własnym kraju i przenoszenia ich za ocean.

Kłopoty w łańcuchach dostaw spowodowały nagle pojawienie się niedoborów wielu towarów i co za tym idzie wzrost ich cen. Ten wstrząs cenowy dotyka szczególnie biedniejszych i może doprowadzić do nieobliczalnych skutków. Szczególnie że z powodu rosyjskiej napaści na Ukrainę nasiliły się braki w podstawowych kategoriach – żywności i nośnikach energii.

PORAŻKA „WIELKIEGO RESETU”

W sytuacji gdy ludziom bieda zagląda w oczy, trudno jest od nich żądać kolejnych wyrzeczeń w imię walki z zagrożeniem, które może dotknąć kulę ziemską za kilkadziesiąt lat. A do tego sprowadzał się program gwałtownej przebudowy światowej gospodarki w ramach „Wielkiego Resetu” ogłoszonego przez szefa Światowego Forum Ekonomicznego, dr. Klausa Schwaba. Miał on zostać wprowadzony w życie w ubiegłym roku, ale niewiele z tego programu zostało osiągnięte i nie zanoszą się na dalsze postępy w tym zakresie.

Dojście do władzy Joe Bidena nie przyniosło przełomu w zakresie polityki klimatycznej w USA. Nowy Zielony Ład, wzorowany na jego europejskim odpowiedniku, przepadł w Kongresie mimo niezmordowanych wysiłków ze strony Demokratów. Dziś, w obliczu inflacji i wojny w Ukrainie, nie ma żadnych szans, żeby ten program odrzucić. Za pół roku odbędą się wybory w połowie kadencji prezydenckiej i wiele wskazuje na to, że Republikanie zdobędą większość w obu izbach Kongresu.

Już przebieg ubiegłorocznej konferencji COP26 w Glasgow wykazał, że poza najbardziej rozwiniętymi państwami idea gwałtownego odchodzenia od taniej energii uzyskiwanej z węgla i ropy naftowej nie znajduje większego oddźwięku. Zatem atrakcyjność dorocznej konferencji ŚFE dla międzynarodowych elit gwałtownie zmalała, bo wielcy tego świata nie lubią uczestniczyć w przedsięwzięciach skazanych na porażkę.

Z tego powodu, poza niektórymi europejskimi przywódcami (Olaf Scholz, Ursula von der Leyen, Pedro Sanchez), w Davos brak było ważnych osobistości ze świata polityki. Przywódcy Unii nie bardzo mają wybór, bo „zielony ład” stanowi oficjalny program tej organizacji. Szczególnie Niemcy zainwestowali cały swój kapitał polityczny w energetyczną transformację i do końca będą bronić tej idei. Natomiast inne regiony świata mogą pozwolić sobie na dystans wobec walki ze zmianami klimatu.

Najwyższą rangą przedstawiciel rządu USA, który pojawił się w Davos, to była minister gospodarki (handlu) Gina Raimondo. Nie przyjechał żaden ważniejszy polityk z Azji. Zjazd zdominowali przedstawiciele biznesu, aczkolwiek i w tym przypadku dużo mówi na przykład brak szefów amerykańskich banków Goldman Sachs i JP Morgan.

WOJNA W UKRAINIE

W tej sytuacji przebieg konferencji został całkowicie zdominowany przez napaść Rosji na Ukrainę. Pierwszoplanową rolę odegrali tu weterani spotkań w Davos, osoby, które na różnych płaszczyznach od dekad odgrywają wielką rolę w świecie – George Soros i Henry Kissinger.

Soros, do reszty pochłonięty swoją ideą stworzenia otwartego społeczeństwa, jest konsekwentnie wierny swym poglądom. Uważa Chiny i Rosję, jako kwintesencję zamkniętych społeczeństw, za ogromne zagrożenie dla swej idei. Co gorsze, to zagrożenie rośnie, ponieważ zwiększa się liczba państw, które w mniejszym czy większym stopniu staczają się w kierunku systemów, w których obywatel pełni funkcję podrzędną w stosunku do władzy.

Soros pesymistycznie zapatruje się na przyszłość ludzkości, widzi napaść Rosji jako możliwy początek III wojny światowej. Ponieważ te zmagania odciągają uwagę świata od takich wyzwań, jak na przykład zmiany klimatu, uważa, że ludzkość może nie przetrwać tej próby. Z tego powodu swe niezwykle długie przemówienie zakończył wezwaniem do dokonania wszelkich możliwych wysiłków celem pokonania Putina. Jak ten cel mógłby być osiągnięty, biorąc pod uwagę rosyjski arsenał nuklearny, tego nie wyjaśnił.

Kissinger jest przeciwnikiem ideologa Sorosa. Jak przystało na czołowego przedstawiciela szkoły realistów, zasugerował dokonanie przez Ukrainę ustępstw terytorialnych (powrót do stanu sprzed 24 lutego 2022 r.) i zakończenie wojny w drodze zawarcia pokoju. Bo dla „reali-

stów” esencją polityki jest sztuka osiągnięcia tego, co w danej chwili jest możliwe, a nie bujanie w obłokach.

Pomysł ten spotkał się z miazgającą krytyką obecnych w Davos ukraińskich polityków. Można mieć obawy, że tym sposobem przedstawiciele Kijowa wyświadczą sobie niedźwiedzią przysługę.

Mimo tego, że Kissinger właśnie skończył 99 lat, nie jest żadnym politycznym „emerytem”, telefon od niego podnoszą najwybitniejsi politycy świata. Jego słowa i osady nadal mają niemałą wagę. Można się z nimi nie godzić, ale to nie znaczy, że można je publicznie wyśmiewać, szczególnie jeśli czynią to osoby mające mleko pod nosem. Tego typu postępowanie tylko utrwała stereotyp „wschodniego Europejczyka”.

UKRAINA A WIELKA POLITYKA

Należy oddać chwałę bohaterom Ukrainie, którzy wbrew pierwotnym ocenom zdołali odeprzeć rosyjskie natarcie na Kijów, niemniej na długą metę o ich sukcesie zadecyduje pomoc Zachodu. Jak do tej pory płynie ona wartko, można zarzykować stwierdzenie, że wielcy tego świata tańczą w takt muzyki płynącej z Dniepru. Miejmy nadzieję, że sprawy nadal będą się tak układać, ale gwarancji tego stanu rzeczy nie ma.

Ukraińska ofensywa propagandowa, która przymusza zachodnich polityków do działania, jest skuteczna, ponieważ znajduje echo w światowych mediach. Oby jak najdłużej trwał ten stan rzeczy, ale do świadczenia uczy, że w którymś momencie ten trend się skończy. Pewne oznaki takiego rozwoju sytuacji są już widoczne. Nie tylko Węgry, ale i Włosi apelują o rozpoczęcie rozmów pokojowych. W USA także podnoszą się głosy, że Ameryka nie ma poważniejszych interesów narodowych nad Dnieprem, natomiast w jej najlepszym interesie jest niedopuszczenie do dalszego zacieśnienia współpracy pomiędzy Pekinem i Moskwą.

Miejmy nadzieję, że to, co dzieje się w Davos, pomimo mniejszej rangi tego wydarzenia, jest uważnie obserwowane nad Wisłą, bo polska polityka międzynarodowa winna być dobrze zsynchronizowana z amerykańską. W naszym interesie narodowym leży jak najdalsze odepchnięcie strefy wpływów Rosji na wschód, ale nie jest oczywiście, że długotrwała wojna sprzyja osiągnięciu tego celu.

Autor jest profesorem ekonomii, wykłada w Hollins University w stanie Wirginia w USA

Kościoła i oddanie ponowne Jej macierzyńskiemu Sercu całej Rodziny ludzkiej. Prymas Polski w imieniu 70 biskupów polskich w dniu 16 września 1964 roku, podczas trzeciej sesji soborowej, wygłosił przemówienie, uzasadniając konieczność ogłoszenia Maryi Matką Kościoła, szczególnie w tej chwili, w której dręczona i zagrożona ludzkość tak bardzo potrzebuje Matki. Powoływał się na doświadczenia naszego Narodu, dla którego Matka Chrystusowa, obecna w naszych dziejach, i zawsze przez nas wzywana, była ratunkiem, pomocą i zwycięstwem. Biskupi polscy zabiegali również bardzo o to, aby nauka o Matce Najświętszej została włączona do Konstytucji o Kościele, gdyż to podkreśla godność Maryi jako Matki Kościoła i Jej czynną obecność w misterium Chrystusa i Kościoła”.

RADOŚĆ NA SOBORZE

W rzeczywistości nauka o Maryi weszła do Konstytucji dogmatycznej o Kościele, a Ojciec Święty ogłosił Maryję Matką Kościoła 21 listopada 1964 r., na zakończenie III Sesji Soboru, wypowiadając w bazylice watykańskiej te słowa: „Ku chwale więc Najświętszej Maryi Panny oraz ku naszej radości, ogłaszamy Najświętszą Maryję Pannę Matką Kościoła, czyli całego ludu chrześcijańskiego, zarówno wiernych, jak i pasterzy, którzy wszyscy zwą Ją swą Matką najmiłą. Ustanawiamy również, aby odtąd cały lud chrześcijański oddawał Matce Boga pod tym właśnie najmiłszym Imieniem jeszcze większą cześć i do Niej zanosił swe prośby”.

Biskupi dodali w liście, że „Radość Ojców Soboru była nieopisana. Można ją porów-

Wchodzących na plac św. Piotra ze szczytu Pałacu Apostolskiego wita mozaika Matki Kościoła. To nie tylko ślad po papieżu Polaku, ale także przypomnienie roli polskich biskupów w akcentowaniu roli Matki Bożej wobec Kościoła.

ks. Waldemar Turek

Był początek maja 1971 r., kiedy na Jasnej Górze odbywała się, pod przewodnictwem kard. Stefana Wyszyńskiego, prymasa Polski, 125. Konferencja Episkopatu Pol-

ski. 4 maja owego roku został opublikowany list KEP ogłaszający święto Maryi Matki Kościoła, które ma być obchodzone w poniedziałek po uroczystości Zesłania Ducha Świętego.

Biskupi uzasadniali: „Dzień ten został wybrany dlatego, że Zesłanie Ducha Świętego było początkiem działalności Kościoła. Jak podają Dzieje Apostolskie, w momencie Zesłania Ducha Świętego, w Wieczerniku obecni byli wszyscy Apostołowie, którzy «trwali jednomyślnie na modlitwie razem z niewiastami, Maryją, Matką Jezusa, i braćmi Jego» (Dz 1, 14). (...) Od tej chwili Maryja, Wspomożycielka Wiernych i Matka Kościoła, towarzyszy Kościołowi. Słuszną jest więc rzeczą, aby każdego roku, zaraz po uroczystościach Zielonych Świątek, przypominać związek Kościoła z Matką Chrystusową”.

W następnej części listu zostało przypomniane wiernym, że „Biskupi polscy złożyli Ojcu świętemu, Pawłowi VI Memoriał, z gorącą prośbą o ogłoszenie Maryi Matką

nać tylko z radością, jaką wywołało na Soborze Efeskim w roku 431 ogłoszenie dogmatu o Boskim Macierzyństwie Maryi”.

Jeśli weźmiemy pod uwagę nauczanie Soboru Watykańskiego o Maryi we wspomnianej konstytucji „Lumen gentium”, zwróćmy uwagę przede wszystkim na podkreślony w niej związek Maryi z Chrystusem, a równocześnie z Jego Kościołem: „Błogosławiona Dziewica postępowała naprzód w pielgrzymce wiary i utrzymywała wiernie swoje zjednoczenie z Synem aż do krzyża, pod którym stanęła nie bez postanowienia Bożego (por. J 19, 25), najgłębiej współpracowała ze swym Jednorodzonym i z Jego ofiarą złączając się maczynym duchem, z miłością godząc się na ofiarowanie zrodzonej z Niej Zerwtwy; a wreszcie przez tegoż Jezusa Chrystusa, umierającego na krzyżu, została oddana jako matka uczniowi tymi słowami: «Niewiasto, oto Syn Twój» (J 19, 26-27)” („Lumen gentium”, 58).

Matka Kościoła

We wspomnianym liście episkopatu biskupi uświadamiają nam, że „Sobór Watykański II przypominał ludzkości, że Kościół to żyjący i działający Chrystus, z którym z woli Ojca od początku współdziałała Matka Boga-Człowieka, Maryja. W ramionach Tych Dwojga Jezusa i Maryi znajduje się Lud Boży: papież, biskupi, kapłani, zakony, cała Hierarchia i świeccy rodzice, młodzież, dziatwa. Maryja nie jest tylko postacią historyczną, która wypełniła już swoje zadanie. Ona żyje w Kościele, działa z Chrystusem w dziele Odkupienia Rodziny ludzkiej”.

ZABRAKŁO MARYI?

O Maryi Matce Kościoła przypomina pielgrzymom przebywającym na placu św. Piotra mozaika, umieszczona wysoko na jednej ze ścian Pałacu Apostolskiego. Dzisiaj trudno byłoby sobie wyobrazić ten fragment oficjalnej siedziby papieży i biur Sekretariatu Stanu bez pięknego wyobrażenia Maryi, podświetlonego w nocy i towarzyszącego wszystkim odwiedzającym to szczególne miejsce. Historia mozaiki nie jest jednak tak odległa i tak skomplikowana, jak dzieje pobliskich budynków. Mocno też wiąże się z pontyfikatem św. Jana Pawła II.

Podczas Wielkiego Tygodnia w 1980 r. papież Polak przyjmował na audiencji kilka tysięcy młodych ludzi, pochodzących z różnych środowisk uniwersyteckich na świecie, pragnących przeżyć Triduum Paschalne w stolicy chrześcijaństwa. Pod koniec audiencji jeden z młodych ludzi miał powiedzieć papieżowi, że widział wiele figur świętych umieszczonych na bazylice św. Piotra i na kolumnadzie Berniniego, ale nie dostrzegł żadnego wizerunku Maryi. Jan Paweł II miał odpowiedzieć, że w takim razie trzeba będzie plac „ukończyć” i wizerunek Najświętszej Maryi Panny umieścić.

Pierwszy projekt przestawiono Janowi Pawłowi II w styczniu 1981 r., ale przez kilka miesięcy nie podjęto żadnej decyzji. Sytuację zmienił zamach na papieża pamiętnego 13 maja 1981 r. Jan Paweł II od początku był przekonany, że przeżył dzięki wstawiennictwu Maryi, i chciał, aby jako wyraz jego osobistej wdzięczności na placu św. Piotra został umieszczony obraz Maryi Panny. Można więc – jak pisze ks. Arkadiusz Nocoń w swojej książce „Śladami Jana Pawła II po Watykanie” – mówić o dwóch

powodach pojawienia się wizerunku Maryi na placu św. Piotra: jego dotychczasowej nieobecności w tym miejscu i podziękowaniu za ocalenie Ojca Świętego.

WIEKOWY PIERWOWZÓR

Jednak znalezienie na placu św. Piotra odpowiedniego miejsca na nowy wizerunek nie było proste, bo wiele osób uważało, że przestrzeń ta jest architektonicznie ukończona i nie można pozwolić sobie na jakiegokolwiek zmiany. Ostatecznie zdecydowano się umieścić mozaikę, przyslaniając jedno z okien Pałacu Apostolskiego – miejsce to jest dobrze widoczne niemal z całego placu.

Zastanawiano się też nad tym, jaki to ma być wizerunek Maryi. W tym wypadku sam papież zdecydował, aby przedstawić Maryję

jako Matkę Kościoła, bo Ona towarzyszy wspólnocie chrześcijan od zarańca, zwłaszcza w trudnych chwilach. Jednak tytuł *Mater Ecclesiae*, czyli Matka Kościoła, był stosunkowo świeży – jak wyżej wspomniano – i niektórzy z otoczenia papieża

i spośród pracowników instytucji watykańskich woleli jakiś obraz z dawniejszych czasów.

Zwrócono w tym kontekście uwagę na pewien fresk przedstawiający Maryję Matkę Kościoła, znajdujący się w bazylice św. Piotra, w ołtarzu Matki Bożej *della Colonna* (dosłownie: z kolumny). Do dzisiaj można go podziwiać w kaplicy bazyliki, znajdującej się w głębi lewej nawy bocznej, blisko ołtarza

św. Leona Wielkiego. Nazwa fresku wzięła się stąd, że został on namalowany w XV w. na jednej z kolumn starej bazyliki, a później, po wybudowaniu nowej bazyliki, przeniesiony w obecne miejsce i ukoronowany w 1645 r.

Fresk ten bardzo spodobał się papieżowi Pawłowi VI, który zdecydował o jego odnowieniu i nadaniu mu tytułu *Mater Ecclesiae*, na pamiątkę wspomnianego już wydarzenia z 21 listopada 1964 r., czyli ogłoszenia Maryi Matką Kościoła, do czego – jak wspomniałem – znacznie przyczynili się biskupi polscy uczestniczący w obradach Soboru Watykańskiego II. Fresk znajdujący się w bazylice posłużył jako model dla planowanej mozaiki. Starano się jak najwierniej go odtworzyć, wzmocniono jedynie wyrazistość kolorów, aby obraz był lepiej widoczny z daleka.

WZROK NA MATKĘ

Mozaika, długa na ponad dwa i pół metra, przedstawia Matkę Bożą z Dzieciątkiem Jezus. Odnacza się bogatą kolorystyką z wyraźną dominacją niebieskiego, złotego i żółtego. Pod wizerunkiem umieszczono na brązowym tle herb papieża Polaka oraz jego zawołanie „Totus Tuus”, a poniżej mozaiki napis „Mater Ecclesiae”. Dzieło zostało wykonane przez prestiżową Watykańską Pracownię Mozaik (*Studio del Mosaico Vaticano*). Ciekawostką jest, że istniejąca do dzisiaj pracownia, znajdująca się między bazyliką św. Piotra i Domem św. Marty, dysponuje 27 tys. różnych odcieni kamyków, używanych do renowacji zabytkowych mozaik, znajdujących się w wielu kościołach rzymskich, jak też tworzenia nowych.

Papież Jan Paweł II poświęcił wizerunek przed modlitwą „Anioł Pański” 8 grudnia 1981 r. Podkreślił przy tej okazji, że mozaika ma pomóc wszystkim, którzy będą przychodzić na plac św. Piotra, „podnieść ku Maryi swój wzrok i z dziecięcym oddaniem skierować do Niej swoje pozdrowienie i swoją modlitwę”.

Spojrzenie na wizerunek, tak mocno związany ze świętymi papieżami Pawłem VI i – szczególnie – Janem Pawłem II, jest dobrym przypomnieniem dla wszystkich chrześcijan, aby zwracali się do Maryi, Matki Kościoła, prosząc o opiekę nad wszystkimi uczniami Jej Boskiego Syna i nad całym światem.

Autor jest filologiem klasycznym i patrologiem, doktorem habilitowanym, szefem sekcji łacińskiej Sekretariatu Stanu Stolicy Apostolskiej

foto: ks. Waldemar Turek

Alfabet charyzmatyka

Czy praktyka nałożenia rąk, chrzest w Duchu Świętym albo charyzmaty są ograniczone tylko do wąskiej grupy w Kościele?

ks. Przemysław Artemiuk

Oczekując na uroczystość Zesłania Ducha Świętego, proponuję teologiczną analizę wybranych terminów kojarzonych najczęściej z ruchem Odnowy Charyzmatycznej. W rzeczywistości mają one swoje źródło w pierwotnej tradycji Kościoła. Odnowa w Duchu Świętym i inne ruchy eklezjalne powróciły do tych praktyk.

Dlatego warto na nie spojrzeć w szerszej perspektywie.

CHARYZMATY

Obok cnót (wiary, nadziei, miłości), darów Ducha Świętego (mądrości, rozumu, rady, męstwa, umiejętności, pobożności, bojaźni) i Jego owoców (miłości, radości, pokoju, cierpliwości, uprzejmości, dobroci, wierności, łagodności, opanowania) udziałem wierzących są także charyzmaty. Cnoty, dary i owoce dotyczą życia duchowego oraz osobistej relacji człowieka z Bogiem. Zakorzeniają się w człowieku od chwili chrztu, który nadaje wierzącym, wyciskając na nich głęboką pieczęć. Bóg poprzez ten sakrament włącza nasze życie w swoje życie i rozwija w nas organizm cnót i darów duchowych, byśmy żyli życiem Boga, to znaczy kochali.

Charyzmaty z kolei, poświadczone w Biblii, sytuują się na innej płaszczyźnie. Zgodnie z Pawłową wykładnią (por. 1 Kor 12 nn; 28 nn; Rz 12, 6 nn; Ef 4, 11) rozumiemy przez nie darmowe dary Ducha Świętego, udzielone dla zbudowania wspólnoty chrześcijańskiej, czyli inaczej mówiąc Kościoła. Definiując te dary, należy dodać, że są one udzielane dobrowolnie przez Ducha Świętego, według potrzeb Kościoła, w każdym

czasie, w każdym miejscu, każdej wspólnocie i każdemu członkowi Kościoła. Jest rzeczą normalną, że każdy chrześcijanin otrzymuje charyzmaty, najczęściej ukryte.

Zdarza się, że samo słowo „charyzmatyczny” występuje w języku świeckim jako określenie osoby szczególnie uzdolnionej w jakiejś dziedzinie, np. charyzmatyczny pianista. W tym przypadku chodzi raczej o naturalne dary, które człowiek doskonalili i rozwija dzięki systematycznej pracy oraz posiadanym talentom. Z charyzmatami jest inaczej. To Duch Święty angażuje w nie swoją moc dla służby Bogu, Kościołowi i światu, jako wsparcie, które ukierunkowuje, towarzyszy albo przekracza zwykłe zasoby naturalne. Słowo to posiada ten sam rdzeń, co łaska (*charis*) i miłość (*caritas*). Nie znaczy to jednak, że wszystkie charyzmaty są nadzwyczajne i spektakularne, jak dar języków lub uzdrawiania. Św. Paweł, charakteryzując charyzmaty, stwierdza, że chodzi w nich o dary związane z funkcjami, a nie o błyskotliwe czy cudowne dokonanie.

Myśląc o liczbie charyzmatów, należy podkreślić, że jest ich tyle, ile funkcji w Kościele. Każdy potrzebuje Ducha Świętego dla dobrego wypełnienia swojego zadania w pokoju, harmonii, dyskrekcji, skutecznie i z miłością. Charyzmat nie jest własnością

człowieka, ale udziela go Duch dla potrzeb Kościoła. Nikt zatem nie posiada go na zawsze. Charyzmat nie może stać się również etykietą władzy. Dary takie można dobrze praktykować tylko w pokorze.

CHRZEST W DUCHU ŚWIĘTYM

Nazywany także nowym wylaniem, napełnieniem, odnowieniem, odrodzeniem w Duchu Świętym; nie jest ani powtórny chrztem, ani też sakramentem bierzmowania. Nie wymaga on zresztą żadnego rytuału, nie robi konkurencji jednemu chrztowi liturgicznemu, udzielanemu w wodzie „W imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego”, w którym Bóg w sposób fundamentalny i niezawodny bierze w posiadanie osobę ochrzczoneą, otaczając ją nieodwołalną miłością. Czym w takim razie jest? Praktykowane w Odnowie Charyzmatycznej nałożenie rąk jest tylko użytecznym katalizatorem, bynajmniej nie wymagającym w sposób systematyczny, dla ożywienia tej łaski, upraszanej przede wszystkim w modlitwie i przez modlitwę, wobec nieukończenia przychylniej szczodrości Boga.

Doświadczenie odrodzenia w Duchu Świętym może zresztą przybierać rozmaite formy. Czasami jest to nagły i żarliwy wstrząs. U innych stopniowa i dogłębna przemiana życia. Niektórzy przeżywają to bardzo emocjonalnie, inni zaś łaski nawrócenia doświadczają w ciszy i samotności. Chrzest w Duchu Świętym to świadome i czynne utożsamienie się z Chrystusem przez Ducha, które owocuje nowym porwyw duchowym, jednością wiary i życia, intensywną modlitwą oraz otwarciem się na dary charyzmatyczne.

MÓWIENIE JĘZYKAMI

Określane bywa także jako „głosolalia”. To jeden z darów Ducha Świętego spotykany dzisiaj w ruchach charyzmatycznych. Wspominają o nim Dzieje Apostolskie, a także Pawłowy Pierwszy List do Koryntian. O. Yves Congar, charakteryzując ten charyzmat, zauważa, że „z jednej strony «język» ten nie jest środkiem porozumiewania się, z drugiej zaś doświadczeniu tego daru towarzyszy – zgodnie ze świadectwami Kościoła czasów apostołskich – radość i poczucie pełni, będące znakiem przyścia i łaski Ducha Świętego, oraz umocnienie w całkowitym oddaniu się Jezusowi”.

Dar języków towarzyszy spontanicznej, wspólnotowej modlitwie podczas spotkań. Głosolalia może ujawniać się także w osobistym uwielbieniu, stając się wyjątkową formą modlitwy spontanicznej. Dar ten pozwala wierzącym przekroczyć pewien próg

w modlitwie, uwolnić się nie tylko od rozróżnień, ale i od pułapek rutyny czy nieświadomego bronięcia się przed Bogiem. Zakorzenia on w człowieku modlitwę, psychologicznie łącząc chrześcijanina z tym „źródłem wody żywej”, o którym mówił Chrystus (por. J 4, 14; 7, 37-39).

Mówienie językami jest działaniem Ducha Świętego w wierzących, którzy, nie odnajdując słów, w ten sposób odpowiadają na hojność Boga.

NAŁOŻENIE RĄK

Jest to gest, który stał się rytuałem pierwszych chrześcijan. Był praktykowany przez Jezusa, a potem posługiwali się nim Jego uczniowie. Dzieje Apostolskie często go przywołują, zawsze łącząc z modlitwą do Ducha Świętego. Ten charakterystyczny gest występuje w trzech różnych kontekstach: spotykamy go przy poświęcaniu na urzędy, posłaniu na mi-

sję i przy uzdrawianiu. W Dziejach Apostolskich nałożenie rąk towarzyszy ustanowieniu siedmiu diakonów: „Przedstawili ich [czyli kandydatów na urząd] Apostołom, którzy modląc się, włożyli na nich ręce” (Dz 6, 6). Pojawia się także, w tym samym kontekście, w Pierwszym i Drugim Liście do Tymoteusza: „Nie zaniedbuj w sobie charyzmatu, który został ci dany za sprawą proroctwa i przez włożenie rąk kolegium przezbiterów” (1 Tm 4, 14). Nałożenie rąk towarzyszy posłaniu na misję: „Wtedy po poście i modlitwie oraz po włożeniu na nich rąk, wyprawili ich” (Dz 13, 3). W kontekście uzdrawiania spotkamy je dwukrotnie w dziewiątym i raz w dwudziestym ósmym rozdziale tejże księgi, np. we fragmencie: „I ujrzał w widzeniu, jak człowiek imieniem Ananiasz wszedł i położył na nim ręce, aby przejrzał” (Dz 9, 12); „Wtedy Ananiasz poszedł. Wszedł do domu, położył na nim ręce i powiedział: «[...] został napełniony Duchem Świętym»” (Dz 9, 17).

Gest nałożenia rąk, niejako zapowiadający sakrament bierzmowania, towarzyszy także modlitwie nad nowo ochrzczoneymi. Uczniowie Jezusa nakładają na nich ręce, aby mogli oni otrzymać dary Ducha Świętego: „Kiedy Apostołowie w Jerozolimie dowiedzieli się, że Samaria przyjęła słowo Boże, wysłali do niej Piotra i Jana, którzy przyszli i modlili się za nich, aby mogli otrzymać Ducha Świętego. Bo na żadnego z nich jeszcze nie zstąpił. Byli jedy-

nie ochrzczeni w imię Pana Jezusa. Wtedy więc wkładali [Apostołowie] na nich ręce, a oni otrzymywali Ducha Świętego” (Dz 8, 14-17).

SPOCZYNEK W DUCHU

Dla wielu katolików praktyka ta pozostaje kontrowersyjna. Chodzi tutaj o zjawisko bezwiednego upadku, zazwyczaj do tyłu, dość często w związku z jakąś religijną posługą uzdrawiania lub modlitwy. Obecność spoczynków w Duchu w czasie spotkań charyzmatycznych skłoniła kard. Léona-Josepha Suenensa, odpowiedzialnego za Katolicką Odnowę w Duchu Świętym u jej początków, do zbadania tego zjawiska.

Interpretacja nie jest jednak jednoznaczna, także dzisiaj stanowi przedmiot ożywionej dyskusji. Po pierwsze, dlatego że nie znajdujemy jednoznacznych świadectw biblijnych potwierdzających takie spoczynki. Teksty Pisma Świętego mówią o powaleniu wobec majestatu Boga lub o śnie. Nie wiemy, czy w tekstach tych chodzi o świadomy akt adoracji, czy może o gest poddania się mocy Boga. Nie ma tam mowy o tym, że ktoś otrzymuje od drugiego lub modlącej się grupy nałożenie rąk i po tym upada do tyłu. Po drugie, u mistyków również nie znajdziemy potwierdzenia zjawiska upadków.

Wobec krytycznych opinii teologów należy zapytać, z czym w przypadku spoczynków tak naprawdę mamy do czynienia:

Doświadczenie odrodzenia w Duchu Świętym może przybierać rozmaite formy – wstrząsu lub stopniowej i dogłębnej przemiany życia.

ze zjawiskiem naturalnym czy też szczególnym działaniem łaski Boga. Kard. Suenens uważa, że Duch Święty „objawia się raczej poprzez delikatne duchowe dotknięcia”, ale nie możemy odmawiać Mu nieprzewidywalności.

Ks. René Laurentin, analizując zjawisko spo-

czynku, zauważył, że wraz z gestem nałożenia rąk uczestnicy łagodnie osuwali się na ziemię, nie czyniąc sobie krzywdy. Doznawali przy tym „dobrodrojeństwa odprężenia czy odpoczynku całej swojej istoty, na potrójnym poziomie: fizycznym, psychicznym i duchowym”. Ten francuski teolog podkreśla, że „odpoczynek w Duchu” może stać się „załącznikiem autentycznego odrodzenia ludzkiego i boskiego, związanego ze zjawiskiem wyzwolenia psychosomatycznego”.

Dział się tak może pod warunkiem, że nie jest wymuszony czy spowodowany przez nadmiar emocji.

Autor jest kapłanem diecezji łomżyńskiej, doktorem habilitowanym teologii, profesorem UKSW

ODZYSKANE ŻYCIE

W 2009 r. wydano w języku polskim książkę Cathleen Lewis pt. „Rex”. Opowiada ona autentyczną historię chłopca o imieniu Rex, opisaną przez jego mamę. Rex urodził się niewidomy. Po jakimś czasie zauważono u Rexa zachowania autystyczne. Później okazało się również, że chłopiec nie potrafi chodzić i nie jest w stanie nauczyć się czytać alfabetem Braille’a.

Pomimo modlitw jego mamy choroby nie mijały, a nawet wydawało się, że jest coraz gorzej. Diagnozowano u Rexa kolejne problemy. Jego mama zaczęła modlić się do Boga w ten sposób: „Jeśli nie chcesz uzdrowić mojego dziecka, to proszę, pozwól nam odkryć, jakie jest jego powołanie. Co chłopiec niewidomy, autystyczny, który prawie nie potrafi chodzić, może robić w życiu? Przecież każdy ma jakieś powołanie. Ty każdego do czegoś powołujesz. Nie ma ludzi niepotrzebnych. Ty, Boże, dla każdego masz jakieś zadanie. Jakie jest powołanie Rexa?”.

Pewnego dnia, gdy kobieta, jadąc razem z synem samochodem, słuchała muzyki klasycznej, zauważyła, że Rex nagle się uspokoił. Okazało się, że staje się spokojniejszy, gdy słyszy taki rodzaj muzyki. Cathleen więc na urodziny kupiła chłopcu małe organy. Okazało się, że Rex, słysząc muzykę, potrafi się uczyć. Nauczył się chodzić, jeździć na nartach, chociaż był niewidomy. Nauczył się czytać alfabetem Braille’a. A nieco później okazało się, że dziecko ma wyjątkowy talent, który posiada kilkadziesiąt osób na świecie. Po usłyszeniu utworu w radiu Rex potrafił zagrać go na organach, i to w dowolnej tonacji.

Bogactwo świata tego dziecka zostało uwolnione. A to był dopiero początek wielu cudów, które miały się ujawnić. Rex zyskał miano muzycznego sawanta [zespół sawanta to rzadko spotykany stan, gdy osoba z zaburzeniami rozwoju jest wybitnie uzdolniona (geniusz), co jest zazwyczaj połączone z doskonałą pamięcią], a także chłopca wyjątkowo obdarowanego przez Opatrzność.

Kim jest Duch Święty w relacji do nas? Jesteśmy jak chłopiec z powyższej historii. Jesteśmy dziećmi Boga, obdarzeni bogactwem Jego darów. Jednak rana grzechu pierworodnego i rany po naszych osobistych grzechach sprawiają, że tracimy światło, zamykamy się w swoim świecie, jak w klatce, gubimy relacje z innymi, tracimy umiejętność kontaktu z Tym, który jest naszym początkiem, który kocha nas miłością nieodwołalną.

Owoce śmierci i zmartwychwstania Jezusa jest On – Duch Święty, dzięki któremu (jak dzięki muzyce w historii Rexa) ujawnia się bogactwo naszego wnętrza, ujawnia się obecność samego Boga w nas. Dzięki Niemu odkrywamy nasze jedyne w swoim rodzaju powołanie, swoją drogę do nieba. Dzięki Jego działaniu w nas i przez nas nawzajem się ubogacamy. Dzięki Duchowi Świętemu żadne życie nie jest przypadkowe.

ks. Mariusz Zieliński

Wikariusz parafii Nawrócenia św. Pawła Apostoła w Warszawie

UROCZYSTOŚĆ ZESŁANIA DUCHA ŚWIĘTEGO

5 czerwca 2022

Czytanie z Dziejów Apostolskich 2, 1-11

Kiedy nadszedł dzień Pięćdziesiątnicy, znajdowali się wszyscy razem na tym samym miejscu. Nagle dał się słyszeć z nieba szum, jakby uderzenie gwałtownego wichru, i nappełnił cały dom, w którym przebywali. Ukazały się im też jakby języki ognia, które się rozdzielały, i na każdym z nich spoczął jeden. I wszyscy zostali napęlnieni Duchem Świętym, i zaczęli mówić obcymi językami, tak jak im Duch pozwalał mówić.

Przebywali wtedy w Jeruzalem pobożni Żydzi ze wszystkich narodów pod słońcem. Kiedy więc powstał ów szum, zbiegli się tłumnie i zdumiali, bo każdy słyszał, jak tamci przemawiali w jego własnym języku. Pełni zdumienia i podziwu mówili: „Czyż ci wszyscy, którzy przemawiają, nie są Galilejczykami? Jakżeż więc każdy z nas słyszy swój własny język ojczysty? – Partowie i Medowie, i Elamici, i mieszkańcy Mezopotamii, Judei oraz Kapadocji, Pontu i Azji, Frygii oraz Pamfilii, Egiptu i tych części Libii, które leżą blisko Cyreny, i przybysze z Rzymu, Żydzi oraz prozelici, Kreteńcy i Arabowie – słyszymy ich głoszących w naszych językach wielkie dzieła Boże”.

Psalm responsoryjny 104, 1. 24. 29-31. 34

Refren: Niech zstąpi Duch Twój i odnowi ziemię.

Błogosław, duszo moja, Pana,
Boże mój, Panie, Ty jesteś bardzo wielki!
Jak liczne są dzieła Twoje, Panie,
ziemia jest pełna Twoich stworzeń.

Kiedy odbierasz im oddech, marnieją
i w proch się obracają.
Stwarzasz je, napęlniając swym Duchem,
i odnawiasz oblicze ziemi.

Niech chwała Pana trwa na wieki,
niech Pan się raduje z dzieł swoich.
Niech miła Mu będzie pieśń moja,
będę radował się w Panu.

Czytanie z Listu Świętego Pawła Apostoła do Rzymian 8, 8-17

Bracia: Ci, którzy według ciała żyją, Bogu podobać się nie mogą. Wy jednak nie żyjecie według ciała, lecz według Ducha, jeśli tylko Duch Boży w was mieszka.

Jeżeli zaś ktoś nie ma Ducha Chrystusowego, ten do Niego nie należy. Skoro zaś Chrystus w was mieszka, ciało wprowadzie podległa śmierci ze względu na skutki grzechu, duch jednak ma życie na skutek usprawiedliwienia. A jeżeli mieszka w was Duch Tęgo, który Jezusa wskrzesił z martwych, to Ten, co wskrzesił Chrystusa Jezusa z martwych, przywróci do życia wasze śmiertelne ciała mocą mieszkającego w was swego Ducha.

Jesteśmy więc, bracia, dłużnikami, ale nie ciała, byśmy żyć mieli według ciała. Bo jeżeli będziecie żyli według ciała, czeka was śmierć. Jeżeli zaś przy pomocy Ducha zadawać będziecie śmierć popędowi ciała – będziecie żyli. Albowiem wszyscy ci, których prowadzi Duch Boży, są synami Bożymi. Nie otrzymaliście przecież ducha niewoli, by się znowu pogrążyć w bojaźni, ale otrzymaliście Ducha przybrania za synów, w którym możemy wołać: „Abba, Ojcze!”.

Sam Duch wspiera swym świadectwem naszego ducha, że jesteśmy dziećmi Bożymi. Jeżeli zaś jesteśmy dziećmi, to i dziedzicami: dziedzicami Boga, a współdziedzicami Chrystusa; skoro wspólnie z Nim cierpimy, to po to, by wspólnie mieć udział w chwale.

Sekwencja do Ducha Świętego

Przybądź, Duchu Święty,
Ześlij z nieba wzięty
Światła Twego strumień.

Przyjdź, Ojciec ubogich,
Przyjdź, Dawco łask drogich,
Przyjdź, Światłości sumień.

O, najmiłszy z gości,
Słodka serc radości,
Słodkie orzeźwienie.

W pracy Tyś ochłoda,
W skwarze żywą wodą,
W płaczu utulenie.

Światłości najświętsza,
Serc wierzących wnętrza
Podдай Twej potędze.

Aklamacja przed Ewangelią:

Przyjdź, Duchu Święty,
napelnij serca swoich wiernych
i zapal w nich ogień swojej miłości.

Słowa Ewangelii według Świętego Jana 14, 15-16. 23b-26

Jezus powiedział do swoich uczniów:

„Jeżeli Mnie miłujecie, będziecie zachowywać moje przykazania. Ja zaś będę prosił Ojca, a innego Parakleta da wam, aby z wami był na zawsze.

Jeśli Mnie kto miłuje, będzie zachowywał moją naukę, a Ojciec mój umiłuje go i przyjdziemy do niego, i mieszkanie u niego uczynimy. Kto nie miłuje Mnie, ten nie zachowuje słów moich. A nauka, którą słyszycie, nie jest moja, ale Tego, który Mnie posłał, Ojca.

To wam powiedziałem, przebywając wśród was. A Paraklet, Duch Święty, którego Ojciec pošle w moim imieniu, On was wszystkielego nauczy i przypomni wam wszystko, co Ja wam powiedziałem”.

KALENDAR IUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 6 czerwca

Święto Najświętszej Maryi Panny, Matki Kościoła

Czytania mszalne: Dz 3, 9-15. 20 albo Dz 1, 12-14; Ps 87, 1b-3. 5-7; J 19, 25-34

Wtorek, 7 czerwca

Dzień powszedni albo wspomnienie błogosławionych męczenników Zbigniewa Strzałkowskiego i Michała Tomaszka, prezbiterów

Czytania mszalne: 1 Krl 17, 7-16; Ps 4, 2-5. 7-8; Mt 5, 13-16

Środa, 8 czerwca

Wspomnienie św. Jadwigi, królowej

Czytania mszalne: 1 Krl 18, 20-39; Ps 16, 1b-2a. 4-5. 8. 11; Mt 5, 17-19

Czwartek, 9 czerwca

Święto Jezusa Chrystusa, Najwyższego i Wiecznego Kapłana

Czytania mszalne: Iz 6, 1-4. 8 albo Hbr 2, 10-18; Ps 23, 2-3. 5-6; J 17, 1-2. 9. 14-26

Piątek, 10 czerwca

Dzień powszedni albo wspomnienie bł. Bogumiła, biskupa

Czytania mszalne: 1 Krl 19, 9a. 11-16; Ps 27, 7-9c. 13-14; Mt 5, 27-32

Sobota, 11 czerwca

Wspomnienie św. Barnaby, apostoła

Czytania mszalne: Dz 11, 21b-26; 13, 1-3; Ps 98, 1b-6; Mt 10, 7-13

Bez Twojego tchnienia
Cóż jest wśród stworzenia?
Tylko cierń i nędze.

Obmyj, co nieświęte,
Oschłym wlej zachętę,
Ulecz serca ranę.

Nagnij, co jest harde,
Rozgrzej serca twarde,
Prowadź zabłąkane.

Daj Twoim wierzącym,
W Tobie ufającym,
Siedmiorakie dary.

Daj zasługę męstwa,
Daj wieniec zwycięstwa,
Daj szczęście bez miary.

foto: PAP/EPAVatican Media Handout

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

NAUCZMY SIĘ MODLITWY WSTAWIENNICZEJ

Ewangelia pragnie nam powiedzieć, że Jezus jest arcykapłanem naszego życia. Wstępuje do Ojca, aby wstawiać się za nami, aby przedstawić Mu nasze człowieczeństwo. W ten sposób przed oczami Ojca są i zawsze będą, wraz z człowieczeństwem Jezusa, nasze życia, nasze nadzieje, nasze rany. Tak więc Chrystus, dokonując „wyjścia” do nieba, „toruje” nam drogę, idzie, aby przygotować dla nas miejsce i od tej pory wstawia się za nami, aby Ojciec zawsze nam towarzyszył i nas błogosławił.

Bracia i siostry, pomyślmy dziś o darze Ducha, który otrzymaliśmy od Jezusa, aby być świadkami Ewangelii. Zastanówmy się, czy naprawdę nimi jesteśmy, a także czy potrafimy kochać innych, pozostawiając im wolność i czyniąc dla nich miejsce. A potem: czy umiemy wstawiać się za innymi, to znaczy czy umiemy modlić się za nich i błogosławić ich życie? Czy też służymy innym dla własnych korzyści? Nauczmy się tego: modlitwy wstawienniczej, wstawiania się za nadziejami i cierpieniami świata, za pokojem. I błogosławmy naszymi oczami i słowami tych, których spotykamy każdego dnia!

Z rozważania przed modlitwą „Regina Caeli” 29 maja

BOGATSI W MĄDROŚĆ

W dzisiejszej katechezie na temat starości podejmujemy refleksję w świetle Księgi Koheleta. Powtarzające się słowa „wszystko jest marnością” mogą wprawiać w zakłopotanie, jakby podawały w wątpliwość sens istnienia. W rzeczywistości mamy tu do czynienia z ironicznym przedstawieniem wiedzy o życiu, oderwanej od umiłowania sprawiedliwości, której gwarantem jest Boży sąd. Dla współczesnej kultury, która chciałaby praktycznie wszystko powierzyć ścisłej wiedzy, cyniczny racjonalizm ma bardzo poważne następstwa. Wiedza, która zwalnia z moralności, wydaje się źródłem wolności, jednak szybko zamienia się w paraliż duszy. Kohelet, z właściwą sobie ironią, demaskuje tę zgubną pokusę wszechmocy wiedzy, która powoduje bezsilność woli. Starożytni mnisi dobrze rozpoznali tę chorobę duszy, która odkrywa próżność wiedzy bez wiary i bez moralności, iluzję prawdy bez sprawiedliwości. Nazwali ją „acedią”. Starość może nauczyć się od ironicznej mądrości Koheleta sztuki wydobywania na światło dzienne uludy prawdy umysłu pozbawionego umiłowania sprawiedliwości. Ludzie starsi, bogaci w mądrość, mogą chronić młodych przed pokusą pozbawionej mądrości życiowej wiedzy o świecie i prowadzić ich na nowo do obietnicy Jezusa: „Błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości, albowiem oni będą nasyćeni”.

Streszczenie katechezy podczas audiencji ogólnej 25 maja

DO POLAKÓW

Wczoraj obchodziliśmy wspomnienie Najświętszej Maryi Panny Wspomożycielki Wiernych. W naszych modlitwach zawierzamy Jej szczególnie sprawę pokoju na Ukrainie i na całym świecie. Niech Matka Boża uczy nas solidarności z ludźmi doświadczonymi tragedią wojny i wyjedna pojednanie narodów. Wszystkim wam z serca błogosławię.

Podczas audiencji 25 maja

W 1945 r. na „wyzwalanym” Śląsku Sowieci dokonywali mordów i gwałtów na kobietach. Dziesięć siostr elżbietanek, męczennic z tego okresu zostanie wkrótce beatyfikowanych.

Rok 1945 był najokrutniejszym rokiem w historii Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety. Po zajęciu Śląska przez czerwonoarmistów siostry doświadczyły gehenny. – Motywy prześladowań były różne. Najczęściej były to akty wojennego odwetu oraz nienawiści odnoszące się także do Boga i wiary – opowiada s. Miriam Zając CSSE, postulatrix procesu beatyfikacyjnego. Zakonnice w większości były miejscowymi Ślązaczkami. Opiekowały się chorymi, którzy przebywali w domach zakonnych sióstr. Odwiedzały leżących chorych w mieszkaniach i przygotowywały posiłki dla potrzebujących.

WROTA PIEKŁA

Ludność cywilna na terenach zajmowanych przez żołnierzy radzieckich doświadczała bestialstwa. Czerwonoarmiści dokonywali wielokrotnie zbiorowych gwałtów na kobietach, poczynając od nieletnich dziewczynek aż po staruszki.

Niewiele elżbietanek zdecydowało się na opuszczenie klasztorów, większość postanowiła zostać z chorymi, starszymi i rannymi. – Tragiczny los spotkał około stu sióstr z naszego zgromadzenia. Większość została zabita, gdy broniły czystości własnej lub innych, pozostałe zmarły na skutek doznanych obrażeń, kilka zaginęło bez wieści lub zostało uprowadzonych – opisuje s. Zając. Zakonnice ginęły straszną śmiercią – rozstrzeliwano je lub podpalano, kiedy broniły się przed agresją Sowieców.

O. prof. Zdzisław Kijas OFMConv, relator w procesie beatyfikacyjnym sióstr elżbietanek, wyjaśnia, że nie każda

śmierć niewinnie zamordowanej ofiary jest męczeństwem w sensie religijnym. Trzeba jednak podkreślić, że tych dziesięć sióstr, które będą beatyfikowane, jest reprezentantkami całej rzeszy kobiet męczennic. – Wybrano konkretnie te siostry ze względu na to, że na temat ich życia i śmierci zachowało się

elżbietańskich męczennic. Jest najmłodsza spośród zamordowanych kandydatek na ołtarze, zginęła w wieku zaledwie 29 lat na terenie obecnej Republiki Czeskiej. 22 marca 1945 r., w przeddzień zajęcia Nysy przez Armię Czerwoną, przełożona nyskiego Domu św. Elżbiety podjęła decyzję o ewakuacji

chalis napadnięta została przez jednego z czerwonoarmistów 11 maja, po oficjalnym zakończeniu II wojny światowej. Broniąc się przed gwałtem, uciekła do pomieszczenia, gdzie ukrywali się inni ludzie. Żołnierz zagroził jej śmiercią, wtedy uklękła i trzymając krzyżyk od różańca, oświadczyła: „noszę

Żołnierki Chrystusa Patrik Lubryczyński

Męczenniczki elżbietańskie

najwięcej materiałów dowodowych. Dzięki temu można było wykazać, że faktycznie poniosły śmierć męczeńską. Były gotowe oddać swoje życie, a ich oprawcy motywowani byli nienawiścią do wiary – wyjaśnia relator.

BIAŁA RÓŻA

S. Maria Paschalis Jahn symbolicznie przewodniczy grupie

młodszych sióstr. S. Paschalis wraz z drugą siostrą, M. Fides, trafiły do miejscowości Sobotín na terenie Czech. Przebywała tam liczna grupa uchodźców, w tym inne elżbietanki. Siostry zajęły się pomocą w pielęgnacji chorych i starszych.

Wojska radzieckie wkroczyły do Sobotína 7 maja 1945 r. – w ostatnim dniu wojny – a s. Pas-

świętą suknię i nigdzie z tobą nie pójde. Chrystus jest moim Oblubieńcem”. Wszystkich obecnych poprosiła o wybaczenie, a Jezusa o siłę przy umieraniu. Została zabita strzałem prosto w serce. Mieszkańcy Sobotína nazwali ją „Białą Różą z Czech”, lokalny kult siostry szybko się rozszerzał.

DROGA KU BEATYFIKACJI

Po wojnie, w latach 50., elżbietanki zbierały świadectwa i dokumenty potrzebne do beatyfikacji męczennic. Jednak czas komunizmu był temu niesprzyjający ze względu na sprawców zbrodni. Natomiast po upadku żelaznej kurtyny zgromadzenie było zaangażowane w beatyfikację swojej założycielki, bł. Marii Luizy Merkert, która w 2007 r. została wyniesiona na ołtarze.

Dopiero w 2009 r. Zarząd Generalny Sióstr Elżbietanek podjął decyzję o wszczęciu postępowania beatyfikacyjnego s. M. Paschalis Jahn i dziewięciu innych sióstr: s. M. Melusji Rybka, s. M. Felicitas Ellmerer, s. M. Acutiny Goldberg, s. M. Sapientti Heymann, s. M. Adelheidis Töpfer, s. M. Adeli Schramm, s. M. Sabiny Thienel, s. M. Rosarii Schilling, s. M. Edelburgis Kubitzki.

Proces beatyfikacyjny rozpoczął się 25 listopada 2011 r. w archidiecezji wrocławskiej. Na początku na poziomie diecezjalnym zbierano wszystkie możliwe informacje na temat życia i śmierci sióstr. – Większość naocznych świadków wydarzeń, które dokonały się od stycznia do maja 1945 r., nie

fot. www.elzbiatanki.com

Grób siostr męczennic
na cmentarzu w Nysie

żyła albo była w podeszłym wieku. Zachowało się jednak wiele wspomnień spisanych wcześniej przez siostry i złożonych pod przysięgą. Świadcstwa zostały włączone przez trybunał beatyfikacyjny w akta sprawy – opowiada o. Kijas.

Etap diecezjalny procesu zamknięty został w 2015 r., po czym całość zgromadzonego materiału przekazano do Rzymu, gdzie postulatorka generalna, s. M. Paula Zaborowska, przygotowała positio. – Jest to swego rodzaju streszczenie materiałów zebranych w procesie diecezjalnym, na których podstawie postulator w procesie o męczeństwie wykazuje, że faktycznie miało ono miejsce. W positio znajdują się świadectwa łask i cudów za wstawiennictwem siostr męczennic, m.in. odzyskania zdrowia, zdobycia pracy, większość z nich ma charakter duchowy – tłumaczy franciszkanin.

Dokument był następnie oceniany przez konsultorów historyków, którzy opiniowali positio i sprawdzali, czy wyczerpano wszystkie możliwe źródła wie-

dzy. W kolejnym etapie trafił do konsultorów teologów, którzy również wydali opinię. W przypadku męczennic elżbietańskich pozytywne rozstrzygnięcia gremiów zostały przedstawione 4 czerwca 2019 r. i 24 listopada 2020 r. Przychylną rekomendację wydało 1 czerwca 2021 r. również grono kardynałów.

Ojciec Święty na prośbę kard. Semeraro podpisał dekret o męczeństwie s. M. Paschalisa Jahn i Dziewięciu Towarzyszek 19 czerwca 2021 r., zezwalając tym samym na beatyfikację.

WIERNE OBLUBIEŃCOWI

– Życie siostr elżbietańek, śmierć i beatyfikacja są razem ostrzeżeniem oraz przykładem. Człowiek wciąż staje przed alternatywą – może stać się aniołem albo bestią, przekazywać życie albo je odbierać. Siostry swoim życiem mówią nam o wartości ciała, sile ducha, ogniu wiary, który uzdalnia do odwagi w sytuacji zdawałoby się beznadziejnej. Świadczą o tym, że obrona pewnych wartości,

jak szacunek dla człowieka, troska o potrzebujących, miłość do tego, co szlachetne, może być ważniejsza niż zachowanie fizycznego życia. Do niedawna nie przypuszczaliśmy, że to, co działo się

w 1945 r., może się powtórzyć. Tymczasem dziś armia rosyjska tak samo okrutnie obchodzi się z kobietami jak wtedy – zauważa o. Kijas.

Św. Jan Paweł II w liście apostołskim „Tertio millennio adveniente” pisał, że „w naszym stuleciu wrócili męczennicy. A są to często męczennicy nieznani, jak gdyby nieznani żołnierze wielkiej sprawy Bożej. Jeśli to możliwe, ich świadectwa nie powinny zostać zapomniane w Kościele”.

Bohaterskie męczennice elżbietańskie udowadniają, że Boża miłość ostatecznie triumfuje nad złem i nigdy nie ustaje.

Izabela Pakulska

Porażenie piorunem

Okres od maja do sierpnia to czas, kiedy w Polsce często występują burze. Towarzyszą im wiatry, ulewne deszcze oraz wyładowania atmosferyczne. Porażenie piorunem na ogół jest groźne. Piorun jest przepływem energii o olbrzymim natężeniu i napięciu. Uderza w miejsca wyżej położone, szczególnie stojące samotnie. Najczęściej są to drzewa, szczyty gór czy słupy. Człowiek idący na otwartej przestrzeni czy pływający w wodzie też może stać się celem. Znaczna część ofiar porażenia piorunem to osoby chroniące się pod drzewami. Brzozy, jesiony i dęby oraz każde samotnie stojące drzewo to w czasie burzy szczególnie niebezpieczne miejsca. Ciało człowieka znacznie lepiej niż drzewo przewodzi prąd, dlatego w razie uderzenia pioruna porażenie jest właściwie pewne. Do rażenia piorunem może dojść przez bezpośrednie uderzenie w ciało człowieka, wówczas na ogół jest ono śmiertelne. Najczęściej przez uderzenie w ziemię niedaleko człowieka (napięcie krokowe), a także przez falę uderzeniową powodującą uraz mechaniczny oraz przez wyładowania iskrowe – wówczas prąd przechodzi po powierzchni ciała, co skutkuje rozległymi poparzeniami.

Jeśli odstęp między grzmotem a błyskawicą jest krótszy niż 30 sekund, oznacza, że jesteśmy w samym centrum. Bezpieczne miejsce można opuścić, gdy upłynie 30 minut po ostatnim grzmocie. Jest to zasada „30-30”.

Najlepiej schronić się w solidnym budynku, nie przebywać blisko wentylatorów czy pieca, wyłączyć sprzęt RTV. Innym bezpiecznym miejscem jest samochód, trzeba jednak wyłączyć radio. Prąd „spływa” po karoserii. Ważne, żeby nie parko-

wać w miejscu, gdzie na samochodzie może spaść złamane drzewo czy inny przedmiot.

Jeśli nie możemy się schronić ani w domu, ani w samochodzie, unikajmy dużych pustych przestrzeni. Jeśli jest to niemożliwe, dobrze ukucnąć wówczas w zagłębieniu terenu; nie używajmy metalowych przedmiotów. Nie należy też kłaść się na ziemi.

Porażenie piorunem może powodować poparzenia różnego stopnia, złamania, uszkodzenie układu nerwowego, zaburzenia świadomości, zaburzenia słuchu i węchu oraz silny ból. Oparzenia dobrze schłodzić zimną wodą, jeśli doszło do złamań – unieruchomić kończynę. Jednak najgroźniejsze są zaburzenia rytmu serca i zatrzymanie krążenia. W krótkim czasie prowadzą one do śmierci. Jeżeli jesteśmy świadkiem porażenia piorunem, uratowanie życia porażonego może zależeć od nas. W przeciwieństwie do porażenia prądem elektrycznym tu kontakt z osobą poszkodowaną nie jest niebezpieczny dla ratującego. Należy wezwać pomoc, położyć taką osobę w bezpiecznym miejscu, ocenić oddech i sprawdzić tętno na dużych tętnicach, w razie potrzeby podjąć reanimację.

Późnym powikłaniem po porażeniu prądem mogą być przykurcze mięśni, bóle głowy, zaburzenia neurologiczne i psychiczne. Każdy pacjent po porażeniu piorunem powinien być poddany obserwacji lekarskiej.

Autorka jest lekarzem

Eurosierota, herstoria, marsonauta...

dr hab. Tomasz Korpysz

Zmiany cywilizacyjne i kulturowe, których wszyscy intensywnie doświadczamy, w oczywisty sposób przekładają się na zmiany językowe: musimy przecież jakoś nazwać to, co nowe, ale też często chcemy po prostu coś oswoić, przybliżyć bądź też wyrazić swój stosunek do tego. To dlatego we współczesnej polszczyźnie pojawia się tak wiele zapożyczeń, neologizmów i neosemantyzmów (często – ekspresywnych). Większość z nich funkcjonuje w języku potocznym i/lub w odmianach zawodowych oraz środowiskowych, niemało jednak trafia także do polszczyzny ogólnej. Rzecz jasna, spora ich część to efemerydy, które po kilku czy kilkunastu latach znikają (ktoś dziś jeszcze pamięta słowo *pager* i nazywane nim urządzenie?), inne jednak pozostaną w języku na długo. Dziś kolejna grupka takich nowych słów.

Zacznijmy od rzeczownika, który w ostatnich latach stosowany jest już zdecydowanie rzadziej, ale za to na trwałe wpisał się w polski system leksykalny. Chodzi mianowicie o wyraz *eurosierota*. W jednym ze źródeł definiowany jest on następująco: 'dziecko pozostawione pod opieką krewnych przez rodziców, którzy wyjechali do pracy w ramach otwartych rynków Unii Europejskiej; także: dziecko doświadczające negatywnych konsekwencji wyjazdu jednego z rodziców'. O negatywnych społecznych skutkach emigracji zarobkowej do krajów Unii Europejskiej zaczęto pisać dość szybko, a jednym z poważniejszych problemów okazała się trudna sytuacja dzieci. Nic dziwnego, że powstało jednowyrazowe określenie, wpisujące się w dobrze już utrwalone pole wyrazów z członem *euro-* (np. *europarlament*, *europosel*, *eurodeputowany*, *eurodieta* itp.).

Z kolei drugi z dzisiejszych przykładów to wyraz dość nowy, którego częstotliwość użycia oraz popularność raczej wzrasta. Jest to

przy tym już nie neologizm (jak *eurosierota*), lecz spolszczone zapożyczenie. Rozwój feminizmu doprowadził m.in. do krytycznej refleksji nad tym, jak opisywana jest przeszłość. Zauważono, że często w takich opisach pomija się lub bagatelizuje rolę kobiet, ich losy, ich perspektywę. Skojarzenia angielskiego rzeczownika *history* (*historia*) z zaimkiem *his* (*jego*) i rzeczownikiem *story* (*opowieść*) było w tej sytuacji tylko kwestią czasu. A kolejnym krokiem stało się stworzenie wyrazu *herstory* i jego polskiego odpowiednika *herstoria*. *Herstoria* to 'historia opisywana z perspektywy feministycznej, ze szczególnym uwzględnieniem dziejowej roli kobiet'.

A skoro już jesteśmy przy tematyce kobiecej, to warto przywołać jeszcze jedno ciekawe zapożyczenie, które zostało już w znacznym stopniu zaadaptowane, mianowicie *puszapek* (z angielskiego *push-up*). Jest to nieco żartobliwe, a nieco pieszczotliwe określenie 'biustonosza ze specjalnymi wkładkami uwytłaczającymi piersi'.

Zmieńmy teraz pole zainteresowań. Rozwój technologii związanej z odnawialnymi źródłami energii obserwujemy wszyscy, wszyscy też używamy słów i wyrażeń typu *panele słoneczne*, *fotowoltaika*, *farma wiatrowa* itp. Z tą tematyką nierozdzielnie związany jest też potoczny rzeczownik *ekoprąd*. Jego budowa jest bardzo czytelna i wyrażenie wskazuje na znaczenie: 'energia elektryczna uzyskiwana ze źródeł naturalnych, takich jak światło słoneczne lub wiatr; ekoenergia'.

Na koniec słowo, które nazywa coś (a właściwie kogoś), co (kto) jeszcze nie istnieje. Próby podboju kosmosu od dawna rozpalają wyobraźnię ludzi na całym świecie, a rozwój technologiczny sprawia, że stają się one coraz bardziej realne. Medialnie nośne są zwłaszcza informacje o lotach na Marsa i planach kolonizacji tej planety. Bardzo ciekawym rzeczownikiem nazywającym 'uczestnika lotów kosmicznych na Marsa' jest leksem *marsonauta*, utworzony na wzór *kosmonauty*, ale też odsyłający do znanego z mitologii słowa *argonauta*. Dzięki takim skojarzeniom *marsonauta* niesie ze sobą wyrażone nie wprost pozytywne wartościowanie.

Pracujący emerycy

Edyta
Pisarczyk-Kulon

Emerycy, którzy pobierają świadczenie z ZUS,

mogą kontynuować aktywność zawodową. Jednak wysokość ich przychodów jest limitowana i ma wpływ na zmniejszenie albo zawieszenie wypłaty świadczenia. ZUS będzie brał pod uwagę wynagrodzenie, od którego naliczane są składki na ubezpieczenia społeczne.

Dodatkowo prawo do emerytury ulega zawieszeniu (bez względu na wysokość przychodu emeryta) z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio

przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji ZUS.

Podjęcie pracy albo jej kontynuowanie emeryt powinien zgłosić w ZUS. Jeżeli emeryt zadeklaruje, że jego przychody nie przekroczą 70 proc. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, ZUS będzie wypłacać emeryturę w pełnej wysokości. Przy deklaracji, że przychód przekroczy 70 proc. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, ale wyniesie nie więcej niż 130 proc. tej kwoty, ZUS zmniejszy wypłacaną emeryturę. Przychód, który – zgodnie z deklaracją emeryta – przekroczy 130 proc. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, spowoduje zawieszenie wypłaty świadczenia.

Limit przychodów zmienia się co kwartał. Od 1 czerwca

2022 r. 70 proc. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia wynosi 4364,70 zł, natomiast 130 proc. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia to kwota 8105,80 zł.

Deklaracja przekroczenia przychodu miesięcznego o 70–130 proc. wynagrodzenia spowoduje, że ZUS zmniejszy wypłacane świadczenie o kwotę przekroczenia. Wysokość tej kwoty jest limitowana i od 1 marca 2022 r. wynosi maksymalnie 691,94 zł dla emerytury, renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, 518,99 zł dla renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy oraz 588,19 zł dla renty rodzinnej dla jednej osoby.

Pracujący emerycy muszą co roku rozliczać się z uzyskiwanych przychodów. Do końca lutego po zakończeniu roku kalendarzowego muszą dostarczyć ZUS zaświadczenie o wy-

sokości przychodu za ubiegły rok. Na podstawie zaświadczenia od pracodawcy ZUS rozliczy przychody za poprzedni rok kalendarzowy i wyliczy, czy emerytura była wypłacana w prawidłowej wysokości. Po przekroczeniu limitu przychodów emeryt będzie musiał zwrócić nadpłacone świadczenie.

Na tych samych zasadach ZUS rozlicza przychody pracujących rencistów oraz osób pobierających rentę rodzinną.

Niezależnie od przychodu ZUS nie zmniejsza ani nie zawiesza renty inwalidy wojennego i renty rodzinnej po tym inwalidzie oraz renty inwalidy wojkowego, którego niezdolność do pracy powstała w związku ze służbą wojskową, a także renty rodzinnej po tym inwalidzie, jeśli jego śmierć nastąpiła w związku ze służbą wojskową.

Autorka jest radcą prawnym

fot. PAP/EPN/Christian Bruna

Koniec kwalifikacji

Wypadek Sergio Pereza zakończył kwalifikacje F1 do GP Monako. Meksykanin znajdował się na szybkim okrążeniu, ale nie był w stanie odebrać pole position Charlesowi Leclercowi. Ferrari wywalczyło pierwszy rząd startowy.

fot. PAP/Maciej Kulczyński

Bez gwiazdy w drużynie

Travis Trice, wybrany MVP finałów, zdecydowanie najlepszy koszykarz minionego sezonu, opuszcza polską ligę i przenosi się do Hiszpanii. Tam zagra za dużo większe pieniądze.

fot. PAP/EPN/Martin Divisek

Iga nie odpuszcza

Po 30 wygranych meczach z rzędu Iga Świątek nadal triumfuje. Danką Kovinić w trzeciej rundzie turnieju na kortach Rolanda Garrosa sprawiła jej mnóstwo problemów, ale Polka wyszła z nich obronną ręką. Awansowała do 1/8 finału, wygrywając 6:3, 7:5.

W genialnej formie

Pia Skrzyszowska jest w fenomenalnej formie. Podczas Poznań Athletics Grand Prix pewnie wygrała bieg na 100 m przez płotki. Uzyskała czas 12,68, co jest rekordem życiowym biegaczki. Rezultat jest piątym w historii polskiej lekkoatletyki, nie pobitym od 38 lat.

fot. PAP/Jakub Kaczmarczyk

LIGA PRAWDZIWYCH MISTRZÓW

Mariusz Jankowski

Liga Mistrzów. Ta nazwa zobowiązuje. Ta nazwa działa na wyobraźnię. Nie tylko w świecie piłki nożnej, gdzie zaczęła swoje życie. Określenie oznacza jedno: grają w tych rozgrywkach najlepsi z najlepszych. Piłkarze, siatkarze czy szczypiorniści. I kończące się sezony pokazały, że mecze Ligi Mistrzów mogą fascynować.

Do Final Four w piłce ręcznej awansowali mistrzowie Polski z Kiel. Już raz ten turniej wygrali, w tym roku zespół trenera Talaranta Dujzebajewa ma wielką ochotę na ponowny triumf. I kielczanie głośno o tym mówią. Zadanie przed nimi bardzo trudne – ale też godne wielkich mistrzów. Takimi są już siatkarze z Kędzierzyna-Koźla. ZAKSA drugi raz z rzędu wygrała siatkarską Ligę Mistrzów. Polska drużyna dokonała rzeczy niebywale trudnej. Tym trudniejszej, że w jej składzie doszło do wielu zmian. I zrobiła to w fantastycznym stylu. Nie pozostaje nic innego, jak nisko pokłonić się ludziom, którzy potrafili w naszym kraju zbudować taki zespół. Ci wszyscy, nie tylko zawodnicy oraz trenerzy, to wielcy mistrzowie, którzy na trwałe zapisali się w historii siatkarskiej Ligi Mistrzów. W Kędzierzynie-Koźlu udowodniono, że da się w Polsce robić sport na wysokim, profesjonalnym poziomie. To jedna strona medalu, drugą zdradził po finale trener Gheorghe Cretu. Jego zdaniem sekretem sukcesu jest „team spirit”. A zbudować odpowiedniego ducha zespołu potrafią tylko prawdziwi mistrzowie.

O wielkiej roli „team spirit” doskonale wiedzą w Madrycie. Bez tego Real nie awansowałby do finału Champions League. „Królewscy” po drodze w niewiarygodnych okolicznościach ograli kolejno Paris St. Germain, Chelsea Londyn oraz Manchester City. To dzięki Realowi ten sezon piłkarskiej Ligi Mistrzów był jednym z najciekawszych i najlepszych w historii. Nikt inny, tylko właśnie piłkarze z Madrytu w nieprawdopodobnych okolicznościach dotarli do wielkiego finału. W nim czekał kolejny znakomity angielski klub. I Real wypunktował Liverpool. Po profesorsku. To też trzeba umieć. A zespół Carlo Ancelottiego nie tylko potrafi wychodzić z ogromnych opresji, ale też wie, jak radzić sobie z mocnym, mającym wiele ofensywnych atutów rywalem. „Królewscy” znów są najlepsi. Mają mądrego, doświadczonego trenera. Znakomitego bramkarza – Thibaut Courtois był ich najlepszym piłkarzem w finale. Genialnego napastnika – Karim Benzema przeżywa drugą młodość. I tworzą zespół będący mieszkanką doświadczenia oraz młodzieżowej fantazji. Mówiąc krótko i na temat – prawdziwi mistrzowie!

Autor jest dziennikarzem TVP

Nastolatek na podium

Tymoteusz Kucharczyk (MP Motorsport) wygrał wyścig F4 na torze w Jerez de la Frontera. Dla młodego Polaka to pierwszy triumf w karierze. Kucharczyk rozpoczynał rywalizację z drugiego pola, ale szybko objął prowadzenie, którego nie oddał już do mety. W końcówce mocno naciskał na niego Nikola Tsolov, lecz nasz rodak kapitalnie się bronił.

fot. FB/fymek Kucharczyk

Wchłanianie witamin

Barbara Wiśniowska

Może się zdarzyć tak, że modziewiamy się prawidłowo, a jesteśmy niedożywieni, bo nie przyswajamy najcenniejszych składników odżywczych z naszych posiłków. Zagrożone tym są osoby schorowane, a szczególnie cierpiące na zanik kosmków jelitowych. Wchłanianie pogarszają też alkohol, nikotyna, antybiotyki, leki nasenne i przeciwdepresyjne, środki antykoncepcyjne i przeczyszczające, sterydy, herbata, kofeina, soda dodawana do pokarmów, dwutlenek siarki, azotan sodu, wysoka temperatura, długie przechowywanie, światło, powietrze, mrozenie i stres.

Wchłanianie witamin i składników mineralnych można poprawić. Po pierwsze: jeśli niepokoi nas własne zdrowie – warto o nie zadbać. Nie sugeruję, żeby zmuszać lekarza do przepisywania coraz mocniejszych antybiotyków na katar...

Raczej poprosić o komplet badań. Domowe sposoby na poprawę stanu jelit to spożywanie kiszonek, jogurtów i kefirów.

Witaminy dzielą się na rozpuszczalne w tłuszczach (F, A, D, E, K) oraz rozpuszczalne w wodzie (pozostałe). Te pierwsze warto spożywać w towarzystwie tłuszczów. Witaminy z grupy B lubią występować w kompleksie, wówczas lepiej się wchłaniają. Inne witaminy też często lubią być w towarzystwie.

Ważny jest sposób przygotowania i przechowywania żywności. Mniej witamin stracimy, jedząc produkty świeże lub mrożone i gotowane na parze lub w małej ilości wody. Taką wodę można wykorzystać do zupy. Obiadu lepiej nie gotować przed śniadaniem ani nie robić zapasu na cały tydzień, bo podgrzewanie i przechowywanie również niszczy wi-

foto: Barbara Wiśniowska

NAJLEPSZY SPOSÓB NA BROKUŁY

Składniki: średniej wielkości brokuł ■ opakowanie sera feta ■ orzeszki pinii lub inne ziarna

Sos: 3 łyżki soku z cytryny ■ 3 łyżki oliwy ■ łyżka miodu

Sposób przygotowania: Brokuł myjemy, dzielimy na różyczki i gotujemy na parze 10–15 minut. Ser kroimy w kostkę. Mieszamy składniki sosu, a następnie łączymy wszystko.

taminy. Unikajmy żywności puszkowanej. Produkty suche przechowujemy w ciemnych i suchych miejscach, a świeże – najlepiej w lodów-

ce. Zakupy robmy nie dalej niż kilka dni do przodu, żeby warzywa nam nie zwiędły i nie spleśniały.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – mięso na kotlety
- 1 G – grząski osad
- 2 E – Cyganka z powieści
- 3 A – szata liturgiczna
- 3 G – siatka na ryby
- 6 A – źródło rozumu
- 6 H – ojciec Abła
- 8 C – zespół wierzeń
- 9 A – korona papieża
- 9 G – maskują dziurki
- 10 E – zespół rockowy
- 11 A – sąsiad Oregonu
- 11 G – zrzęsa mnichów

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – zakon żeński
- C 1 – pieśń narodowa
- C 8 – biblijny nędznik
- D 3 – artysta cyrkowy
- E 1 – Kamilla, aktorka
- E 8 – pora roku
- F 4 – utwory Ezopa
- G 1 – alkohol ryżowy
- G 8 – blok skalny
- H 3 – kraina spokoju
- I 1 – rodzaj przesyłki
- I 8 – natarcie wroga
- K 1 – Kolbe, franciszkanin

**Hasło do odczytania
w zaznaczonym wierszu**

Rozwiązania prosimy nadsyłać
do 17 czerwca na adres redakcji „Idziemy”.
Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi
nagrodzimy książkami.

TVP 1

05.10 Klan (4010); **05.30** Klan (4011); **06.00** Słownik polsko@polski; **06.25** wojsko-polskie.pl (22) – reportaż; **06.55** Słowo na niedzielę; **07.00** *Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach*; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce (224); **09.00** Weterynarze z sercem; **09.30** Doktor No – film sensacyjny, Wielka Brytania 1962, reż.: Terence Young, wyk.: Sean Connery, Ursula Andress, Joseph Wiseman; **11.25** Na krańce świata – Lednica 2022 – reportaż; **11.55** Między ziemią a niebem; **12.00** Regina Coeli; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.50** Życie według świętego Jana Pawła II – Małżeństwo – cykl reportaży; **13.15** BBC w Jedyńce: Era przyrody, cz. 3. Zmiany – film dokumentalny; **14.15** Z pamięci: Julian Tuwim; **14.25** Tacy byliśmy – cykl reportaży; **14.55** Jutro należy do nas (25); **15.50** Alternatywy 4 (2); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **18.30** Zieja (2) – serial; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.15** Zieja (3) – serial TVP **21.15** Sierżant – film dokumentalny **22.35** Przeprowadzka (5) – film obyczajowy, USA 2014, reż.: Richard Loncraine, wyk.: Morgan Freeman, Diane Keaton **00.15** Midway – dramat wojenny, USA/Chiny 2019, reż.: Roland Emmerich, wyk.: Ed Skrein, Woody Harrelson, Patrick Wilson, Luke Evans, Mandy Moore **02.40** Osaczona – thriller, Kanada/Francja/USA 2016, reż.: Farren Blackburn, wyk.: Naomi Watts, Oliver Platt, Charlie Heaton, Jacob Tremblay **04.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny **04.55** Z pamięci: Julian Tuwim, cz. 2 **05.00** Zakończenie dnia

TVP 2

05.50 Barwy szczęścia (2647) – serial obyczajowy TVP, reż.: Jacek Gąsiorowski, wyk.: Jakub Dmochowski, Barbara Jonak, Marta Dąbrowska, Wojciech Solarz, Marieta Żukowska, Maria Dejmek, Jerzy Pierzchański, Sebastian Perdek, Wiktoria Gąsiewska, Konrad Skolimowski; **06.25** Barwy szczęścia (2648); **07.00** M jak miłość (1665) – serial TVP; **07.55** Pytanie na śniadanie; **11.10** Smałk świata – po iberyjsku (36); **11.40** Program rozrywkowy; **12.50** Program rozrywkowy; **14.00** Familiada (2815) – teleturniej; **14.35** Koło fortuny (987) – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2022 (5) – widowisko muzyczne; **16.15** Big Music Quiz – teleturniej muzyczny; **17.05** Lajki; **17.30** Rodzinka.pl (262) – serial komediowy TVP, reż.: Patrick Yoka, wyk.: Małgorzata Kożuchowska, Tomasz Karolak, Maciej Musiał, Adam Zdrójkowski; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque (113) – teleturniej; **18.50** Na sygnale (382) – serial fabularny TVP **19.25** Na sygnale (383) – serial fabularny TVP **20.00** Postaw na milion (283) – teleturniej **21.00** Krew za krew – film fabularny, USA 2006, reż.: David Von Ancken, wyk.: Liam Neeson, Pierce Brosnan **23.00** Madame – komediodramat, Francja 2017, reż.: Amanda Sthers, wyk.: Toni Colette, Hervey Keitel **00.45** Mój Nikifor – dramat, reż.: Krzysztof Krauze, wyk.: Krystyna Feldman, Roman Gancarczyk, Jerzy Gudejko, Jowita Miodlikowska, Lucyna Malec **02.30** Twardziele – film fabularny, USA 2012, reż.: Fisher Stevens, wyk.: Al Pacino, Christopher Walken, Alan Arkin **04.05** Rodzinka.pl – serial TVP **04.40** Zakończenie dnia

TVP Info

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek, w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.23** Pogoda; **06.31** Serwis Info Poranek; **06.52** Pogoda; **07.01** Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Info Poranek; **07.51** Pogoda; **07.59** Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Info Poranek; **09.41** Pogoda; **09.50** Woronicza 17; **10.59** Serwis Info Dzień weekend; **11.22** Pogoda; **11.29** Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Info Dzień weekend; **12.52** Pogoda; **12.59** Info Dzień weekend; **13.29** Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Info Dzień weekend; **14.29** Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda; **15.00** Debaty Senior; **15.29** Info Dzień weekend; **15.54** Pogoda; **16.00** Okiem Wiary; **16.29** Info Dzień weekend; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Teleexpress na deser; **17.45** Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.25** Studio Zachód; **18.50** INFO V4+; **19.05** Głębia ostrości **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** W pełnym świetle **21.24** Serwis Info Wieczór weekend **21.42** Pogoda **21.50** Strefa starcia **23.00** INFO Wieczór **23.55** Serwis Info Wieczór weekend **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **00.52** Pogoda **01.05** Woronicza 17 **02.10** Minęła 20 **02.59** Pogoda **03.05** INFO V4+ **03.45** Głębia ostrości **04.15** Filmy Dokumentalne TVP INFO **05.13** Agrobiznes – podsumowanie **05.30** Zakończenie dnia

TV TRWAM

05.00 Głos serca; **05.45** Graliśmy a nie tańczyliśmy; **07.30** Muzyczne chwile; **07.45** Ocali od zapomnienia; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Słowo życia; **08.05** Polski Punkt Widenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Z Parlamentu Europejskiego; **09.00** Prymas Stefan Wyszyński; **09.10** Spotkanie z Magdą Buczek; **09.15** Manna z Nieba; **09.30** *Msza święta z Jasnej Góry*; **10.35** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **10.40** Cierpliwa ufnosć; **11.40** Procesja dziejów; **12.00** Regina Coeli z Ojcem Świętym Franciszkiem; **12.20** Mój syn, mój zbawiciel; **13.25** Słowo i obraz; **13.30** Papież Polak do Rodaków; **14.05** Razem tworzymy jedno. Radio Maryja w terenie; **14.30** 7 Kościołów Apokalipsy; **15.00** Wieś – to też Polska; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert życzeń; **16.45** Serce i oblicze Boga; **17.00** Zostań Żołnierzem RP; **17.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.30** Sól Ziemi; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Regina Coeli **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Opowieści z Księgi Cnót **20.00** Informacje dnia **20.20** *Różaniec* **20.50** Święty na każdy dzień **21.00** *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja* **21.20** Informacje dnia **21.40** Retrospekcja **21.45** Stan Bezpieczeństwa Państwa **21.55** Jan Paweł II zawsze wśród nas **22.45** Muzyczne chwile **23.00** Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej **23.30** Tam, gdzie Bóg płacze **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.40 Był taki dzień – 05 czerwca; **06.50** Droga od Chrystusa do Konstancji (1) – serial dokumentalny; **08.00** *Msza grekokatolicka*; **09.15** Czarne chmury (5) – serial TVP; **10.10** Okrasa łamie przepisy – magazyn kulinarny; **10.45** Polska śródziemnomorska (9); **11.25** Wojownicy czasu; **12.00** Tropikalne wyspy świata 1. Madagaskar – serial dokumentalny; **13.00** Kreacje Matki Natury. Życie bez wody – film dokumentalny; **14.00** W kotle historii; **14.35** Rodzina Polanieckich (1) – serial TVP; **16.00** Nie taka prosta historia; **16.30** Giganci historii; **17.25** Sekrety Morza Śródziemnego: Tragedia Francesca Crispiello (9); **17.55** Stawka większa niż życie (1) – serial TVP; **19.00** Stalin i Trocki – walka na śmierć i życie; **20.05** Człowiek, który rzucił wyzwanie Pekinowi – film dokumentalny; **21.20** Noce i dnie – film fabularny, reż.: Jerzy Antczak, wyk.: Jadwiga Barańska, Jerzy Bińczycki; **00.25** Medycyści Wspólni (1) – serial kostiumowy; **01.30** Narodziny polskich skrzydeł – film dokumentalny; **02.30** Szerokie tory; **03.05** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.05 Odrobina mężczyzny (cz. 2) – program rozrywkowy; **08.00** Nabożeństwo ewangelickie w Orzeszu; **09.05** Scena muzyczna – Kusy Janek – koncert; **10.00** „Parada” Satie’ego – film animowany; **10.35** Szpital na peryferiach (11) – serial; **11.40** Trzeci punkt widzenia; **12.20** Wojna guzików – komediodramat, Francja 2011, reż.: Yann Samuell; **14.15** Wędrowiec Polski – cykl reportaży; **14.50** Opera Nova w Bydgoszczy – Halka; **17.15** Niedziela z... rolni Wiestawa Michnikowskiego; **18.10** Niedziela z... Skutki noszenia kapelusza w maju – film obyczajowy; **20.00** Most na Renie – dramat wojenny, USA 1969; **22.05** Scena klasyczna: Moniuszko for the World – koncert; **23.00** Trzeci punkt widzenia; **23.45** Powrót Bena – film fabularny, USA 2018, reż.: Peter Hedges; **01.35** Flipped – film animowany; **01.40** Klub seniora – film animowany; **01.45** Dyktafon i ptak – film animowany; **02.10** Boisko bezdomnych – film obyczajowy, reż.: Kasia Adamik; **04.20** Darek Dziedzich – film dokumentalny; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** Kuchenne rewolucje 9 (13); **06.55** Nowa Maja w ogrodzie 6 (13); **07.25** Akademia ogrodnika (13); **07.30** Tak smakuje dziękuję (4); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Co za tydzień (1046); **12.05** Milionerzy – wydanie specjalne (555); **13.10** Czego pragną dziewczyny – komedia; **15.30** Despicable Me 3 – komedia; **17.20** Tak smakuje dziękuję (5); **17.55** Kuchenne rewolucje 23 (11); **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.30** Kronika Speedway Grand Prix (4); **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** O lała! Dzień dziecka; **21.05** Siódmy syn – film przygodowy, Chiny/Kanada/USA/Wielka Brytania 2014, reż.: Sergej Bodrov, wyk.: Jeff Bridges, Ben Barnes, Julianne Moore, Alicia Vikander, Olivia Williams, John DeSantis, Kit Harington, Djimon Hounsou, Gerard Plunkett; **23.20** Kontrabanda – film sensacyjny, USA/Wielka Brytania/Francja 2012, reż.: Baltasar Kormákur; **01.35** Kuchenne rewolucje 22 (13); **02.30** Uwaga!; **02.50** Noc Magii (TVN) (1024); **04.05** Kto was tak urządził; **04.30** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.50** Shrek 3-D – film animowany; **09.15** Fałszywa dwunastka 2 – komedia familijna, USA/Kanada 2005, reż.: Adam Shankman, wyk.: Steve Martin, Eugene Levy, Bonnie Hunt, Jonathan Bennett, Carmen Electra, Hilary Duff, Jaime King, Taylor Lautner, Piper Perabo, Alyson Stoner, Tom Welling; **11.15** Shrek Forever – film animowany, USA 2010; **13.20** Osobliwy dom pani Peregrine – film fantasy, USA/Wielka Brytania/Belgia 2014, reż.: Tim Burton, wyk.: Asa Butterfield, Eva Green, Allison Janney, Judi Dench, Rupert Everett, Samuel L. Jackson; **17.40** Nasz Nowy Dom (249); **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Państwo w Państwie (446); **20.00** Kabaret na żywo. Młodzi i Moralni (88); **22.00** Sami swoi – komedia, Polska 1987, reż.: Sylwester Chęciński; **23.55** Piraci z Karaibów: Skrzynia umarłaka – film przygodowy, USA 2006, reż.: Gore Verbinski, wyk.: Orlando Bloom, Johnny Depp, Keira Knightley; **03.15** Kabaretowa Ekstraklasa (43); **04.40** Disco Gramy (5487); **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (652); **06.00** Wspomnienie stulecie (32) – serial kostiumowy; **07.00** **Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze**; **07.30** Okiem Wiary; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (100) – serial obyczajowy TVP; **09.40** Komisarz Alex (162) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (226) – serial kryminalny TVP; **11.30** Leśniczówka (540) – serial obyczajowy TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** BBC w Jedynce: Era przyrody, cz. 3. Zmiany – film dokumentalny; **14.00** Wspaniałe stulecie (33) – serial kostiumowy, Turcja 2011; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (653) – serial obyczajowy; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Serial fabularny; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport

19.30 Wiadomości

20.05 Pogoda

20.10 ALARM!

20.30 Leśniczówka (541) – serial TVP

21.05 Klan Kennedych (1) – serial, Kanada 2011, reż.: Jon Cassar, wyk.: Greg Kinnear, Katie Holmes, Tom Wilkinson, Diana Hardcastle, Kristin Booth

22.00 07 zgłoś się (1) – serial TVP

23.05 Świat bez fikcji – To jest Konga – film dokumentalny

00.10 Przeprowadzka (5) – film obyczajowy, USA 2014, reż.: Richard Loncraine

01.45 Piękna para – film obyczajowy, Niemcy 2018, reż.: Sven Taddicken, wyk.: Maximilian Brückner, Luise Heyer, Florian Bartholomäi, Leonard Kunz

03.30 Trzeci oficer (7) – serial TVP

04.15 Notacje: Brunon Hołyst

04.30 Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Na sygnale (142) – serial fabularny TVP; **05.30** M jak miłość (1544) – serial TVP; **06.20** Życie według świętego Jana Pawła II – Praca – cykl reportaży; **06.35** Życie według świętego Jana Pawła II – Rodzina – cykl reportaży; **06.55** Rodzinka.pl (106) – serial komediowy TVP; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.35** Panorama; **10.40** Pytanie na śniadanie; **11.10** Rodzinka.pl (259) – serial komediowy TVP; **11.45** Rodzinka.pl (260) – serial komediowy TVP; **12.25** Kolo fortuny (987) – teleturniej; **13.10** Zranione ptaki (52) – serial obyczajowy; **14.05** Va Banque (113) – teleturniej; **14.35** Na sygnale (185) – serial fabularny TVP; **15.10** Echo serca (16) – serial TVP; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (126) – serial obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque (114) – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (53) – serial obyczajowy

19.35 Barwy szczęścia (2588) – serial obyczajowy TVP

20.10 Lato w Grecji – film obyczajowy, Niemcy 2015, reż.: Jorgo Papavassiliou, wyk.: Aglaia Szyszko-witz, Alexis Georgoulis, Kostas Sommer

21.55 U Pana Boga za piecem – komedia, reż.: Jacek Bromski

23.45 O mnie się nie martw (5) – serial komediowy TVP

00.45 Zabicie świętego jelenia – film, Irlandia/USA 2017, reż.: Jorgos Lantimos, wyk.: Colin Farrell, Nicole Kidman, Barry Keoghan, Raffey Cassidy, Alicia Silverstone

02.50 Wyścig z czasem – film s.f., USA 2011, reż.: Andrew Niccol, wyk.: Justin Timberlake, Amanda Seyfried, Cillian Murphy

04.40 Zakończenie programu

TVP Info

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **05.59** Powitanie – Wstaje dzień; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** Plan dnia; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Msza święta z okazji 25-lecia pielgrzymki św. Jana Pawła II

19.30 Wiadomości

19.58 Gość Wiadomości

20.13 Minęła 20

21.00 Nie da się ukryć

21.20 Serwis Info Wieczór

21.41 Pogoda

21.50 W tyle wizji

22.25 Serwis Info Wieczór

22.30 W tyle wizji Extra

23.00 INFO Wieczór

23.30 W akcji

23.55 Serwis Info Wieczór

00.03 Wiadomości

00.31 Gość Wiadomości

01.05 Minęła 20

02.00 W tyle wizji

02.35 Serwis Info Wieczór

02.40 W tyle wizji Extra

03.10 O co chodzi

03.37 Filmy Dokumentalne TVP INFO

04.18 Podróże z historią

05.18 Agrobiznes

05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

05.10 Sanktuaria polskie; **05.30** Jego śladami; **07.10** Nowy kształt wiary – katolicyzm; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.15** Chrystus w Biblii i Kodzie Leonarda da Vinci; **09.30** Opowieści z Księgi Cnot; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** Stan Bezpieczeństwa Państwa; **11.30** Przyroda w Obiektywie; **11.45** Jerash – starożytne miasto Jordanii; **12.00** **Anioł Pański**; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.05** Muzyczne chwile; **13.25** Słowo życia; **13.30** **Msza święta z Jasnej Góry**; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Powrót; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Zew natury; **16.55** Świadkowie; **17.25** Święty na każdy dzień; **17.30** Spotkanie Rodziny Radia Maryja w Sanktuarium MB Łaskawej; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** **Anioł Pański**

18.05 Informacje dnia

18.15 Rozmowy niedokończone

19.25 Święty na każdy dzień

19.30 Król Chwały

19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci

20.00 Informacje dnia

20.20 **Różaniec**

20.50 Myśląc Ojczyzna

21.00 **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja**

21.20 Informacje dnia

21.40 Polski Punkt Widzenia

22.00 Mojżesz – 10 przykazań

22.45 Cudowne przeżycie przez Morze Czerwone

23.45 Muzyczne chwile

00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 06 czerwca; **07.00** Pogranicze w ogniu (16); **08.00** Ex Libris (505); **08.30** Historia Polski: Gra o koronę; **09.30** Sensacje XX wieku: Decydująca bitwa, cz. 1; **10.20** Jak powstawały kontynenty: Australia (2); **11.20** W PRL-u; **11.50** Wojna domowa (7); **12.25** Wojna domowa (8); **13.20** Brunet wieczorową porą – komedia kryminalna, Polska 1976, reż.: Stanisław Bareja; **15.05** Wszystkie kolory świata – Norwegia. Wyprawa na daleką północ; **16.00** Kreation Matki Natury. Życie bez wody – film dokumentalny; **17.00** Flesz historii (592) – cykl reportaży; **17.25** Pogranicze w ogniu (17) – serial TVP; **18.30** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **19.00** Spór o historię; **19.35** Historia Polski: Dominum montes – góry Jana Pawła II; **20.45** Pamięć – film dokumentalny; **21.35** Ameryka, ojczyzna przybyszów (1); **23.30** Wojna o trony. Prawdziwa historia Europy (3); **00.30** Szerokie tory; **01.00** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **01.30** Sensacje XX wieku; **02.25** Encyklopedia II wojny światowej; **03.00** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Teledyski; **08.45** Co dalej?; **09.25** Przysięga – film TVP, Polska 1997; **11.00** Dom (1) – serial TVP; **12.35** Tatarak – film TVP, Polska 1966; **13.30** Reżyserzy: Peter Weir – cykl dokumentalny; **14.30** Legenda Tatr – dramat, Polska 1994, reż.: Wojciech Solar; **16.30** Jutro idziemy do kina – film fabularny, Polska 2007, reż.: Michał Kwieciński, wyk.: Mateusz Damięcki, Antoni Pawlicki, Jakub Wesołowski, Anna Gzyra, Grażyna Szapolowska, Daniel Olbrychski; **18.30** Informacje kulturalne; **18.50** Sto minut wakacji (1) – serial TVP; **19.20** Sto minut wakacji (2) – serial TVP; **20.00** Ava – film fabularny, USA 2018, reż.: La Mysiuz; **21.55** Powidoki: Joseph Roth; **22.25** Kobiety za kamerą (1) – cykl dokumentalny; **23.40** Most na Renie – dramat wojenny, USA 1969, reż.: John Guillermin; **01.45** Informacje kulturalne; **02.10** Chaos – film obyczajowy, Polska 2005, reż.: Xawery Żuławski; **04.30** Casting – film obyczajowy, Polska 2017, reż.: Katarzyna Iskra; **05.05** Tamte lata, tamte dni – magazyn; **05.40** Afisz kulturalny ekstra; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.15 Uwaga!; **05.30** Nowa Maja w ogrodzie 6 (14); **05.55** Akademia ogrodnika (14); **06.05** Ukryta prawda (1224); **07.00** Kuchenne rewolucje 13 (2); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.45** Ukryta prawda (1057); **12.55** Tajemnice miłości (1); **14.00** Ukryta prawda (1225); **15.05** Ukryta prawda (1019); **16.10** Ten moment (21); **16.45** Kuchenne rewolucje 13 (3) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.55** Ukryta prawda (1058); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (26); **20.15** Na Wspólnej 20 (3435) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy (476); **21.35** Człowiek demolka – film sensacyjny, USA 1993, reż.: Marco Brambilla, wyk.: Sylvester Stallone, Wesley Snipes, Sandra Bullock, Nigel Hawthorne, Benjamin Bratt; **23.55** Przez Atlantyk (4); **00.55** Co za tydzień (1046); **01.30** W garniturach (10) – serial; **02.20** Uwaga!; **02.35** Noc Magii (1025); **03.50** Kto was tak urządził; **04.15** Kto was tak urządził; **04.40** Kto was tak urządził; **05.05** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (783); **09.10** Malanowski i Partnerzy (784); **09.40** Sekrety rodziny (176); **10.40** Dlaczego ja? (1025); **11.40** Gliniarze (247); **12.50** Wydarzenia; **13.20** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (900); **14.40** Dlaczego ja? (946); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.40** Gliniarze (530); **17.40** Sekrety rodziny (236); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** MEGA HIT: Assassin's Creed – reż.: Justin Kurzel, wyk.: Marion Cotillard, Michael Fassbender, Brendan Gleeson, Jeremy Irons, Charlotte Rampling; **22.25** Wyzwanie – reż.: Maciej Dutkiewicz, wyk.: Katarzyna Dąbrowska, Andrzej Grabowski, Nel Kaczmarek, Rafał Królikowski, Eryk Lubos, Maciej Musiałowski, Aleksandra Popławska, Nikodem Rozbicki; **00.55** Linia życia – reż.: Arden Niels Oplev, wyk.: Nina Dobrev, Ellen Page, Diego Luna, James Norton, Kiefer Sutherland; **03.20** Kabaretowa Ekstraklasa (42); **04.40** Disco Grammy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (653); **06.05** Wspomnienie stulecie (33); **07.00** *Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Kościół z bliska; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (101) – serial obyczajowy TVP; **09.40** Komisarz Alex (163) – serial kryminalny TVP; **10.40** Ojciec Mateusz (227) – serial kryminalny TVP; **11.30** Leśniczówka (541) – serial obyczajowy TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.40** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedynce: Planeta doskonała. Słońce (2) – cykl dokumentalny; **14.00** Wspomnienie stulecie (34) – serial kostiumowy; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (654) – serial obyczajowy; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Serial fabularny; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport

19.30 Wiadomości

20.05 Pogoda

20.10 ALARM!

20.30 Leśniczówka (542) – serial TVP

21.05 Klan Kennedych (2) – serial

22.00 07 zgłoś się (2) – serial TVP

23.05 Ocaleni – reality show

00.10 Operacja Delta Force – film akcji, USA/Republika Południowej Afryki/Niderlandy 1996, reż.: Sam Firstenberg, wyk.: Frank Zagarino, Ernie Hudson, Jeff Fahey, Joe Lara, Hal Holbrook, Rob Stewart, Todd Jensen

01.45 Niepokój – thriller, USA 2007, reż.: D.J. Caruso, wyk.: Shia LaBeouf, Sarah Roemer, Carrie-Anne Moss, David Morse

03.30 Dylematu 5 (3) – serial TVP

04.15 Notacje: Andrzej Żbroszek

04.25 Zakończenie dnia

TVP 2

05.05 Na sygnale (143) – serial fabularny TVP; **05.35** M jak miłość (1545) – serial TVP; **06.25** Sakrament eucharystii – reportaż; **06.55** Rodzinka.pl (107) – serial komediowy TVP, reż.: Patryk Yoka, wyk.: Małgorzata Kożuchowska, Tomasz Karolak; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.35** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Rodzinka.pl (261) – serial komediowy TVP; **11.50** Rodzinka.pl (262) – serial komediowy TVP; **12.30** Koło fortuny (988) – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (53) – serial obyczajowy; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (186) – serial fabularny TVP; **15.10** Echo serca (17) – serial TVP; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (127) – serial obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (54) – serial obyczajowy

19.35 Barwy szczęścia (2589) – serial obyczajowy TVP

20.10 Ślepy traf – film sensacyjny, USA 2013, reż.: Brad Furman, wyk.: Justin Timberlake, Ben Affleck, Gemma Arterton

21.55 Wyścig z czasem – film s.f., USA 2011, reż.: Andrew Niccol, wyk.: Justin Timberlake, Amanda Seyfried, Cillian Murphy

23.55 Ludzkie historie – Robolove – film dokumentalny

01.05 Lato w Grecji – film obyczajowy, Niemcy 2015, reż.: Jorgo Papavassiliou

02.40 Brytyjska rodzina królewska i jej tajemnice (1) – cykl dok.

03.35 Spis cudzołóżnic – komedia, Polska 1994, reż.: Jerzy Stuhr, wyk.: Jerzy Stuhr, Preben Osterfelt, Jan Peszek, Dorota Pomykała, Edyta Olszówka

04.40 Zakończenie programu

TVP Info

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **05.59** Powitanie – Wstaje dzień; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** Plan dnia; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi

19.30 Wiadomości

19.58 Gość Wiadomości

20.13 Minęła 20

21.00 Nie da się ukryć

21.20 Serwis Info Wieczór

21.41 Pogoda

21.50 W tyle wizji

22.25 Serwis Info Wieczór

22.30 W tyle wizji Extra

23.00 INFO Wieczór

23.30 W akcji

23.55 Serwis Info Wieczór

00.03 Wiadomości

00.31 Gość Wiadomości

01.05 Minęła 20

02.00 W tyle wizji

02.35 Serwis Info Wieczór

02.40 W tyle wizji Extra

03.10 O co chodzi

03.50 Filmy Dokumentalne TVP INFO

04.50 wojsko-polskie.pl

05.15 Agrobiznes

05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

05.00 Biblia w obrazach; **06.00** Chcę żyć; **06.15** Jerzy Popiełuszko – Poślaniec Prawdy; **07.45** Święty na każdy dzień; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.45** Muzyczne chwile; **09.00** Papież Polak do Rodaków; **09.35** Toliara; **09.55** Święty na każdy dzień; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy; **10.45** Zew natury; **11.05** Jan Paweł II; **11.35** Święty na każdy dzień; **11.40** Ma się rozumieć; **11.50** Słowo życia; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.05** Muzyczne chwile; **13.25** Słowo życia; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Jan Paweł II zawsze wśród nas; **15.20** Żywa nić tradycji; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.25** Tajemnice Watykanu; **16.55** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.05** Święty na każdy dzień; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** Zostań Żołnierzem RP; **17.50** Muzyczne chwile; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański

18.05 Informacje dnia

18.15 Rozmowy niedokończone

19.25 Święty na każdy dzień

19.30 Każdy maluch to potrafi

19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci

20.00 Informacje dnia

20.20 Różaniec

20.50 Myśląc Ojczyzna

21.00 *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja*

21.20 Informacje dnia

21.40 Polski Punkt Widzenia

22.00 Mojżesz – 10 przykazań

22.45 „...a hańdowanych czasów żodyn już nie wróci” – Pieśniczki spod Równicy

23.55 Muzyczne chwile

00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 07 czerwca; **07.00** Pogranicze w ogniu (17); **08.00** Flesz historii (592); **08.25** Historia Polski: Dominum montes – góry Jana Pawła II; **09.30** Sensacje XX wieku: Decydująca bitwa, cz. 2; **10.20** Rosja i Chiny – małżeństwo z wyrachowania – film dok.; **11.20** Frank Sinatra głos Ameryki – film dokumentalny; **12.20** Wojna domowa (9); **13.05** Rok 1982. Kalendarium (23); **13.15** Stalin i Trocki – walka na śmierć i życie; **14.15** Ameryka, ojczyzna przybyszów (1); **16.00** Tajemnice początków Polski; **16.55** Pogranicze w ogniu (18); **18.00** Rodziny Wyklętych mają głos – Jadwiga Płodziszewska, Wiesława Dunaj; **18.35** Historia Polski: Tu jest Polska, cz. 3; **20.00** Co dalej?; **21.00** Oblicza wojny (9); **21.55** Karła – dramat wojenny, Polska 2015, reż.: Krzysztof Łukaszewicz, wyk.: Bartłomiej Topa, Leszek Lichota, Michał Żurawski, Tomasz Schuchardt; **23.50** Człowiek, który rzucił wyzwanie Pekinowi – film dok.; **00.55** Było, nie minęło; **01.25** Sensacje XX wieku; **02.20** Encyklopedia II wojny światowej; **02.55** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Informacje kulturalne; **07.25** Teledyski; **08.30** Powidoki – Joseph Roth; **09.00** Którędy po sztuce: Władysław Strzemiński; **09.20** Fredek uszczęśliwia świat – komedia, Polska 1936; **11.00** Dom (2) – serial TVP; **12.40** Kobiela na plaży – film TVP, Polska 1963; **13.30** Mieczysław Karłowicz – samotna wędrówka – film dokumentalny; **14.35** Kolorowe wzgórze – dramat, reż.: Carlos Cesar Arbelaez; **16.20** Mój wujaszek – komedia, Francja 1958, reż.: Jacques Tati; **18.30** Informacje kulturalne; **19.00** Sto minut wakacji (3) – serial TVP; **19.30** Sto minut wakacji (4) – serial TVP; **20.00** Co dalej?; **21.10** Miłość pisana Braillem – film, Francja 2016, reż.: Michel Boujenah; **22.50** Portrety: Margaret Atwood. Słowo to siła – film dokumentalny; **00.35** Ava – film fabularny, USA 2018, reż.: La Mysis, wyk.: Noe Abita, Laure Calamy, Juan Cano; **02.30** Polski Teatr Tańca – Żniwa – widowisko baletowe; **03.45** Edgar Allan Poe – poeta grozy – film dokumentalny; **04.55** Teledyski; **05.30** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.45 Uwaga!; **06.05** Ukryta prawda (1225); **07.00** Kuchenne rewolucje 13 (3); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku 16 (26); **11.50** Ukryta prawda (1058); **12.55** Tajemnice miłości (2); **14.00** Ukryta prawda (1226); **15.05** Ukryta prawda (1020); **16.10** Ten moment (22); **16.45** Kuchenne rewolucje 13 (4) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.55** Ukryta prawda (1059); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (27); **20.15** Na Wspólnej 20 (3436) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy (477); **21.35** Dzień próby – film sensacyjny, USA 2001, reż.: Antoine Fuqua, wyk.: Denzel Washington, Ethan Hawke, Scott Glenn, Tom Berenger, Harris Yulin, Raymond J. Barry, Cliff Curtis, Dr. Dre, Snopce, Macy Gray; **00.00** Kuba Wojewódzki 15 (14); **01.05** Skazana (6) – serial; **02.15** Zabójcza broń 2 (9) – serial; **03.00** Uwaga!; **03.15** Noc Magii (1026); **04.30** Kto was tak urządził; **04.55** Kto was tak urządził; **05.20** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (785); **09.10** Malanowski i Partnerzy (786); **09.40** Sekrety rodziny (177); **10.40** Dlaczego ja? (1026); **11.40** Gliniarze (248); **12.50** Wydarzenia; **13.20** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (901); **14.40** Dlaczego ja? (147); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.40** Gliniarze (531); **17.40** Sekrety rodziny (237); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Dzień Niepodległości. Odrodzenie – film s.f., USA 2015, reż.: Roland Emmerich, wyk.: Bill Pullman, Jeff Goldblum, Jessie T. Usher, Liam Hemsworth, Maika Monroe; **22.45** Czas patriotów – film akcji, USA 1992, wyk.: Harrison Ford, Anne Archer, Patrick Bergen, Sean Bean, James Fox, Richard Harris, Samuel L. Jackson; **01.10** Assassin's Creed – film, reż.: Justin Kurzel, wyk.: Marion Cotillard, Michael Fassbender, Brendan Gleeson, Jeremy Irons, Charlotte Rampling; **03.40** Kabaretowa Ekstraklasa; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (654); **06.00** Wspaniałe stulecie (34); **07.00** *Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Rodzinny ekspres; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (102) – serial obyczajowy TVP; **09.40** Komisarz Alex (164) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (228) – serial kryminalny TVP; **11.30** Leśniczówka (542) – serial obyczajowy TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.35** Agropogoda; **12.40** Rok w ogrodzie Extra; **12.55** Natura w Jedyńce: Planeta doskonała – Pogoda (3) – cykl dok.; **14.00** Wspaniałe stulecie (35) – serial kostiumowy; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (655) – serial obyczajowy; **17.00** Telexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Serial fabularny; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Piłka nożna – Liga Narodów 2022, 2. kolejka, Bruksela: Belgia – Polska (studio)
20.35 Piłka nożna – Liga Narodów 2022, 2. kolejka, Bruksela: Belgia – Polska
23.25 07 zgłoś się (3) – serial TVP
00.30 Roznosiciel – film fabularny, USA 2011, reż.: Victor Salva, wyk.: Rose McGowan, Daniel Ross Owens, Sonny Marinelli
02.05 Królowie śródmieścia (13) – serial obyczajowy TVP
02.55 Biegnąc w stronę nieba – film fabularny, Kirgistan 2019, reż.: Mirian Abdykalykov, wyk.: Temirlan Asankadyrov, Ruslan Orzakunov
04.25 wojsko-polskie.pl
04.45 Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Na sygnale (144) – serial fabularny TVP; **05.30** M jak miłość (1546) – serial TVP; **06.25** Pozytyczni.pl; **06.55** Rodzinka.pl (108) – serial komediowy TVP; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.35** Panorama; **10.40** Pytanie na śniadanie; **11.10** Rodzinka.pl (263) – serial komediowy TVP; **11.45** Rodzinka.pl (264) – serial komediowy TVP; **12.25** Koto fortuny – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (54) – serial obyczajowy; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (187) – serial fabularny TVP; **15.10** Echo serca (18) – serial TVP; **16.00** Koto fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (128) – serial obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (55) – serial obyczajowy, Turcja 2019, wyk.: Sezgin Irmak, Gizem Arkan, Emre Mete Sönmez, Ali Yasin Özegemen, Ozan Turan
19.35 Barwy szczęścia (2590) – serial obyczajowy TVP
20.10 Film fabularny
21.55 Siatkówka mężczyzn – Liga Narodów: Polska – Argentyna (studio)
22.20 Siatkówka mężczyzn – Liga Narodów: Polska – Argentyna
00.55 Born2Drive – film dokumentalny
02.30 Archiwista (1) – serial TVP, Polska 2020, reż.: Maciej Żak, wyk.: Henryk Talar, Paulina Gałązka, Maria Gładkowska, Mirosław Zbrojewicz, Mateusz Kmieć, Rafał Mohr, Maja Barełkowska
03.20 Bez wstydu – dramat, Polska 2012, reż.: Filip Marczewski, wyk.: Mateusz Kościukiewicz, Agnieszka Grochowska, Anna Prochniak, Maciej Marczewski, Paweł Królikowski, Dariusz Majchrzak
04.40 Zakończenie dnia

TVP Info

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** Plan dnia; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
01.05 Minęła 20
02.00 W tyle wizji
02.35 Serwis Info Wieczór
02.40 W tyle wizji Extra
03.05 Pogoda
03.10 O co chodzi
03.55 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.53 INFO V4+
05.13 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

05.00 Prosto o gospodarce; **05.20** Jestem mamą; **05.35** Tam, gdzie Bóg płacze; **06.05** Filmowe życiorysy. Ernesto Cofino; **06.40** Orlem być...; **07.00** Objawienie w Paray; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Każdy maluch to potrafi; **08.50** Słowo życia; **09.00** Opowieści Starożytności; **09.30** Sanktuaria polskie; **09.50** Święty na każdy dzień; **10.00** Audycja Generalna z Watykanu; **11.00** Syria; **11.20** Muzyczne chwile; **11.25** Jestem mamą; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.05** Muzyczne chwile; **13.30** *Msza święta z Jasnej Góry*; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** To nic takiego; **15.45** Święty na każdy dzień; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Wyszynski – historia; **17.00** Po stronie prawdy; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Brat Franciszek – serial animowany
20.00 Informacje dnia – film animowany
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzna – program publicystyczny
21.00 *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze* – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Mojżesz – 10 przykazań – film fabularny
22.50 Mistrz z Katarzynka – film dokumentalny
23.50 Muzyczne chwile
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 08 czerwca; **07.00** Pogranicze w ogniu (18); **08.10** Przyrodnik na tropie; **09.00** Historia Polski: Dni Przemysłowi; **10.00** Sensacje XX wieku: Najwspanialszy żołnierz Hitlera; **10.50** Chocim 1621 – film dok.; **11.50** Rodziny Wykłych mają głos; **12.20** Wojna domowa (10) – serial komediowy TVP; **13.15** Joanna Gryzik. Śląski Kopciuszek – film dok.; **13.45** W poszukiwaniu Wikingów (2) – serial dok.; **14.45** Samochody, które podbiły świat (1); **15.40** Oblicza wojny (9); **16.25** Flesz historii – ekstra; **16.35** Dzieje człowieka ubranego; **17.05** Pogranicze w ogniu (19); **18.15** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **18.45** Nie taka prosta historia; **19.20** Historia Polski: Przepis na sukces; **20.10** Normandia. Ostatni bohaterowie desantu (1) – film dok.; **21.10** Wojna o trony. Prawdziwa historia Europy (3); **22.15** Brunet wieczorową porą – komedia kryminalna, Polska 1976, reż.: Stanisław Bareja; **23.55** Święta wojna Rosjan – film dok.; **00.50** Było, nie minęło; **01.20** Sensacje XX wieku; **02.15** Encyklopedia II wojny światowej; **02.55** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Informacje kulturalne; **07.30** Teledyski; **08.30** Trzeci punkt widzenia; **09.05** Będzie lepiej – komedia, Polska 1936, reż.: Michał Waszyński; **11.00** Dom (3) – serial TVP; **12.30** Ostatnie takie trio – film TVP, Polska 1976; **13.30** Przewodnik Putifara (2). Wiedeń, duma Austrii; **14.30** Kundelek – film anim.; **14.35** Lis i ptaszek – film anim.; **14.45** Wodny szlak – film anim.; **14.55** Zmiany – film anim.; **15.10** Duże zwierzę – film obyczajowy, Polska 2000, reż.: Jerzy Stuhr; **16.40** Akcja pod Arsenalem – dramat; **18.30** Informacje kulturalne; **18.50** Sto minut wakacji (5) – serial TVP; **19.20** Karino (1) – serial TVP; **20.00** I nie było już nikogo (3) – serial; **21.10** Mąż fryzjerki – dramat, Francja 1990, reż.: Patrice Leconte; **22.45** O krok od sławy – film dokumentalny; **00.25** Miłość pisana Braillem – Francja 2016, reż.: Michel Boujenah; **02.05** Scena Klasyczna: Piotr Przedbora – koncert; **03.00** Informacje kulturalne; **03.30** Pod Mocnym Aniołem – dramat, Polska 2013, reż.: Wojciech Smarzowski; **05.30** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.45 Uwaga!; **06.05** Ukryta prawda (1226); **07.00** Kuchenne rewolucje 13 (4); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku 16 (27); **11.50** Ukryta prawda (1059); **12.55** Tajemnice miłości (3); **14.00** Ukryta prawda (1227); **15.05** Ukryta prawda (1021); **16.10** Ten moment (23); **16.45** Kuchenne rewolucje 13 (5); **17.55** Ukryta prawda (1060); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (25); **20.15** Na Wspólnej 20 (3437) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy (478); **21.35** Skazana (7) – serial, Polska; **22.46** Kontrola 2 (1); **23.30** Dług – film sensacyjny, Węgry/Wielka Brytania/USA/ Izrael 2010, reż.: John Madden, wyk.: Helen Mirren, Jessica Chastain, Ciaran Hinds, Sam Worthington, Tom Wilkinson, Marton Csokas, Jesper Christensen, Brigitte Kren; **01.50** W garniturach (10) – serial; **02.40** Uwaga!; **02.55** Noc Magii (1027); **04.10** Kto was tak urządził; **04.35** Kto was tak urządził; **05.00** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (787); **09.10** Malanowski i Partnerzy (788); **09.40** Sekrety rodziny (178); **10.40** Dlaczego ja? (1027); **11.40** Gliniarze (249); **12.50** Wydarzenia; **13.20** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (902); **14.40** Dlaczego ja? (948); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.40** Gliniarze (532); **17.40** Sekrety rodziny (238); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Jak rozpuściłem II wojnę światową, cz. 2 – komedia, Polska 1970; **21.45** Poznaj moich rodziców – komedia, reż.: Jay Roach, wyk.: Barbra Streisand, Ben Stiller, Dustin Hoffman, Robert De Niro, Teri Polo, Wilson Owen; **00.10** Boski żigolo w Europie – komedia, USA 2005, reż.: Bigelow, wyk.: Rob Schneider, Eddie Griffin, Til Schweiger, Carlos Ponce, Douglas Sills, Hanna Verboom; **02.05** Dzień Niepodległości. Odrodzenie – film s.f., USA 2015, reż.: Roland Emmerich, wyk.: Bill Pullman, Jeff Goldblum, Liam Hemsworth, Maika Monroe; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleshopping TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (655); **06.00** Wspaniałe stulecie (35) – serial kostiumowy; **07.00** **Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze**; **07.30** Pełnia Wiary; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (103) – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (229) – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.40** To się opłaca; **12.55** Natura w Jedyńce: Planeta doskonała. Oceany (4) – cykl dokumentalny; **14.00** Wspaniałe stulecie (36) – serial kostiumowy; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (656) – serial obyczajowy; **17.00** Telexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Serial fabularny; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (543) – serial obyczajowy TVP; reż.: Magdalena Piękorz, Mariusz Małec, Radosław Dunaszewski, Maciej Fijałkowski, wyk.: Marek Bukowski, Jolanta Fraszynska
21.00 Klan Kennedych (3) – serial, Kanada 2011, reż.: Jon Cassar, wyk.: Greg Kinnear, Katie Holmes, Tom Wilkinson
21.55 Sprawa dla reportera
23.00 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.35 Magazyn kryminalny 997
00.30 Siatkówka mężczyzn – Liga Narodów: Polska – Włochy (studio)
01.20 Siatkówka mężczyzn – Liga Narodów: Polska – Włochy
03.35 Sprawa dla reportera
04.30 Magazyn śledczy Anity Gargas
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Na sygnale (145); **05.30** M jak miłość (1547); **06.25** Smaki świata po iberyjsku (36); **06.55** Rodzinka.pl (109) – serial TVP; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.35** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.10** Klasztor jableczyński i jego ikony – reportaż; **11.45** Rodzinka.pl (265) – serial TVP; **12.25** Kolo fortuny – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (55) – serial obyczajowy; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (188) – serial fabularny; **15.10** Echo serca (19) – serial TVP; reż.: Marcin Bortkiewicz, wyk.: Kamila Bujalska, Jasper Sołtyśiewicz, Dagmara Bryzek, Stanisław Dembski, Antoni Pawlicki, Kamilla Baar-Kochańska, Przemysław Sadowski; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (129) – serial obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (56) – serial obyczajowy
19.35 Barwy szczęścia (2591) – serial obyczajowy TVP
20.10 Na ringu z rodziną – film fabularny, Wielka Brytania/USA 2019, reż.: Stephen Merchant, wyk.: Dwayne Johnson, Vince Vaughn
22.10 Gunman: Odkupienie – film akcji, Wielka Brytania/USA 2015, reż.: Pierre Morel, wyk.: Sean Penn, Javier Bardem, Idris Elba
00.15 Ślepy traf – film sensacyjny, USA 2013, reż.: Brad Furman, wyk.: Justin Timberlake, Ben Affleck, Gemma Arterton
02.00 Paryż może poczekać – komedia obyczajowa, Japonia/USA 2016, reż.: Eleanor Coppola, wyk.: Diane Lane, Arnaud Viard, Alec Baldwin
03.35 Gomorra (15) – serial
04.30 Zakończenie dnia

TVP Info

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** Plan dnia; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.57 Pogoda
01.05 Minęła 20
02.00 W tyle wizji
02.35 Serwis Info Wieczór
02.40 W tyle wizji Extra
03.05 Pogoda
03.10 O co chodzi
03.45 Filmy Dokumentalne TVP INFO
05.15 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

05.00 Generał naszej wolności – kpt. Janusz Belza; **05.55** Słowo życia; **06.00** Audycja Generalna z Watykanu; **07.00** Święty Piotr Julian Eymard; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.40** Przygody Mobilków; **09.00** Na zdrowie; **09.20** Brat Franciszek; **09.50** Młodzi Światu; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Mysłąc Ojczyzna; **11.35** Przyroda i ludzie; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.10** Muzyczne chwile; **13.20** Przegląd tygodnika „Niedziela”; **13.30** **Msza święta z Jasnej Góry**; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Przedstawienie musi trwać; **15.30** Petra – tajemnicze miasto; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędką nad wodę; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów; **17.05** Akademia pro-life; **17.10** Śladami historii; **17.15** Mój brat papież; **17.30** Odpowiedzialni za Kościół
17.55 Poczet Wielkich Polaków
18.00 **Anioł Pański**
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Przyjaciele i bohaterowie – serial animowany dla dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 **Różaniec**
20.50 Głos Polski
21.00 **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja**
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia obiecana – serial fabularny
22.50 Katedra w Chartres – święta geometria – serial historyczny
23.50 Muzyczne chwile
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 09 czerwca; **07.00** Pogranicze w ogniu (19) – serial TVP; **08.05** Wojna w eterze (117); **08.10** W kotle historii; **08.45** Historia Polski: Przepis na sukces – film dok.; **09.35** Sensacje XX wieku: Najwierniejszy żołnierz Hitlera; **10.25** Eugeniusz Bodo – za winy nieopelniłone – film dok.; **11.20** Nie taka prosta historia; **11.50** Wojna domowa (11) – serial TVP; **12.55** Kawa, herbata i kakao. Historia w filiżance – film dok.; **14.00** Historia broni: Broń dla każdego (4); **15.00** Normandia. Ostatni bohaterowie desantu (1) – film dok.; **15.55** Przystanek Historia: Kontrwywiad Solidarności Walczącej; **16.35** Pogranicze w ogniu (20) – serial TVP; **17.35** Spór o historię; **18.10** Archiwum zimnej wojny; **18.50** Historia Polski: Zwyczajny kraj – film dok.; **19.55** Smorawiński – film dok.; **21.00** Giganci historii; **21.45** Ważniejsza od królów – film dok.; **23.35** La la la. Historia Musicalu – film dok.; **00.35** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **01.05** Sensacje XX wieku; **01.55** Encyklopedia II wojny światowej; **02.25** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Informacje kulturalne; **07.25** Teledysk; **08.30** Księga Przestrzeni (1); **09.10** Akcja pod Arsenalem – dramat, Polska 1977, reż.: Jan Łomnicki, wyk.: Cezary Morawski, Mirosław Konarowski, Magdalena Wołłejko, Jan Englert, Zbigniew Zapasiewicz, Tadeusz Łomnicki; **11.00** Dom (4) – serial TVP; **12.40** Ciemnego pokoju nie trzeba się bać – film krótkometrażowy; **13.30** Opowieści Offenbacha – film dokumentalny; **14.55** Cyrano de Bergerac – film kostiumowy; **17.25** Toulouse-Lautrec, wolny duch Paryża – film dokumentalny; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Karino (2) – serial TVP; **19.25** Karino (3) – serial TVP; **20.00** Teatr Telewizji: Kobra – Amerykańska guma do żucia „Pinky” – spektakl teatralny, Polska 1972; **21.45** Tamte lata, tamte dni – magazyn; **22.25** Van Gogh. U bram wieczności – film fabularny; **00.30** Berlin Live: Mike & The Mechanics – koncert; **01.45** Ustrzelić mafię – film dokumentalny; **03.30** Mąż fryzjerki – dramat, Francja 1990, reż.: Patrice Leconte; **05.05** Informacje kulturalne; **05.30** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.45 Uwaga!; **06.05** Ukryta prawda (1227); **07.00** Kuchenne rewolucje 13 (5); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku 16 (25); **11.50** Ukryta prawda (1060); **12.55** Tajemnice miłości (4); **14.00** Ukryta prawda (1228); **15.05** Ukryta prawda (1022); **16.10** Ten moment (24); **16.45** Kuchenne rewolucje 13 (6); **17.55** Ukryta prawda (1061); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (26); **20.15** Na Wspólnej 20 (3438); **20.55** Millionerzy (479); **21.35** Kuchenne rewolucje 22 (14); **22.45** Operacja Duńaj – film komedia, Polska/Czechy 2009, reż.: Jacek Glomb, wyk.: Tomasz Kot, Zbigniew Zamachowski, Maciej Stuhr, Jiří Menzel, Przemysław Bluszczyk, Eva Holubová; **00.50** Na własną rękę – film sensacyjny, USA 2002, reż.: Andrew Davis, wyk.: Arnold Schwarzenegger, Francesca Neri, Elias Koteas, Cliff Curtis, John Leguizamo, John Turturro; **02.55** Uwaga!; **03.10** Noc Magii (1028); **04.25** Kto was tak urządził; **04.50** Kto was tak urządził; **05.15** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (789); **09.10** Malanowski i Partnerzy (790); **09.40** Sekrety rodziny (179); **10.40** Dlaczego ja? (1028); **11.40** Gliniarze (250); **12.50** Wydarzenia; **13.20** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (903); **14.40** Dlaczego ja? (949); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.40** Gliniarze (533); **17.40** Sekrety rodziny (239); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Jak poślubić milionera – komedia romantyczna, Polska 2019, reż.: Filip Zylber; **22.30** Księżniczka i żołnierz – dramat, USA 2001, reż.: Mike Robe, wyk.: Mark-Paul Gosselaar, Marisol Nichols, Keith Robinson, Dave Power, Luck Hari Oparta; **00.10** Wredne dziewczyny – USA 2004, reż.: Mark Waters, wyk.: Lindsay Lohan, Rachel McAdams, Tina Fey, Tim Meadows, Ana Gasteyer, Amy Poehler; **02.30** Miłość na safari – USA/Kanada, 2018, reż.: Leif Bristow; **04.20** Kabaretowa Ekstraklasa; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszkapy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (656); **06.00** Wspaniałe stulecie (36) – serial kostiumowy; **07.00** **Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze**; **07.30** Agape; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (104) – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (230) – serial kryminalny TVP; **11.25** Okrasa łamie przepisy – magazyn kulinarny; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedyńce: Planeta doskonała. Ludzie (5) – cykl dokumentalny; **14.00** Wspaniałe stulecie (37) – serial kostiumowy; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (657) – serial obyczajowy; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Serial fabularny; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Klan Kennedych (4) – serial, Kanada 2011
21.30 Rolnik szuka żony seria 8 – reality show
22.35 Pozdrowienia z Moskwy – film sensacyjny, Wielka Brytania 1963, reż.: Terence Young, wyk.: Sean Connery, Daniela Bianchi, Lenya Lotte
00.40 Falszeryz – film fabularny, USA 2014, reż.: Philip Martin, wyk.: John Travolta, Christopher Plummer, Tye Sheridan
02.20 S. W. A. T. – Jednostka specjalna (35) – serial
03.05 Ja wam pokażę! (11) – serial obyczajowy TVP
03.55 Magazyn kryminalny 997
04.35 Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Na sygnale (146) – serial fabularyzowany TVP; **05.30** M jak miłość (1548) – serial TVP; **06.20** Anna Dymna – spotkajmy się; Julia Zakrocka; **06.55** Rodzinka.pl (110) – serial komediowy TVP; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.35** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Smaki świata – pośród mórz (1) – magazyn kulinarny; **11.45** Rodzinka.pl (266) – serial komediowy TVP; **12.15** Msza Święta Kościoła Polskokatolickiego 2022; **13.15** Zranione ptaki (56) – serial obyczajowy; **14.05** Va Banque (117) – teleturniej; **14.35** Na sygnale (189) – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Echo serca (20) – serial TVP, wyk.: Przemysław Sadowski, Antoni Pawlicki, Dorota Segda; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (130) – serial obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (57) – serial obyczajowy
19.35 Barwy szczęścia (2592)
20.10 Program rozrywkowy
21.15 Program rozrywkowy
22.20 Co mi zrobisz jak mnie złapiesz – komedia, reż.: Stanisław Bareja, wyk.: Krzysztof Kowalewski, Bronisław Pawlik, Stanisław Tym, Ewa Wiśniewska
00.20 Na ringu z rodziną – film fabularny, Wielka Brytania, USA 2019, reż.: Stephen Merchant, wyk.: Dwayne Johnson, Vince Vaughn
02.20 Blue Jasmine – komediodramat, USA 2013, reż.: Woody Allen, wyk.: Cate Blanchett, Alec Baldwin, Sally Hawkins, Bobby Cannavale, Peter Sarsgaard
04.00 Moja krew – dramat, Polska 2009, reż.: Marcin Wrona, wyk.: Eryk Lubos, Luu De Luy, Wojciech Zieliński, Marek Piotrowski, Krzysztof Kolberger
05.30 Zakończenie dnia

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** W Kontrze; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.15** Homilia Mszy św. w intencji ofiar katastrofy smoleńskiej
19.40 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Forum
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.57 Pogoda
01.05 Forum
02.00 W tyle wizji
02.35 Serwis Info Wieczór
02.40 W tyle wizji Extra
03.05 Pogoda
03.40 Filmy Dokumentalne TVP INFO
05.36 Agrobiznes
05.50 Zakończenie dnia

TV TRWAM

05.00 Yohan – wędrowki dzieci; **07.05** Msza z Księdzem Jerzym; **07.45** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo życia; **08.45** Przyjaciele i bohaterowie; **09.10** Z wędką nad wodę; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Jestem mamą; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** Muzyczne chwile; **11.25** Głos Polski; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** Refleksje nad Psalmem XXII; **11.55** Prymas Stefan Wyszyński; **12.00** **Anioł Pański**; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia obiecana; **13.10** Muzyczne chwile; **13.30** **Msza święta z Jasnej Góry**; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Zrozumieć Antycywilizację; **14.55** Słowo życia; **15.00** **Koronka do Bożego Miłosierdzia**; **15.20** Mocni w Wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Siódmy Sakrament; **16.40** Tak Go pamiętam; **16.55** Bitwa pod Rzębaczem – historia prawdziwa; **17.30** Geopolityka
17.55 Poczet Wielkich Polaków
18.00 **Anioł Pański**
18.05 Informacje dnia
18.15 Westerplatte Młodych – program edukacyjny
19.00 **Msza święta w intencji ofiar katastrofy smoleńskiej i ojczyzny – transmisja nabożeństwa**
20.00 Informacje dnia
20.20 **Różaniec**
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 **Apel Jasnogórski**
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Ziemia obiecana – serial fabularny
22.55 Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”
23.00 Pochodzenie świata – program historyczny
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 10 czerwca – felieton; **07.00** Pogranicze w ogniu (20) – serial TVP; **08.05** Kuchnia dwudziestolecia (23); **08.35** Wiedeńczyk. Historia podniebnej ucieczki – film dok.; **09.10** Historia Polski: Zwyczajny kraj – film dok.; **10.10** Sensacje XX wieku: Więzień specjalny; **11.05** Smorawiński – film dok.; **12.10** Przystanek Historia: Kontrwywiad Solidarności Walczącej; **12.35** Wojna domowa (12) – serial TVP; **13.15** Mumie starożytnego Egiptu (3); **14.20** Tropikalne wyspy świata 2. Borneo; **15.20** Geniusze i marzyciele. Henryk Magnuski; **16.15** Przeczytaj mi tę historię; **16.30** Ex Libris (506); **16.55** Pogranicze w ogniu (21); **18.10** Historia Polski: Paryż. Czas dokonany – film dok.; **20.00** Crimen (1) – serial historyczno-przygodowy TVP; **21.00** Crimen (2); **22.15** Państwo Islamskie, terror w Azji Środkowej – film dok.; **23.25** Namibia, ludobójstwo II Rzeszy; **00.25** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **00.55** Sensacje XX wieku; **01.50** Encyklopedia II wojny światowej; **02.20** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Informacje kulturalne; **07.30** Teledysk; **07.55** Ukraińcy (4) – serial dokumentalny; **08.50** Tamte lata, tamte dni – magazyn; **09.30** U kresu drogi – dramat, Polska 1939, reż.: Michał Waszyński; **11.00** Dom (5) – serial TVP; **12.50** Hamadria – film dokumentalny; **13.30** Claudia, La Misteriosa – film dokumentalny; **14.35** Józia – film obyczajowy; **15.50** Magiczne drzewo – film przygodowy, Polska 2008, reż.: Andrzej Maleszka; **17.30** Scena muzyczna – Lala Czaplicka i Orkiestra Adria – koncert; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Reżyserzy: John Schlesinger; **20.00** Miś – komedia, Polska 1980, reż.: Stanisław Bareja; **22.05** Gdy opadnie pył – film dokumentalny; **23.45** Van Gogh. U bram wieczności – film fabularny; **01.45** Noc krótkich filmów – Szczęście, Polska 2018, reż.: Maciej Buchwald, wyk.: Jowita Budnik, Roman Gancarczyk, Ewelina Pankowska, Przemysław Sadowski; **02.10** Noc krótkich filmów – Super Rzecz – film animowany; **02.30** Informacje kulturalne; **03.00** Detroit – film fabularny; **05.30** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.45 Uwaga!; **06.05** Ukryta prawda (1228); **07.00** Kuchenne rewolucje 13 (6) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku 16 – Pomidorowy krem z dyni zapiekany z jajkiem (26); **11.50** Ukryta prawda (1061); **12.55** Tajemnice miłości (5); **14.00** Ukryta prawda (1229); **15.05** Ukryta prawda (1023); **16.10** Ten moment (25); **16.45** Kuchenne rewolucje 13 (7); **17.55** Ukryta prawda (1062); **19.00** Fakty; **19.30** Sport; **19.40** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.00** Player One – film przygodowy, USA/Indie 2018, reż.: Steven Spielberg, wyk.: Tye Sheridan, Olivia Cooke, Ben Mendelsohn, Simon Pegg, Mark Rylance; **23.00** Żółtodziób – film sensacyjny, USA 1990, reż.: Clint Eastwood, wyk.: Clint Eastwood, Charlie Sheen, Raul Julia, Sonia Braga, Tom Skerritt, Lara Flynn Boyle; **01.30** Kuba Wojewódzki 15 (14); **02.30** Kuchenne rewolucje 23 (11); **03.20** Uwaga!; **03.35** Noc Magii (1029); **04.50** Kto was tak urządzał; **05.15** Kto was tak urządzał

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (791); **09.10** Malanowski i Partnerzy (792); **09.40** Sekrety rodziny (180); **10.40** Dlaczego ja? (1029); **11.40** Gliniarze (251); **12.50** Wydarzenia; **13.20** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (904); **14.40** Dlaczego ja? (950); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.40** Gliniarze (534); **17.40** Sekrety rodziny (240); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Smerfy – film przygodowy, USA 2011, reż.: Raja Gosnell, wyk.: Hank Azaria, Jayma Mays, Patrick Neil Harris, Sofia Vergara; **22.15** Inwazja: Bitwa o Los Angeles – film s.f., USA 2011, reż.: Jonathan Liebesman, wyk.: Aaron Eckhart, Cory Hardict, Michael Pena, Michelle Rodriguez; **00.55** Poznaj moich rodziców – komedia, USA 2004, reż.: Jay Roach, wyk.: Barbra Streisand, Ben Stiller, Blythe Danner, Dustin Hoffman, Robert De Niro, Teri Polo, Owen Wilson; **03.25** Kabaretowa Ekstraklasa (43); **04.40** Disco Grammy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Klan (3952) – telenowela TVP; **05.30** Klan (3953); **06.00** Magazyn Ekspresu Reporterów; **07.00** *Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.40** Rok w ogrodzie; **08.05** Rok w ogrodzie Extra; **08.20** wojko-polskie.pl (23); **08.45** Pełnosprawni (453); **09.15** Sprawa dla reportera; **10.20** Rybołowcy pod skrzydłami leśników – film dokumentalny; **11.00** *Beatyfikacja s. Marii Paschalis Jahn i 9 Sióstr Elżbietanki*; **13.10** Listy do Boga – dramat, USA 2010, reż.: David Nixon, wyk.: Lisa Curtis, Christopher Schmidt, Lyanna Tumaneng, Tanner Maguire; **15.05** Z pamięci: Julian Tuwim, cz. 3; **15.20** Okrasa łamie przepisy – magazyn kulinarny; **15.50** Alternatywy 4 (3) – serial komediowy TVP; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia?; **18.30** Ojciec Mateusz (331) – serial kryminalny TVP, wyk.: Artur Żmijewski, Kinga Preis, Piotr Polk, Michał Piela, Bartłomiej Firlet, Rafał Cieszyński; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! **20.30** Piłka nożna – Liga Narodów 2022, 3. kolejka, Rotterdam: Holandia – Polska (studio) **20.35** Piłka nożna – Liga Narodów 2022, 3. kolejka, Rotterdam: Holandia – Polska **23.30** Daddy Cool – komedia, Francja 2017, reż.: Maxime Govare, wyk.: Vincent Elbaz, Laurence Arne, Jean Francois Cayrey **01.15** Robin Hood. Początek – film akcji, USA 2018, reż.: Otto Bathurst, wyk.: Taron Egerton, Jamie Foxx, Ben Mendelsohn **03.15** Cud architektury – Katedra w Strasburgu – film dokumentalny **04.10** Z pamięci: Julian Tuwim, cz. 3 **04.15** Zakończenie dnia

TVP 2

05.50 Barwy szczęścia (2588) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Barwy szczęścia (2589); **07.00** M jak miłość (1642) – serial TVP; **07.55** Pytanie na śniadanie; **11.45** Kino rodzinne – Coco w Nowym Jorku – komedia, Niemcy 2019, reż.: Ruud Schuurman, wyk.: Nola Kemper, Genelva Krind, Ethan Allington; **13.15** Rodzinny ekspres – Blogostawione siostry elżbietanki; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Kolo fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Eurowizja Junior (1). Hity Eurowizji – widowisko muzyczne; **16.20** Na dobre i na złe (839) – serial TVP, reż.: Sara Bustamante-Drozdek, wyk.: Zofia Jastrzębska, Franciszek Karpiński, Monika Kaletańska, Wiktor Trojan, Tomasz Sapryk, Marcin Włodarski, Monika Belina-Brzozowska, Aleksander Bożyk, Mateusz Damięcki, Joanna Jarmolowicz; **17.20** Smaki świata po iberyjsku (36); **17.50** Słowo na niedzielę; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Postaw na milion – teleturniej **19.35** Lajki! **20.00** Paryż może poczekać – komedia obyczajowa, Japonia/USA 2016, reż.: Eleanor Coppola, wyk.: Diane Lane, Arnaud Viard, Alec Baldwin **21.35** Siatkówka mężczyzn – Liga Narodów: Bułgaria – Polska (studio) **21.50** Siatkówka mężczyzn – Liga Narodów: Bułgaria – Polska **00.20** Co mi zrobisz jak mnie złapiesz – komedia, Polska 1978, reż.: Stanisław Bareja, wyk.: Krzysztof Kowalewski, Bronisław Pawlik, Stanisław Tym, Ewa Wiśniewska, Ewa Ziętek **02.15** Gunman: Odkupienie – film akcji, Wielka Brytania, USA 2015, reż.: Pierre Morel, wyk.: Sean Penn, Javier Bardem, Idris Elba **04.15** Rodzinka.pl – serial komediowy **04.45** Zakończenie dnia

TVP Info

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek, w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.23** Pogoda; **06.31** Info Poranek; **06.52** Pogoda; **07.01** Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Info Poranek; **07.51** Pogoda; **07.59** Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Salon dziennikarski; **09.59** Serwis Info Dzień weekend; **10.22** Pogoda; **10.29** Info Dzień weekend; **10.53** Pogoda; **10.59** Info Dzień weekend; **11.29** Info Dzień weekend; **11.52** Pogoda; **11.59** Info Dzień weekend; **12.29** Info Dzień weekend; **12.52** Pogoda; **12.59** Info Dzień weekend; **13.29** Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Info Dzień weekend; **14.29** Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda; **15.00** Debata TVP INFO; **15.29** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Studio Wschód; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Kobięcym okiem; **18.52** Info Wieczór weekend; **19.00** Między słowami; **19.20** Info Wieczór weekend **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.20** Serwis Info Wieczór weekend **21.41** Pogoda **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór weekend **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** Magazyn śledczy Anity Gargas **23.25** INFO Wieczór **24.00** Wiadomości **00.28** Gość Wiadomości **00.56** Pogoda **01.05** Salon dziennikarski **02.00** Minęła 20 **02.49** Pogoda **03.30** Filmy Dokumentalne TVP INFO **04.30** Filmy Dokumentalne TVP INFO **05.28** Magazyn śledczy Anity Gargas **05.50** Zakończenie dnia

TV TRWAM

05.00 Siódmy Sakrament; **05.30** Pędzikiem z ogona wiewiórki pisane; **06.00** Samotnie pod prąd; **07.45** Muzyczne chwile; **07.50** Słowo życia; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo życia; **09.00** Telewizyjny Uniwersytet Biblijny; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Retrospekcja; **10.20** Sanktuarium Cudu Eucharystycznego w Sokółce; **10.40** Polski Punkt Widenia; **11.00** Beatyfikacja Sióstr Elżbietanki Męczenniczek; **13.00** Maryja z Nazaretu w Jej Zwiastowaniu; **13.20** Ocalić od zapomnienia; **13.30** *Msza święta z Jasnej Góry*; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **14.35** Siła modlitwy; **15.10** Ziemia Święta – 5 Ewangelii; **15.30** Wierzę w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Powrót do Dylągowej; **17.00** o Parlamentu Europejskiego; **17.25** Święty na każdy dzień; **17.30** Wolność Słowa; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** *Anioł Pański* **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Manna z Nieba – program religijny dla dzieci **19.45** Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci **20.00** Informacje dnia **20.20** *Różaniec* **20.50** Myśląc Ojczyzna **21.00** *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja* **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widenia **22.00** Inna Teresa – film religijny **22.55** Święty na każdy dzień – program religijny **23.00** Głos serca – film fabularny **23.45** Muzyczne chwile **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 11 czerwca; **06.55** Droga od Chrystusa do Konstantyna (2) – serial dok.; **07.55** Przyrodnik na tropie; **08.25** Wojownicy czasu – cykl reportaży; **09.00** Czarne chmury (6) – serial TVP; **10.05** Okrasa łamie przepisy; **10.40** Kawa, herbata i kakao. Historia w filiżance – film dok.; **11.45** Wszystkie kolory świata – serial dok.; **12.45** Jak powstawały kontynenty – Ameryka (3) – esej dok.; **13.45** Kuchnia dwudziestolecia – magazyn kulinarny; **14.20** Rodzina Polanieckich (2) – serial TVP; **15.45** Tu wszystko jest Polską (2) – program historyczny; **16.20** Mumie starożytnego Egiptu (3); **17.20** Spór o historię; **18.00** Stawka większa niż życie (2) – serial TVP; **19.00** Giganci historii; **19.50** Rok 1982. Kalendarium (23); **20.05** Medycusze Wspaniali (14) – serial kostiumowy; **21.15** Historia w postaciach zapisana: Genialny Leonardo da Vinci – cykl dok.; **23.40** Rzeka życia – film fabularny, USA 1992, reż.: Robert Redford; **01.50** Listy śmierci – film dok.; **02.45** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Informacje kulturalne; **07.30** Scena muzyczna – Lala Czaplicka i Orkiestra Adria – koncert; **08.30** Słowoobranie – magazyn; **09.05** Bunt i afirmacja – film dokumentalny; **10.10** Tamte lata, tamte dni: Ewa Wiśniewska; **10.50** Droga (6) – serial obyczajowy TVP; **12.00** Czwadziestolatek (1) – serial TVP; **13.00** Mecz – film krótkometrażowy; **13.25** Wydarzenie aktualne; **13.55** Miś – komedia, Polska 1980; **16.05** Krótko o kulturze; **16.30** Idiota – film fabularny, Francja 1946, reż.: Georges Lampin; **18.15** Co dalej?; **19.00** Legendy Rocka: The Allman Brothers Band; **19.25** Legendy Rocka: Chuck Berry; **20.00** Judy – film fabularny, Wielka Brytania 2019, reż.: Rupert Goold; **22.05** 58. KFPP w Opolu – Scena alternatywna 2021 na bis, cz. 2; **00.25** Mississippi w ogniu – film fabularny, USA 1994, reż.: Alan Parker, wyk.: Gene Hackman, Willem Dafoe, Frances McDormand, Brad Pitt; **02.40** W dół kolorowym wzgórzem – dramat, Polska 2004, reż.: Przemysław Wojcieszek; **04.50** Paul Verhoeven, filmowiec prowokator – film dokumentalny; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.45 Uwaga!; **06.05** Kuchenne rewolucje 10 (1); **07.00** Wymarzone ogrody 5 (4); **07.30** Polowanie na ogród 8 (3); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Na Wspólnej Omnibus 20 (877) – serial; **13.25** Lego Masters 2 (3); **15.00** Przez Atlantyk (5); **16.06** Kobieta na krańcu świata 13 (2); **16.45** Wymarzone ogrody 5 (5); **17.20** Polowanie na ogród 8 (4); **17.55** Kuchenne rewolucje 22 (14); **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** Dziewczyna z pociągu – film sensacyjny, Wielka Brytania/Indie 2016, reż.: Tate Taylor, wyk.: Emily Blunt, Haley Bennett, Rebecca Ferguson; **22.20** Ted II – komedia, USA 2015, reż.: Seth McFarlane, wyk.: Mark Wahlberg, Seth McFarlane, Amanda Seyfried, Jessica Barth, Morgan Freeman; **00.50** Kryjówka – film sensacyjny, USA/RPA/Japonia 2012, reż.: Daniel Espinosa, wyk.: Denzel Washington, Ryan Reynolds, Vera Farmiga, Brendan Gleeson, Sam Shepard, Ruben Blades, Robert Patrick; **03.00** Uwaga!; **03.15** Noc Magii (1030); **04.30** Kto was tak urządził; **04.55** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.00** Pan Popper i jego pingwiny – komedia familijna; **10.10** Ewa gotuje (366); **10.40** Wakacje rodziny Johnsonów – film familijny; **12.40** Bogaty Dom – Biedny Dom (40); **13.45** Drwale i inne opowieści Bieszczad (83); **14.15** Drwale i inne opowieści Bieszczad (84); **14.40** Rolnicy. Podlasie (9); **15.45** Więzienie (52); **16.15** Więzienie (53); **16.40** Więzienie (54); **17.15** Więzienie (55); **17.45** Chłopaki do wzięcia (239); **18.15** Chłopaki do wzięcia (240); **18.50** Wydarzenia; **19.15** Prezydenci i Premierzy (249); **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Wodecki Uroczysty – gala poświęcona twórczości Zbigniewa Wodeckiego; **22.00** Obcy – ósmy pasażer „Nostromo” – horror s.f.; **00.15** Wielka Brytania 1979, reż.: Ridley Scott; **00.25** Pewnego razu... w Hollywood – komediodramat, USA/Wielka Brytania/Chiny 2019, reż.: Quentin Tarantino, wyk.: Bruce Dern, Leonardo DiCaprio, Dakota Fanning, Emile Hirsch, Margaret Qualley, Al Pacino, Luke Perry, Brad Pitt, Robbie Marrot; **04.00** Kabaretowa Ekstraklasa (133); **04.40** Disco Gramy

Redakcja „Idziemy” nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone przez nadawców po 25 V 2022 r.

Pomagała kobietom odzyskać godność, pracując w skrajnie trudnych warunkach.

Przed 25 laty Jan Paweł II beatyfikował Marię Karłowską, założycielkę sióstr pasterek.

Maria Karłowska przyszła na świat 4 września 1865 r. w majątku Słupówka (obecnie Karłowo) w wielodzietnej ziemiańskiej rodzinie; była jedenastym dzieckiem. Wkrótce rodzina przeniosła się do Poznania. W domu panowała atmosfera pobożności i patriotyzmu. Już w wieku siedemnastu lat na ręce swego spowiednika Maria złożyła ślub dożgonnej czystości. W tym samym roku straciła oboje rodziców, a opiekę nad nią przejęła starsza siostra Wanda. Maria wyjechała na dwa lata do Niemiec na kurs kroju i szycia, by móc pracować u swojej siostry.

Moment przełomowy nastąpił, gdy pewnego dnia kobieta uwikłana w prostytucję otworzyła przed nią swoje serce. Maria poznała historię jej życia i straszliwy dramat owej poranionej grzechem duszy. Odczuła wewnętrzne przynaglenie, by ocalać zagubione moralnie osoby. W trosce o zbawienie kobiet apostołowała w bramach kamienic, podwórkach, na cmentarzu garnizonowym, w tajnych domach publicznych, na oddziałach dla wenerycznie chorych. Z powodu ogólnej dezaprobaty ukrywała się ze swoją działalnością. Umierająca nawrócona z prostytucji podopieczna poprosiła ją o kontynuowanie do końca życia pracy z kobietami „z proceduru” i zdobycie dla nich mieszkania. Z pomocą Klementyny Jaworskiej, żony urzędnika, Maria zorganizowała schronienie najpierw dla pięciu kobiet; potem przeniosły się do innego mieszkania, gdzie powstał pierwszy Zakład Dobrego Pasterza. W kryzysowym momencie z pomocą przyszła hrabianka Aniela Potulicka, która zakupiła posiadłość w Winarach pod Poznaniem, do której przeniosło się już siedemnaście podopiecznych.

Umiejętność słuchania, łagodność i wrażliwość Marii pociągały innych. Grupa kobiet poruszonych jej przykładem zapragnęła podążania tą samą duchową ścieżką. Były to początki nowej wspólnoty zakonnej. Zgromadzenie Sióstr Pasterek od Opatrzności Bożej uzyskało aprobatę Kościoła katolickiego. Śluby zakonne Maria wraz ze swymi pierwszymi siostrami złożyła 20 czerwca 1902 r., dodając czwarty ślub: poświęcenia się pracy nad osobami zagubionymi moralnie.

foto: archiwum Zgromadzenia Sióstr Pasterek od Opatrzności Bożej

Apostołka kobiet ulicy

Msza beatyfikacyjna w 1997 r.

foto: archiwum Zgromadzenia Sióstr Pasterek od Opatrzności Bożej

Maria Karłowska w Domach Dobrego Pasterza stworzyła – mimo trudności materialnych – warunki do skutecznej reedukacji podopiecznych. Blisko osiemdziesiąt procent kobiet, które przeszły formację w domach przez nią założonych, już nigdy nie wróciło na ulicę. Każdej przybyłej do domu dziewczynie matka założycielka nadawała nowe imię. Jedną z metod reedukacji była praca – premiowana, jeśli została wykonana dobrze – oraz docenianie wartości milczenia. Święty Józef, którego figura znajdowała się w kaplicy każdego Domu Dobrego Pasterza, był przywoływany jako uosobienie milczenia i cnoty pracowitości. Święto patronalne zgromadzenia decyzją założycielki było i jest celebrowane 19 marca.

Wprowadzając podopieczne w świat życia sakramentalnego i bogactwa liturgii, Maria Karłowska pozwoliła każdej z nich odkryć piękno i sens życia. Podczas wielkoczwartkowego obrzędu obmycia nóg sama całowała stopy pokutujących kobiet. Było to doświadczenie, które niejednej z nich pomogło odkryć prawdę o miłującym Sercu Jezusa. Założycielka zanotowała: „mamy oznajmiać Serce Jezusa, to jest tak z Niego żyć i w Nim, i dla Niego, abyśmy się stali do Niego podobnymi i aby w życiu naszym On był widoczniejszy, aniżeli my sami”.

Wyjątkowe miejsce, decyzją założycielki, przysługiwało ikonie Matki Bożej Nieustającej Pomocy. Kiedy jeszcze prowadziła apostołat na ulicy, zanim założyła zgromadzenie, Karłowska zabierała kobiety na modlitwę przed ikoną Matki Bożej Nieustającej Pomocy w poznańskiej farze.

Maria Karłowska została uhonorowana przez prezydenta Ignacego Mościckiego Złotym Krzyżem Zasługi za pracę społeczną. Zmarła w 1935 r. w opinii świętości. Do dziś jej dzieło kontynuują wiernie siostry pasterkki w Polsce, Kazachstanie i Rzymie.

Jan Paweł II beatyfikował ją w Zakopanem w czasie pielgrzymki do Polski w 1997 r., razem z Bernardyną Marią Jabłońską – duchową córką św. brata Alberta Chmielowskiego, służącą najuboższymi.

Papież mówił w homilii: „Obie te heroiczne zakonnice, prowadząc w skrajnie trudnych warunkach swoje święte dzieła, ujawniły w pełni godność kobiety i wielkość jej powołania. Objawiły ów «geniusz kobiety», który przejawia się w głębokiej wrażliwości na ludzkie cierpienie, w delikatności, otwartości, gotowości do pomocy i w innych zaletach ducha właściwych kobiecemu sercu. Urzeczywistnia się on często bez rozgłosu, a przez to bywa nieraz niedoceniany. Jakże potrzeba go dzisiaj światu, naszemu pokoleniu!”.

Agata Płatek

zaraz
ich powołał...

Mk 1, 20a

myślisz
chcesz
czujesz

Wyższe Seminarium Duchowne
Diecezji Warszawsko-Praskiej
pw. Matki Bożej Zwycięskiej

REKRUTACJA DO SEMINARIUM

1 czerwca - 31 sierpnia 2022

www

wsddwp.edu.pl/rekrutacja

/wsddwp

515 232 327

kontakt@wsddwp.edu.pl

KURCZAK SIELSKI

Z CHOWU BEZ ANTYBIOTYKÓW

- 100% Z POLSKICH GOSPODARSTW
- PASZA ROŚLINNA BEZ SUROWCÓW GMO
Z DODATKIEM SKŁADNIKÓW MINERALNYCH I WITAMIN
- 5 POLSKICH ZBÓŻ
KUKURYDZA, PSZENICA, PSZENŻYTO, JECZMIEN, OWIES PLUS MARCHEW
- IDEALNY DO PIECZENIA
WYSMIENIENY NA ROSŁ, MIĘKKI, SOCZYSTY I AROMATYCZNY
- DELIKATNIE ŻŁOTAWA BARWA
DZIĘKI KUKURYDZY, KTORĄ JEST KARMIONY

KURCZAK SIELSKI
ROŚNIE WOLNIEJ
NIŻ ZWYKŁY
KURCZAK

Kurczak
sielski
Z CHOWU BEZ ANTYBIOTYKÓW

SuperDrob